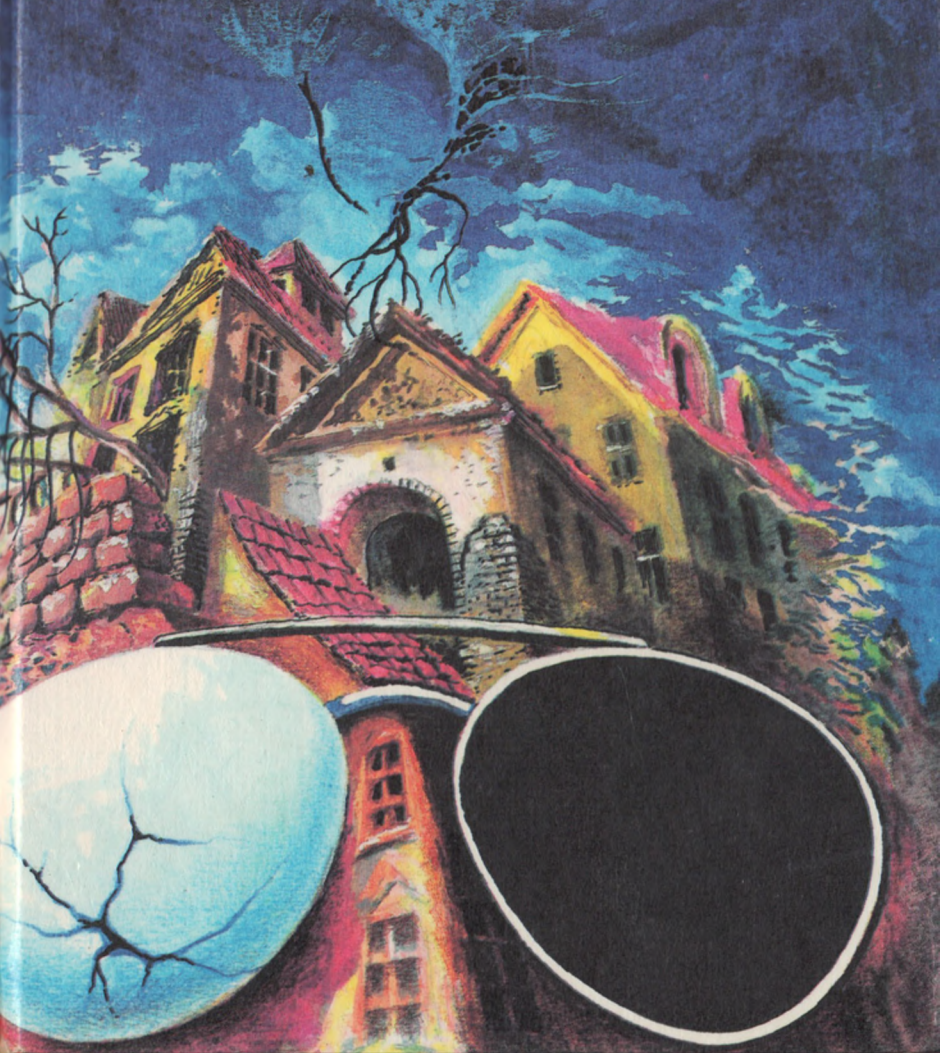

RIČARDAS GAVELIS

taikos balandis

RIČARDAS GAVELIS

taikos balandis

RIČARDAS GAVELIS

taikos balandis

SEPTYNI VILNIAUS APSAKYMAI

VILNIUS 1995

UDK 888.2-3
Ga 581

ISBN 9986-02-095-6

© Ričardas Gavelis, 1995
© Iliustracijos, Marius
Liugaila, 1995

TAIKOS BALANDIS

Kai pirmąsyk pamačiau tą mėlyną šėtoną, man turbūt protas buvo užtemęs. Juk turėjau iškart suvokt, dar ir kaip turėjau. Tiesa, karštis svilino neregėtas, net akyse raibo, galvoj tarytum perdžiūvusio šieno buvo prikimšta. Visai kaip tą vasarą, tą velnionišką vasarą. Ne prieš gerą tokia kaitra, išsyk pamaniau, ne prieš gerą. Miestas apsisiautė baltom dulkėm, o jau smarvių smarvelių kiek uždvokė — joms vienoms karštis krovė į naudą. Pargrižau namo visas šlapias, nors grėžk, o prie laukų durų jau laukė ta įsikūnijus prapultis, lyg iš anų laikų atskridus. Nė patupėt negalėjo, vis virto ant dešinio šono, rėmėsi sparnu, stripinėjo savo nucibusiom kojėlėm, kad suvis nepargriūtų. Visai glušas karvelis, nupieęs apsigimėlis, nė nebandė skrist ar bėgt, tik nudėbė mane pabaisingu žvilgsniu. Ne piktumas buvo tose gelsvose akelėse ir ne baimė, bet kaž kodėl visa nugara nuėjo pagaugais. Rodės, iš tų akelių kažkas kitas žvelgia, tartum ne šio pasaulio padaras. Rodės, ilgiau į tas gelsvas sagutes pažiūrėtum — visai apkvaištum, lyg jos iš tavęs būtų pamaži siurbusios gyvastį. Taip negera pasidarė, taip negera, dar maniau, paspirsiu tą dvėseną, bet sakytum kojas būtų atėmę. Tik atsargiai lankstu apsaukau, net artintis pabūgau. Ne veltui sako, kad karveliai atneša mirties žinią. Šlykštus visas buvo, purvinas, dvo-kiantis — net blogumas apėmė. Nė nepastebėjau, kad šlubuoja dešinė koja.

Paskum gavau ne tik tą pastebėti, įsiminiau kiekvieną jo plunksną. Aš tą mėlyną šėtoną ir dabar regiu prieš akis kaip gyvą, jo karpuotos trinagės raižo man širdį.

Tikri stebuklai, kad išvis dar turiu tą širdį. Visi stengėsi ją užgniaužt, uždusint, visas pasaulis. Randų joj liko nesuskaičiuotinai. Nelengva manąją su-

gildyt, būdavo, kitas net rauda, širdį jam kaip adatom bado, o man visos adatos į randus pataiko, nieko nejuntu. Tokia jau yra tikro lietuvio širdis, nieko nepaveiksi.

Pakilau į kambarį — visai karštis perėmė. Tarytum kokia tvanki sunkenybė ant viso miesto užgriuvo, lenkė prie žemės, net kojos nebelaikė. Visų langai atlapoti, visi žmonės skerspūtes manosi, kėpso be jėgų, nuogi išsirengę. Tik tasai senis kacapas po langais su savo šleivu šunėku tuzginasi. Pats klišakulnis, ir šuva klyvas, atseit, kiniškas. Kiūtinėja abu pakampėm, visur kaišioja nosis, senis susisukęs kaip kriauklė, maskoliškai burbuliuoja, lietuviškai nė žodžio. Šuo kaip špygutė, kiauksi kiniškai, tasai irgi savaip vograuja, kurią dieną abu vienu balsu užlos. Norėjau užsidaryt langą, bet taip ir apmiriau. Būva, kad lauki išsipildant blogo sapno, lauki, bet slapčia viliesi, kad nelaimė tave aplenks. Bugščiai dairaisi, rodos, nieko pikta nematyti, jau visai nurimsti, o tada ir trenkia perkūnas iš giedro dangaus. Taip ir tąsyk: šlubas karvelis jau tupėjo mano kambary.

Lyg ir negalėjo taip greit apie namą apsisukt, jįsai vos paskrido, vis ant žemės puldavo. Bet juk negali netikėt savo akim. Kito tokio padaro visam pasauly nerasi. Tupi po kėde, akutes varto, tąsyk jau geriau įsižiūrėjau: plunksnos nutriušusios, šūdais ištepliotos, balkšvos kirmėlikės po jas ropinėja, kaklas apipešiotas, mažne plikas, nubertas kruvinais šašais. Ir vis stripinėja kaip girtas, akutės žvairas, bet yra, jaučiu, jų žvilgsny kažį kas pabaisinga, nuo to net šleikštu palieka. Gyslom vaikšto šiurpuliai, o burnoj kaupiasi negeras kartėlis. Puoliau vyt lauk tą pragaro išperą, o jis neskrenda, nors visi langai atlapoti. Slapstosi po kėdėm, po lova nuklibikščiavo,

net ant stalo užsoko. Ir vis spitrėja į mane, mirties akim spitrėja. Niekaip negaliu išvart: prisiliest prie jo baisu, o iš tolo baidant anas į kampus sprunka, lyg pasislėpt norėtų, įsikurt pas mane visam laikui. Pagaliau užspeičiau kampe, pačiupau storą knygą, manau, pridobsiu. Paskui jau kaip nors į laikraščius susuksiu, rankom neliesdamas. Pasilenkiau, o širdis tik tvata, rankos ėmė drebėti. Jau užsimojau, o jis ūmai suplakė kleivais sparnais ir šoko man tiesiai į veidą.

Šioj žemėj tokių dalykų esu patyręs, kokių niekam patirt nelinkėčiau. Bet šitaip šiurptelėjęs niekad nebuvau. Tasai padaras plaka man sparnais veidą, balkšvos kirmėlikės skraido į šalis, lavono dvokas gniaužia kvapą, o karpuotos trinagės taiko iškabint man akis. Gelsvos žlibės beprotiškos ir, baisiausia, stebeilija be jokios pagiežos, be įniršio, šaltai lyg pati mirtis. Širdis sustingo, rodės, net pats laikas sustojo. Rodės, jau niekad nebeištrūksiu laisvėn. Nebijojau, kad tasai mane užkapos ar akis išles — ką jis beišles, gaišena nususus. Bet šiurpus klaikas apėmė: lyg kas būtų į ausį sušnabždėjęs, kad nuo šiol visą laiką taip ir bus. Toji smirdinti dvėseliena plasnos man ant veido, į nosį lįs kirmėlikės, ir bus baisu baisu, kaip nuogam kūdikiui, pakliuvusiam tarp žvėrių. Ir niekad šitai nesibaigs, ir nieko daugiau pasauly nebebus. Jeigu žmogui šitaip ima rodytis — visai prasti popieriai. Nesučiupiau, kaip tasai vis dėlto išskrido, o aš likau, visas drebėdamas. Dėl visa ko net persižegnojau, nors jaučiau, kad pikta dvasia čia niekuo dėta.

Tik visiškas kvėša gali bijotis piktų dvasių. Tik davatka nutriušus gali pasikliaut dievuliu. Viską pasaulį daro žmonės, vien jų reikia bijot, tik žmonės

yra ir piktos davsios, ir dievai. Su tigras džunglėse bendraučiau, gyvačių duobėj išgyvenčiau, bet jei kas išmestų negyvenamoj saloj su kitu žmogum — neištverčiau. Geriau iškart pasikart. Bet kokį žvėrį galiu mylėt, bet kokį gyvulį. Ir vilkas yra geras, ir gyvatė graži, ir asilas protingas. Tik ne žmogus. Pikčiausi šunys pjaunasi, vienas parvirs, atgręš beginklį pilvą — kitas jam žarnų nepaleis, gerklės neperkās. O žmogus — būtinai. Žmogus pats blogiausias padaras, o svarbiausia — gudrus. Piktas dvasias pramanė, kad savo blogumą užslėptų, pirmestų vargšėm dvasiom visą savo šlykštybę.

Iškart supratau, kad tasai karvelis — visai ne karvelis. Žmogum jis man pakvipo, žmogaus dvasia.

Ir tik vienas žmogus galėjo šitaip dvokti — Kazimieras Rugaitis. Ne išsyk šitaip pagalvojau, žinoma, ne išsyk. Tik dabar viskas pamažu dėstosi į daiktą, nors dar ne viską suvaikau. Bet nesigailiu. Per vėlu dabar gailėtis, be to, mano viduj tiek visko privirė, tiek svetimos bjaurasties, kad ją vienu sykiu išspjovęs, pasijutau kaip ir pasveikęs. O pasauliui, žinia, kiekvieną sveiką žmogų reikia pražudyti.

Rugaitis tyčia prie manęs apsigyveno, tikrai žinau. Kad kasdien jį matyčiau. Toksai ponulis galėjo kur Antakalny įsitaisyti, prie pušynėlių, o mūsų rajonas paprastas. Sako, aną butą vaikams palikęs, bet aš nujaučiu, kad jis vien stengėsi mane uždu-sinti. Visą gyvenimą tykojo, juto smagumą kankindamas, net miręs nepaliko manęs ramybėj. Anksčiau kasdien po langais slankiodavo. Kad man kąsnis burnoj strigtų, kad visas pasaulis bespalvis paliktų. Bamblinėjo, pilvą išvertęs, rankas už nugaros sudėjęs. Veidelis raudonas, apvalutis, su kaimynais šnek-

teli, mergaites pakibina. Suprask, tokiam senbezdaĩ dar jaunos mergaitės rūpi. O ĩ mane nė dėmesio nekreipė, lyg visai nepažintų. Būva tokių žmonių: jei-gu tavęs nekenčia — žiūri pro šalį, atseit, nepažįs-ta. O jei prisieina kartu tarnaut ar šiaip bendrą bylą turėt, toksai niekaip tavo vardo, pavardės neįsidėmi. Stovi, akis varto, veblena sau: na, šitas... kaipgi jį... na, tasai... O juk žinai, kad tavo vardas pavardė jam kepenis ėda, naktim užmigt neleidžia. Tokie tad esti žmonės, o Kazimieras Rugaitis — pats pirmiausias apsimetėlis. Jis ne tik odos spalvą kaip chameleonas mokėjo keist, bet ir akių spalvą, ir balsą. Jisai savo sielą galėjo triskart per dieną kaitaliot.

O per tuos karščius pradingo kaip ĩ vandenį. Jau maniau — atsipūsiu savaitėlę kitą, bet kur tau. Sako nežinomi viešpaties keliai. Žmonių keliai nežinomi, žmonių. Pradingt Rugaitis pradingo, bet savo vietoj paliko tą mėlyną karvelį, kad ramybės vis vien neturėčiau. Niekad nemaniau, kad besielis padaras galėtų taip žmogų persekiot. Jis man išsiurbė visą kraują, ištasė visas smegenis. Pats pražuvo, bet ir manąją prapultį atnešė. Priskreto prie manės, vienas nė žingsnio žengt negalėjau. Kur beeičiau, kleivojo iš paskos, skraidžiojo, vis ant žemės puldamas. Bū-davo, nusileidi laiptais ĩ kiemą — ano lyg ir nėra, žengi žingsnį — ir pajunti, kad jo gelsvos akutės ne tik ĩ nugarą, o tiesiai tau ĩ širdį spokso, siurbia pas-kutiniausias jėgas. Rankos apmiršta, pakaušis šąla, sakytumei, ten ledo gabalas riogso ir tirpsta. Ne prakaitas veidu žliaugdavo, ne mano kūno syvai, o kažkoks bjaurus ledinis vanduo. Visai-p tą padarą vaikiu, viską dariau — niekas negelbėjo. Nė ne-pajutau, kad Rugaitis nebestypso po langais, nedū-linėja tarp namų. Viena man berūpėjo — tasai pa-

mėkliškas karvelis. Apsėdo jis mane kaip slogutis, dievaž, naktim slogindavo. Būdavo, guliu patamsy pramerktom akim, ir vaidenasi, kad jis už lango tupi, laukia, kol užsnūsiu. Ir tokia negalia apima, kad, rodos, užmiksi — tikrai nebekelsi, tasai pragaro karvelis numarins tave miegantį. O dieną šimtąsyk mano balkoną puldavo. Ant turėklų nenusilaiko, tai plumpтели vidun ir rėplinėja, viską savo dvoku persmelkia. Žiūri į jį ir nieko negali suprast, tik klaikas ima. Bet dargi ko bijojau, niekaip nepermaniau. Kiek ten to paukščio tėra: sugniaužtum viena ranka — šlapia vieta teliktų. Juk nei nagų jis turėjo, nei kokių ilčių, o vis vien buvo baisu. Gal ne tiek baisu, kiek negera. Toks negerumas, toks neramumas apnikdavo, kad nors verk. O svarbiausia — pats sau nieko paaiškint negalėjau. Kol ramiai svarstydavau — karvelis kaip karvelis, tik smirda, bet vos pažiūrėdavau į tas jo akeles, vien slėptis magėjo, nors po žeme lįsk. Rodės, nevalia prie jo nė prisiliest, tarytum kokia dvasia jį būtų sergėjus. Palytėsi — rankos kojos tau nudžius, smegenys išpus. Nemirsi, dar blogiau: tysosi kaip rastas ir į pasaulį juodus pūlius leisi. Kartais atslūgdavo tokios mintys, būdavo, jau pačiumpu kokį pagalį, jau įsidrąsinu, bet pamatau tas besieles giltinės akis, ir vėl rankos suglemba. Visą pasaulį, tasai mėlynas šėtonas man užstojo. Nebeužuodžiau liepų kvapo, nebejutau barščių skonio, pabudęs pirmiausia prisimindavau jį. Iš viso miesto, visos žemės, viso dangaus liko vienas pamėkliškas karvelis.

Kaip aną velnionišką vasaros vidudienį iš viso pasaulio tebebuvo likęs vienas Kazimieras Rugaitis.

Net pradėjau slapstyti nuo to karvelio, slankiojau katinų takais, bet jis mane uoste užuosdavo, pa-

jusdavo nežemišku jutimu. Niekur negalėjau pasislėpt, jis lakstė paskui mane kaip dūšia be vietos. Pažiūrėjau į veidrodį — savęs gaila pasidarė: veidas nubalęs, skruostai įdubę, akys žybcioja beprotiška ugnimi. Jaučiu — reikia nugalabyt tą karvelį. Bet niekaip negalėjau prisiverst, nevaliojau prie jo nė prisiartint. Ir pagalbos nebuvo ko prašytis. Vilniuj juk kaimynas kaimyno nepažįsta, nė vardo nežino. Nebėra lietuviškos bičiulystės, pradingo ji amžiams. Ir su kuo čia bičiuliausies, jei tų lietuvių aplink trys ir pusė. Gal su tuo šuniniu kacapu? Vienas turi viską daryt, pats su savim šnekėtis, pats sau guostis. Aplinkui tik šmėklos, tegu ir žmogiškais veidais. Jau maniau, taip ir nusmaugs mane ta pragaro išpera miegantį. Tik tada prisiminiau savo žalsvuosius miltelius.

Geri milteliai. Ką nori nugalabys: kirmėlę, žiurkę ar šunį. Dukart esu sapnavęs, kaip įteikiau Kazimierui Rugaičiui tortą, visą tais milteliais nubarstytą. Priviriaui karveliui gardžiausio lesalo, o miltelių šūstelėjau, kad geram arkliui būt ganėję. Maišau maistą ir nė per nago juodymą netikiu, kad tasai lestų. Bet susyk puolė kaip smakas. Viską švariai surijo, rodės, net apsilaižė. Iškart pasidarė ramu ir gera, prisėdau, pats vienas burnelę išlenkiau, laukiau, kada anas stips. Žiū, jau parvirto ant šono, tad pasiėmiau kibirėlį, einu išmesiu. Tik pasilenkiau — tasai kad puls ant manęs. Dar aršiau nei anąsyk. Pasipūtė, papuro ir nuplasnojo sau, šnypšdamas kaip gyvatė. Nė nemanė stipt, tik dar labiau ėmė šlubuot dešine koja.

Kad ne tas klibikščiavimas, turbūt niekaip nebūčiau susivokęs. Per visą gyvenimą vienui vieną padarą taip troškau nugalabyt, kaip tą karvelį. Vientelis per visą gyvenimą regėtas padaras šitaip kli-

bikščiavo. Mano galvoj tarytum kokie ratukai kitaip persisuko, akys ėmė kitaip regėt. Tik tada pagaliau susigaudžiau, kad senų seniausiai nematyti Kazimiero Rugaičio.

Tarsi juodą raištį nuo akių būtų kas nurišęs. Tarsi, išvien patamsiuos tūnojęs, būčiau ūmai išvydęs šviesą. Tarsi griausmingas balsas būtų tiesiai ausin pasakęs: atsibusk, Povilai, argi jau suvis nieko nebesupranti?

Vienui vieną padarą lygiai taip troškau nugalabyt — Kazimierą Rugaitį.

Pastojų jis man kelią tą velnioniškai karštą vasarą, prieš trisdešimt ketverius metus, pastojų ir jau nesitraukė. Kaitra buvo neapsakoma, smegenys galvoj užvirė, pukšėjo tartum košė. Tik todėl ir įkliuvau į pasalą. Manęs penkerius metus niekas pagaut neįstengė, o čia tasai iššoko kaip pilypas iš kanapių. Šuniškai nutykojo: paėjau į šalį nusimyzt, o jis strykt ir stovi priešais, akis vartydamas. Pasiduok, sako, bandite, žarnas paleisiu, bekiauši. O pats žiūri man į tarpkoją, akių neatitraukia. Lai žiūri, jei tikro lietuvio nematė. Ir vis vapa: tu bekiauši bandite! Na, galvoju, prisigyvenai, Povilai, penketą metų bunkery tupėjai, kad tave šitas špicas pagautų. Dievaži, augumo buvo kaip pono Valatkevičiaus špicas. Argi sribai ūgesnių susirinks? Stoviu, rankas iškėlęs, o tasai vis spokso man į tarpkoją, net žiežirbos iš akių lekia. Žinojo, gyvatukas, kas jam koją pamušė. Man net šaltis šakumą perėmė. Matau, iš akių matau, kad ano galvoj jau viskas įvykę, jau išties esu bekiaušis. Na, galvoju, Povilai, sakyk sudievu savo tarpkojui, visi tavo vaikeliai iš anksto į dangų eis, nė nepradėti. Laikų laiklaikius stovėjau priešais tą špicą, gėdingai išsivertęs, visur tą stovėjimą at-

siminiau — ir lagery, ir namo pargrįžęs, visą gyvenimą atsiminiau. Kiti pirmą meilę prisimena, kokią didžiulę šventę, o aš vien tą stovėjimą. Stypso priešais mane tasai špicas: ant vieno delno padėtum, kitu priplotum — paliktų truputis smarvės, daugiau nieko. O tu stovi kaip kokia begėdė išsivertęs ir nieko nieko negali.

Tasai negalėjimas nusitęsė per visą mano gyvenimą. Kėliau ir guliau su tuo negalėjimu po širdim. Pirmiausia negalėjau turėt laisvės, jokios laisvės, nė menkiausios. Pjuvenas rijau, uogas ant šakų supuvusias, ir vis geru žodžiu minėjau Kazimierą Rugaitį. Kasdien dvasios akimis jį regėdavau. Paskui gyvent nei dirbt, kuo noriu, negalėjau. Maniau, jis tik mano galvoj man kelią pastojo, na, dar tą velnionišką vasaros vidudienį. O pasirodė — tikrų tikriausiai pastojo, kiekvieną mano žingsnį sekė, stribas prakeiktas. Nė tų stribų senų seniausiai nebeliko — tik jis vienas visoj Lietuvoj. Ligi gyvenimo galo toks liko. Nedrįso pribaigt, nedrįso išromyt, tai nutarė pamaži numarint. Kur benusidanginčiau, visur jo ranką jčiau. Jis man visas gyslas po vieną ištasė, širdį randais išraižė, nežmogum mane pavertė. Visi gyveno, kaip gyveno, visi ką nors galėjo. Tik mano vieno likimą persunkė negalia, o tą negalią pagimdė Kazimieras Rugaitis. Kur buvęs, kur nebuvęs, vis stodavo man ant kelio ir be garso sakydavo: tu bandite bekiauš! Mano kraują gėrė, mano mėsa užsikasdavo. Jau, rodos, į žmones išeidavau, pamiršdavau, ko prisimint nenorėjau, imdavau šį tą galėt. Ir būtinai nežinia iš kur išdygdavo jis. Nė nematydavau jo, girdėt apie jį negirdėdavau, tik paskum viskas išaiškėdavo. Kaip šūdas paviršiun išplaukdavo. Čia yra tokia nuomonė, kad tamsta neatitinki,

veblendavo koks nupiepelis, kad tamstos, vanasi, praeitis. Kokia nuomonė, klausdavau, kaip tos nuomonės vardas? Bet nė klaust nereikėjo, iš anksto žinojau: Kazimieras Rugaitis. Jis prisiekė mane praryt. Iš vieno valsčiaus į kitą blaškiausi, o jis iš paskos sėlino. Speitė mane į kampą, matyte mačiau, kaip mėgaujasi, viliasi kada nors visai mane sutraiškyt. Juo labiau pats kilo, juo smarkiau mane gramzdino. Patyręs, kad jį vėl paaukštino, išsyk žinojau, kad mane dar giliau į purvą įmurdys. Jis visą mano gyvenimą užnuodijo. Ne tik man kraują siurbė. Mano žmona jauna vėžiu pasimirė — jis kaltas, vien jis. Tikriausiai naktimis būrė, nuodingus spindulius leido, kad tik ji nusibaigtų. Jeigu žmogus visas persunktas neapykantos, apie jį pradeda skraidžiot nuodingos dulkelės, jos gali ir niekuo dėtus žmones pražudyt. Sūnus su mašina užsidaužė — be Rugaičio rankos neapsieita. Nežinau, kaip kelią nuslidino ar stabdžius sugadino, bet čia jo darbas. Visa, kas mane gyvenime blogo ištiko, — Kazimiero Rugaičio kliautys. Jis mane kaip tą akmenį, lašas po lašo pratašyt norėjo. Vienui vieną norėjo palikt, kad kaukčiau kaip vilkas, pats jam pasiduočiau.

Nužudžiau jį mažiausiai tūkstantį kartų. Galabydavau jį mažne kasnakt. Dieną jis darydavo savo juodą darbą, o naktį aš su juo atsiteisdavau savaip. Kartais sunkiai besulaukdavau vakaro. Per dieną patirdavau tiek skriaudų, tiek žmonių blogumo, kad širdy susikaupdavo didžiausias juodulys, mausdavo visus kraujuojančius širdies randus. Tasai juodulys kaip voras rėpliudavo po visą kūną. Ištisią dieną svajodavau, kad atsigulęs būtinai susapnuosiu ką nors gražaus: kvapnią stebuklingą pievą, o gal jūros pakrantę ir laisvę, kuria galima suvis išplaukti iš šio

dvokiančio pasaulio. O vos užsnūdęs pradėdavau žudyti Kazimierą Rugaitį. Jis manęs neapleido netgi sapnuose, mudu buvom lyg surišti virve. Sapnai būdavo keisti: labai jau gyvi, kitąsyk nubudęs nesugaudydavau, ar sapną prisimenu, ar tikrą dalyką. Dar gerai, jei sapne būdavau visai kitoks, nei gyvenime. Kada kepiu jam tą tortą su žaliaisiais milteliais, buvau negras virėjas, minkiau tešlą didžiulėj virtuvėj su raudonom spintelėm. Bet neretai sapne pasirodydavau visai toks pat, kaip ir dieną. O Kazimierą Rugaitį visad sapnuodavau tokį, koks buvo iš tiesų: mažiuką, susivėlusį ir išdidų kaip povas. Net pašiurpdavau, sapne pagalvojęs: o jeigu šitai dedasi iš tikrųjų? Juk žmogų nugalabyt — ne dvokiantį karvelį nudobt. Nenorėjau aš sapnuot tokių sapnų, tikrai nenorėjau. Bet rytą lyg ir geriau ant širdies patapdavo. Žinojau, kad Rugaitis nepražuvo, kad ir vėl mane persekios, bet didysis siutas kažgi kaip apmalšdavo, jutau, kad ne viską jis iš manęs atėmė, nors sapnai man dar paliko. Geriau jausdavaus, jeigu sapne aš būdavau visai ne aš. Tarytum išeidavo, kad ne aš Kazimierą Rugaitį nugalabijau, o lemtis ar Dievas, ar pati gamta. Sykį sapnavau, kad esu bitė. Gerai žinojau, kad mano geluonis mirtinai nuodingas vienam vieninteliui žmogui, kitį mano įkandimo nė nepajaustų. Saugojaus, kad neįgelčiau kam per klaidą, veltui neišleisčiau nuodo, mirtino vieninteliui žmogui. Dūzgiau ir dūzgiau ištisą naktį, bet vis dėlto prisitaikiau ir įgėliau Rugaičiui — jis tuo metu savo viloj gurkšnojo čekišką alų. Sapnavau, kad esu Perkūno žynio palaimintas kardas, kaip tik manim lietuvis karžygis turi perskrosti Kazimiero Rugaičio krūtinę — mat anas mūsų pilį kryžiuočiams išdavė. Esu buvęs net akmeniu, krintančiu

anam ant galvos. Lėkiau žemyn ir džiūgavau, matydamas, kaip jo pakaušis vis artėja. Šit kokie sapnai mane lankė: tikrai buvau akmuo, bet visui viską regėjau, galėjau netgi svarstyti, į kurią vietą trenksiuos. Taip jau išėjo, kad mudu su Kazimieru Rugaičiu tarytum visą gyvenimą rungėmės. Jis dieną mane priveikdavo, o aš naktį jam atsikeršydavau.

Rodės, diena buvo kaip diena, kai pagaliau susivokiau. Karštis atslūgo, visi žmonės lengviau atsikvėpė, o aš ūmai perpratau šlubojo karvelio paslaptį.

Mirė Kazimieras Rugaitis, pasimirė, bet manęs nepaliko ramybėj. Ne veltui žmonės sako, kad karveliai — tai mirusiųjų vėlės. Anoks tai buvo karvelis, pagaliau supratau, kad jo vardas — Kazimieras Rugaitis. Tarytum antras regėjimas būtų atsivėręs. Staiga viską taip ryškiai išvydau, žvelgdamas į tą mėlyną šetoną, net Kazimiero Rugaičio eigastį pažinau: lygiai taip pat šlubčiojo dešine koja. Manė, kad priveiks mane gyvenime — ir bus jo viršus. Prie naujos valdžios pritapo, ponuliu pasidarė, o mane šiukšle pavertė. Bet pamiršo, kad tikrąsias sąskaitas pateikia vien mirtis. Sukriošo didysis stribas, subyrėjo į gabalus, o aš likau sveikutėlis, dargi visai drūtas vyras. Oi, koks pavydas ir nuoskauda turėjo jį apimt! Juk džiūgavo, mane žemėn įtrypęs, save didžiu žmogum laikė. O giltinė atėjus visai kitokią bylą pradėjo. Visą gyvenimą jis mane smaugė, bet nepergalėjo. Dabar pasimirė, kad ir kažkokio skyriaus vedėjas ar net pusministris buvo, o aš paliksiu ir dar metų metus nugyvensiu. Jis mane šiukšle laikė, o aš jį pergyvenau. Tad ir nusprendė net iš ano pasaulio mane persekiot, vylėsi bent iš proto išvairysiąs.

Tiktai Kazimieras Rugaitis galėjo taip pasielgt, tikrai galėjo — aš jį kaip nuluptą pažįstu.

Daug jis man į širdį prišiko, visko nė neįsiminai. Visad į mano gyvenimą lindo. Kol Vilniuj pas sūnų priregistravo, per jo malonę tikrus kryžiaus kelius turėjau praeit. Negana to, dar tyčia greta įsikūrė, kad pačia savo povyza man gyvenimą nuodytų. Bet neišdegė, nieko jam neišdegė — tai šit kokiū būdu nutarė mane pribaigt. Bet ir vėl apsišovė.

Viską perpratus, apėmė kone palaima. Reikėjo tik kuo greičiau pridobt tą mėlyną šėtoną. Dabar net jo besieles akutes pažinau. Juk jos persekiojo mane visą gyvenimą. Keistai surėdytas tasai pasaulis: visokias smulkmenas pameni, o pamatęs svarbių svarbiausią dalyką, išsyk jo nė nepažįsti.

Reikėjo tik gražiai tą mėlyną pabaisą nutyktot. Kokį pavojų įtaręs, būtų dar kuo pasivertęs. Negalėjau prašaut pro šalį, atėjo laikas visiškai Kazimiero Rugaičio atsikratyti, pribaigt net jo mėlyną plazdančią vėlę. Visą gyvenimą su juo grūmiaus, beliko paprasčiausi darbai. Galėjau nusimegzt kokį tinklą, galėjau susimeistrait spąstus. Tūkstantįsyk žudžiau jį sapne, bet taip ir nenugalabijau. Turėjau sudorot bent jo dvokiančią vėlę. Visą gyvenimą slapčia to mirksnio laukiau, nė pats nesuprasdamas, ko viliuosi. Jaučiau, kad ateis ypatinga valanda, tik nežinojau kokia. Ir pagaliau atėjo, beliko ranką ištiest.

Nudobiau aš tą karvelį. Gajus pasirodė besas kaip katė. Plunksnos į šalis lėkė, kirmėlikės ligi pat lubų skraidžiojo. Sako, katinas turi septynias gyvas, o tasai mėlynas šėtonas turbūt kokias dvi dešimtis turėjo. Sudraskiau jį į skutus, visai sumaitojau, po kaukelę išnarsčiau, kol pagaliau amžiams sustingo. Valandą laiko rankas kvepiančiu muilu

ploviausi — nè tas negelbėjo. Atsiguliau visas sudvisęs, jokios ramumos nepajaučiau, jokio džiaugsmo. Po galvą slankiojo įkyrios mintys: negalėjo Kazimieras Rugaitis taip lengvai pasiduot, kokią niekšybę jis dar pramanė?

Užmigau sunkiai, ir iškart aplankė pažįstamas sapnas: vėl pradėjau galabyt Kazimierą Rugaitį. Net sapne širdį negerumas apėmė: gyvųjų tarpe jo nebėr, ir jo vėlę nusmaugiau, o jis vis vien nepranyksta. Nėra nuo jo išsigelbėjimo kaip nuo kokio maro. O dar patį bjauriausią sapną sapnavau: buvau visai toks, kaip gyvenime, net savo butą pažinau. Ėjau galabyt Kazimiero Rugaičio į jo namus. Tik tiek sapnas nuo gyvenimo ir skyrėsi: iš tikrųjų niekad tiksliai nežinojau, kur anas gyvena. Pastovėjau prieš veidrodį, pažiūrėjau sau į akis. Iš pradžių norėjau pasiimt kirvį ar peilį, bet paskui supratau, kad turiu pasmaugt jį plikom rankom, kad kiekvieną dvesiančio kūno virptelėjimą pajusčiau, kad jo gyvastis man per pirštus nutekėtų. Įgriuvau į jo kambarį kaip gyvas kerštas, jis nè burnos pravert neįstengė, iškart suprato, kas jo laukia. Anksčiau jį galabydavau lyg ir nenorom, tarytum iš prievartos, o šįsyk pajutau keistą smagumą. Bandė nuo manęs slėptis, į visus kampus lindo, o aš nè neskubėjau. Kur turėjau skubėt — juk žinojau, kad vis vien nugalabysiu, kaip jau tūkstantįsyk esu galabijęs. Vis į akis jam žiūrėjau: tos pačios geltonos besielės akelės. Blaškėsi po kampus, stalą apvertė, knygas iš lentynų ant grindų išgriovė. Žaidžiau su juo kaip katė su pele, kol pagaliau pabodo. Čiupau ir plikom rankom pasmaugiau. Ilgai nesikankino, vos smarkiau spustelėjau — sprando kauliukai trakstelėjo, ir baigta. Atsisėdau, cigaretę užtraukiau — anas amerikoniškom buvo vi-

są stalą nukrovęs. Menkas dūmas — man jau veikiau „Primos“ reikėjo. Šitų tik pakučiai dailūs — nieko neprikiši.

Tada ir prasidėjo tikras slogutis. kažkas ėmė baladotis į duris, paskui spyną išlaužė. Sugriuvo į kambarį gal penki vyrai, čiupo už rankų. Paskui kažkur vežė, uždarė šaltoj kamaroj — iškart senus laikus prisiminiau. Ne tokiose esu tūnojęs. Atsisėdau ant grindų, rūkau amerikoniškas cigaretes ir laikiu, pakol sapnas baigsis. Dar ne tokių baisybių esu prisapnavęs. Rytas išaušo, paskui visai įsidienojau. Atėjo toksai vaikiniokas su ūsiukais, žiūrėjo į mane, žiūrėjo, o paskui paklausė: ar žinojot, kad Rugaičiui buvo belikę gyvent koks mėnuo? Ar žinojot, kad antras mėnuo nė nevaikšto, kad vėžys baigia jį sugraužt? Ar žinojot? Ištardysim, sako, vėliau, dabar man kaip žmogui tokie klausimai rūpi. Kam šitai padarėt? Kas jūsų ranką valdė?

Nieko aš jam neatsakiau, pasėdėjo jis, pasėdėjo ir išėjo. O aš visai rimtai pagalvojau: kodėl tasai sapnas ligi šiol nesibaigia? Jau kelis syk bandžiau pabust — niekaip neišėjo. Sėdžiu šaltoj kamaroj ant grindų, amerikoniškas cigaretes jau baigiu ir visai nieko nebesuprantu. Tūkstantį syk Kazimierą Rugaitį galabijau, tūkstantį kart šalto prakaito išpiltas nubudau, bet šitaip baisu dar nėra buvę. Dažnai ir anksčiau pamanydavau: o kas, jeigu viskas iš tikrųjų dėjosi? Bet juk negali būt, kad iš tikrųjų. Argi toks ponulis vienas namie merdėtų? Jam geriausioj ligininėj palatą paruoštų ir gėlėm apkašytų.

Visą gyvenimą kenčiau nuo Kazimiero Rugaičio, net savo dvokiančią vėlę jis ant manęs užsiundė, į šitą šaltą kamara įkišo. Nepaliko manęs Kazimieras Rugaitis ramybėj ir, matyt, jau nebepaliks. Nė pats

nežinau — gyvas jis ar miręs. Baisi mintis po galvą šliaužioja: o gal teisybę sakė tasai vaikinukas su ūsiukais? Tūkstantįsyk galabijau Kazimierą Rugaitį, nejau būčiau nugalabijęs, kada jau nė pribaigt nebereikėjo? Nejau būtų tokią klaikią niekšybę sumanęs: pats dvėsdamas, savo mirtim ir mane pražudyt? Cigaretės visai baigiasi, taip ir nusprendžiau: jei nežinia iš kur naujas pakelis rasis, žinosiu, kad čia sapnas. O jeigu nesiras?

1986

SIDABRAAKIS

Jis atsirado Linos pasaulyje nežinia iš kur, nelauktai ir netgi šiek tiek magiškai. Sakytumei nukrito tiesiai iš dangaus ar išniro iš neregimų vandenų. Toksai ilgšis keistuolis tikrai negalėjo atsidurti rimtoje prezentacijoje natūraliu, žemišku būdu. Lina iškart atkreipė į jį dėmesį. Kaip visad tokiuose vaidinimuose, jutosi tarsi lėlė. Judėjo išmoktais tobulais judesiais, nejausdama savo kūno, tarytum jos esybė būtų kitoje erdvėje. Įkaitęs ankštokos salės oras kvepėjo dideliais pinigais ir vangia veidmainyste. Vien pabrėžtinai nederamai apsirengęs ilgšis buvo gyvas ir tikras. Su jauno žvėries įkarščiu šlemštė prabangius sumuštinčius ir graibstė vyno taures nuo kelnerių padėklų. Jam vieninteliui čia nerūpėjo, kaip atrodo iš šalies. Jis tiesiog mėgavosi gyvenimu. Beveik iškart prie jo pritykino apsaugos vyrai ir veikiausiai būtų išvedę lauk, bet Lina ūmai pasielgė įžūliai ir, matyt, neapgalvotai.

— Čia mano bičiulis, — pasakė su labiausiai keirinčia iš savųjų šypsenų. — Mes turim kvietimą. Jis nieko blogo nedarys. Ir nesuvalgys daugiau kaip pusę viso maisto.

Apsaugos šefas nešyptelėjo nė puse lūpų, jo akmeninis veidas nieko nereiškė, tačiau vyrai vis dėlto paliko ilgšį ramybėje. Lina neturėjo ir negalėjo turėti jokių kvietimų, ji viso labo dirbo lėlės darbą, tačiau vyrus, matyt, paveikė jos veidas ir tonas. Lina gebėjo elgtis ir šnekėti kaip princesė. Galėjo apsimesti irzlia milijonieriaus žmona. Žinojo, kad neturi nė lašo samdomos gražuolės vulgarumo. Jos povyza suvis neatitiko konkursinės manekenės standartų. Veidas pernelyg rimtas, o galingi klubai labiau pritiktų kokiai sportininkei. Lina gerai šitą žinojo. Kartais tas jai patikdavo, o kartais ji imdavo nekęsti savo kūno. Buvo neišbaigtas tvarinys. Toli

toli nuo Miss World, bet dar toliau nuo šiaip gražios merginos. Jos grožis buvo pernelyg akivaizdus ir apčiuopiamas, tačiau tokį buvo itin nelengva gerai parduoti.

— Mažuli, — tarė ilgšiui, — aš tave apgyniau tik trumpam. Tave vis vien iš čia ištrenks.

Tuomet jis pirmąsyk pažvelgė jai į akis, ir ramiam gyvenimui atėjo galas. Jo akys buvo šviesiai šviesiai pilkos, su sidabro atspalviu. Sidabrinės akys. Kerinčios, beprotiškos akys, žmogaus iš Anapūs akys, sidabriniai beprasmybės ežerai. Akys iš sapno. Realūs žmonės neturi tokių akių.

— Esu ištrenktas iš tiekų vietų, — atsakė išdžiūjęs, — iš tiekų vietų... Kad šitas žvėrynas mane tikrai neįbaugins. Esu bebaimis.

— Kas dar esi?

— Angelas esu iš dangaus, — pratarė ilgšis visiškai rimtai. — Ačiū už pagalbą, toliau suksiuosi pats.

Jis nepabandė jos merginti, nesirengė jai asistuoti. Netgi jos nekalbino. Paprasčiausiai nusprūdo į šalį, įsimaišė į beveidį Carden ir Armani kostiumų būrį.

Tarytum būtų galėjęs pasislėpti. Jis kyšojo iš aukštosios draugijos kaip spyglys iš supuvusio obuolio. Netrukus jį vis dėlto ištempė lauk, regis, kuo didžiausiam jo paties pasitenkinimui. Lina buvo kone įsižeidusi, tačiau ilgšis, pasirodė, anaip tol jos nepamiršo. Išvedamas gracingai pamojo jai ranka ir pasiuntė mielą oro bučinį.

— Jeigu manai, kad galėjau išdrįsti bent ilgėliau tave prakalbinti, — daugkart aiškino vėliau, — tu visai nesupranti pasaulio. Aš tavęs išsigandau.

— O ko tu išsigandai? — mėgo kamantinėti Lina.

— Dar niekad nebuvo iš arti matęs tokios aukštos merginos, — visuomet vienodai rimtai paaiškindavo sidabraakis. — Pabūgau, kad mane visai nustelbsi, o paskui prarysi.

Lina buvo pratusi, kad pasistengus viską gyvenime galima užmiršti. Jai tikrai buvo ką užmiršti, tad viso to ir neprisimindavo. Tie dalykai paliko tarsi niekad neįvykę, nedarė jokios įtakos jos gyvenimui. Naktimis ji nesapnavo siaubų ir neverkdavo, likusi vienui viena. Tų baisių dalykų tiesiog niekad nebuvo, ir tiek. Lina turėjo galią ištrinti juos iš pasaulio. Antraip gal nebūtų pajėgusi ramiai gyventi ar bent jau nebūtų toji Lina, kokia įstengė tapti.

Bet ūmai ramiam gyvenimui atėjo galas. Ji niekaip nepajėgė užmiršti sidabraakio. Sapnavo jį tris naktis pagrečiui ir galiausiai nusprendė, kad jis gal išties angelas. Angelas, pasiūstas jos nubausti arba kaip tik pamaloninti. Sapnavo jo sidabrinės akis ir laibą nuogą kūną, kurio nė nebuvo mačiusi. Sapnavo save jo glėbyje, tačiau ne meilės, o keisto šokio ar apeigos glėbyje. Glėbyje, kuris nereiškė kūniško artumo, tačiau išreiškė kosminį dvasių sutapimą. Tame sapne jiedu buvo tarsi meno kūrinys. Tikras tikrojo meno kūrinys.

Kada ją fotografuodavo, Lina visada stengdavosi nors mirksniui tapti meno kūrinium. Nesistengė atrodyti graži. Vengė atrodyti erotiška, nors šitai itin sunkiai sekdavosi. Lina norėjo nors fotografijoje būti meno kūrinys. Žinoma, gražus — tačiau grynai estetiškai gražus. Paslaptingas ir su neįspėjama būties mįsle. Kai kurie fotografai ją mėgo, kiti dėl jos elgesio tiesiog siusdavo. Ji mėgo pavaikyti tuos, ku-

rie ja piktinosi. Pasijusdavo turinti šiokios tokios galios. Tie fotoaparatai kankintojai galėjo bruzdėti ir niurzgėti, tačiau vis vien klusniai dirbo savo varganą darbėlį. Galbūt netgi labiau varganą, negu jos pačios darbelis. O jeigu pasirodydavo patsai Romanas, net bjauriausi niurzgos bemat nutildavo. Matyt, anaip tol netroško nutilti amžiams.

Madų šou metu trumpam virsti meno kūrinio būdavo lengviau. Ypač jeigu rūbai būdavo įdomūs. Bjauriausia būdavo aptarnauti prezentacijas, parodų ar mugių atidarymus. Tevaidinant lėlės vaidmenį, visus menus tekdavo atidėti į šalį. Lėlė tėra lėlė. Tačiau viską gyvenime įmanoma iškęsti, o paskui pamiršti.

Viską, išskyrus sidabraakį. Lina ūmai panoro nusifotografuoti su tuo negrabiū ilgšiu. Nebūtinai meniškai — bet kaip, kad ir Polaroido studijoje. Tačiau tam pirmiausia reikėjo jį surasti. Nė neįsivaizdavo tų vietų, kur jis galėjo skrajoti. O kartais jai atrodė, kad jis apskritai neegzistuoja.

Jis apsireiškė pats, vėl nelauktai ir netgi šiek tiek magiškai. Lina sėdėjo ant užpakalinės Stasio BMW sėdynės, nuobodžiaudama rūkė ir laukė, kol pasimainys šviesoforo spalvos. Sidabraakį išvydo vos akies krašteliu, tačiau išsyk lyg spyruoklės pamėtėta iššoko iš automobilio, įsakmiai mostelėjusi Stasiui ranka, kad važiuotų be jos.

Sidabraakis ir vėl neįtiko Vilniaus pasauliui, šįsyk dviem policininkams. Matyt, pačiu savo buvimu erzino bet kokius tvarkdarius. Jis pats buvo gyva netvarka. Šįsyk užsitempė kleivus šortus, o ant jo pilkų marškinėlių žėrėjo užrašas: „This is a VERY

lousy shirt“. Sidabraakis, regis, mokė policininkus mandagumo. Šie jau graibstėsi radijo stotelių, pasiryžę kviesti budėtojų automobilį.

Lina beveik nesuvokė, ką daro. Tai buvo beprasmiška, nesuprantama ir neįtikėtina. Ji vaikėsi vos vienašyk matytą bernelį, pati nežinodama kodėl. Policininkus nušlavė akimirksniu, o sidabraakį beveik varu nusitempė už alkūnės. Jis vis dar veržėsi ieškoti teisybės.

— Kiek davei? — ūmai nurimęs, pasidomėjo angelo balsu. — Kiek šiais laikais duodama?

— Penkiasdešimt, — piktai burbtelėjo Lina ir užsirūkė.

— Tokios pasakiškos merginos neturi teisės rūkyti, — rimtai pastebėjo sidabraakis.

Paskui Lina daug syk klausinėjo savęs, kaip šitai galėjo atsitikti. Tyrinėjo savo mintis bei jausmus ir net prisimindavo paauglystę. Cigaretė jai nebuvo vien įprotis ar lengvas narkotikas. Cigaretė buvo slaptas simbolis, užsimiršimo išraiška, ramaus gyvenimo palaikymo burtas. Rūkyti jai draudė visi, ypač jos kosmetologas, bet ji vis vien rūkė. Ji pati buvo lėtai smilkstanti cigaretė. Be cigaretės gyvenimas būtų netekęs svarbiojo užsimiršimo stebuklo. Be cigaretės ji rizikavo prarasti bent pusę savo galių.

Daug syk klausinėjo savęs, kaip šitai galėjo atsitikti, bet nieko pati sau atsakyti nepajėgė. Tiesiog sava valia numetė cigaretę ir jau niekad neberūkė. Nebenorėjo, negalėjo nė pažiūrėti į cigarečių pakeilį, o nuo dūmų imdavo čiaudėti.

Tą syk sidabraakis pašnekėjo su ja ilgėliau. Lina neįsiminė žodžių, jie visiškai nebuvo svarbūs. Ji buvo užkerėta, tad ir elgėsi kaip užkerėtoji. Vien žvelgė į jo akis ir gėrė jų sidabrą. Klausėsi jo bal-

so tembro tarsi magiškos muzikos. Jai rodėsi, kad netgi užuodžia ypatingą jo kvapą. Anaipol ne kūnišką kvapą. Gal taip kvepėjo jo aura, o gal jos pačios jutimai iš susijaudinimo visai susipainiojo ir virto kerinčiu, tačiau neegzistuojančiu kvapu. Ji ne šiaip vaikštinėjo Vilnelės pakrante, o susirengė skausmingą magijos seansą. Sidabraakis visas spinduliavo, o ji maudėsi tuose pavojuose saulės spinduliuose. Nė nebegalvojo apie ramų gyvenimą, visa paniro į pavojingą jūrą, o gal veikiau į beorę kosminę erdvę.

Sidabraakis ir vėl nusprūdo šalin netikėtai ir nesugrąžinamai. Tiesiog nusirangė kaip žaltys, atsi-sveikinimui palikęs ant skruosto netikėtą bučinį, žalčio žymę. Lina vos suskubo įbrukti jam telefono numerį. Tačiau dabar bent jau žinojo, kad jis tikrai egzistuoja.

Kitas dvi savaites Lina išvien pyko ant savęs. Nemėgo savęs gailėtis, tačiau tikrai mokėjo save keikti. Prakeikė visą savo gyvenimą — nuo vaikystės ligi pat šios dienos, tačiau ne gyvenimo aplinkybes ar kitus žmones, o tik pati save. Keikė Palangos parko suoliuką, ant kurio prarado nekaltybę, tačiau ne bedvasį suoliuko medį, o tik savo elgesį ant tų prakeiktų slidžių lentelių. Keikė savo plonašnervę nosį, dėl kurios atrodė panaši į isteriško tipo moterį. Savo galingus klubus, kurie varė iš proto vyrus, tačiau šiukštu neleido pritapti prie klasikinių gražuolių. Savo nelemtą tingulį, kuris pražudydavo visas žavias svajas, vos tekdavo imtis rimtesnio darbo.

Lina nuosekliai save keikė dėl visko iš eilės, bet gerai žinojo, jog bara save vien už sidabraakį. Neturėjo jo sutikti. O sutikusi neturėjo teisės pasiduoti

nesuprantamam jausmui ir ištižti. Gyvenime galėjo elgtis visaip — tik ne kvailai. Tad keikė save pirmiausia už kvailybę, už ramumos praradimą, už paiką bandymą ištrūkti už savojo pasaulio ribų. Josios pasaulis nebuvo jau toks puikus, tačiau nebuvo ir tragiškas ar beviltiškas. Žmogui begal pavojingi bandymai pasklisti po keletą pasaulių išsyk. Reikia pasirinkti vieną, jeigu ir ne šaunų, tai bent pakenčiamą, ir kantriai jo laikytis. Blaškytis visuomet yra pavojinga. Strategijų kaitaliojimas visuomet blogesnis net už pačią blogiausią strategiją. Šito išmintingo dėsno ją išmokė vienas matematikas, uždarbiui dar auginęs gėles ir visad apipildavęs ją šviežiais žiedais. Užvien prakeikė ir tą matematiką: jei ne jis, nežinotų jokių išmintingų dėsnių ir galėtų nesukti sau galvos.

Jai pasiūlė savaitę padirbėti Amsterdame, su jaunimo rūbų kolekcija. Dvi jaunos modeliuotojos vy-lėsi prizų ir pinigų, tad buvo begal kruopščios ir priekabios. Šiaip jau Lina buvo kantri darbininkė, bet šįsyk todvi merginos ją įžeidė. Liepė jai iš esmės pakeisti šukuoseną. Lina mėgo savo auksinius plaukus, jai patiko susukti juos smulkut smulkutėlėmis garbanomis, be to, tai buvo dar ir madinga. Amsterdametės paliepė jai ištiesinti plaukus, paleisti juos ant nugaros visu ilgiu. Buvo sumaniusios raišioti į tuos plaukus kaspinėlius, virvutes ir odos skiautes. Tai buvo normalus darbas, todvi modeliuotojos irgi norėjo kurti savo meną. Tačiau Lina beviltiškai įsižeidė. Prakeikė save dar ir už tai, kad tėra nutrinta lėlė, kurią kiekvienas vaikas šukuoja kaip nori. Tai buvo kvaila. Reikėjo tiesintis plaukus ir važiuoti į Amsterdamą. Bet taip jau yra sutvarkytas žmogaus pasaulis: padaręs vieną kvailystę, besipriešindamas jai, būtinai pridarai dar didesnių.

Nepaisydama karščių, Lina pėsčia slampinėjo po Vilnių ir erzino vyrus. Tiesą sakant, tyčia neerzino, tiesiog tokia jau buvo jos lemtis: su aptemptais šortais, plonyčiais marškinėliais ir be liemenėlės ji virto erzinančiu iššūkiu. Bet vyrų ji nepaisė. Netgi iš anksčiau pažįstamų. Neatsigręždavo netgi pašaukta vardu, o jei kuris drįsdavo sučiupti ją už alkūnės, tokį prakeikdavo jau ne mintyse, o balsu. Garsiai keiktis Lina mokėjo kaip vežikas. Taigi nesidrovėdama piktžodžiavo. Žinojo, kad šitai palieka atstumiantį įspūdį, beveik sukelia šleikštulį: egzotiška gražuolė ūmai prabyla kaip drūčiai pasigėręs jūrininkas. Po tokio šoko ir grožis, ir seksapilis magiškai nublanksta. Jai kaip tik šito ir reikėjo. Norėjo, kad ją paliktų ramybėje. Lina valkiojosi po gaištantį nuo kaitros Vilnių, keikė save ir gailėjosi savo plaukų. Tačiau puikiausiai suvokė, kad visas dvi savaites vien laukia sidabraakio skambučio.

Tatai ir buvo keisčiausia: juk turėjo keikti jį. Pramanyti jam visokias menamas bausmes. Kankinti ir niekinti jį bent jau mintyse. O pagaliau sutikusi, meistriškai išprovokuoti, iššaukti visišką šėlsmą, o lemiamu momentu žiauriai pasityčioti. Tik taip derėjo elgtis. Tik taip elgiantis save anksčiau įsivaizduodavo, jei retsykais nugirsdavo kokią kolegę pasakojant apie tokią situaciją. Tačiau gyvenimo ramumas žlugo, sugriuvo visi seni planai ir konstrukcijos. Lina jautėsi tarsi pirmąsyk įsimylėjusi aštuntokė.

— Kas labiausiai stulbina — tai, žinoma, plaukai, — pratarė jai angelo balsas beveik į ausį. — Jeigu ne tie plaukai, žmogus dar galėtų praeiti pro šalį.

Lina paliko sveika žuvusi. Ji net nepasiteiravo, kodėl jis neskambina. Apskritai nebandė jam dėl ko

nors priekaištauti. Nieko jo neklausinėjo, nes jis pakankamai daug šnekėjo pats. Galėjo jo klausytis kaip muzikos, visai nepaisydama žodžių. Galėjo negirdėti nė tos slaptingos muzikos, vien žiūrėti į akis ir gerti jų sidabrinį spindesį. Jiedu atsidadė į jos butą savaime. Mylavosi, glamonėjosi ir nusirengė taip pat savaime. Jis nebuvo nei labai galingas, nei labai silpnas, tačiau tikrai magiškas. Dušo kabinoje vėl mylavosi, paskui ir vėl pasimylėjo, bet Lina veik neprisiminė smulkmenų. Kur kas svarbesnis buvo slaptas svaigulys, praryjantis pasaulį. Visa apimantis jautimas, kur kas svarbesnis už kūno smagumus. Reikšmingas ir pavojingas svaigulys, kuris baigus mylėtis vien stiprėjo, kurio Lina negebėjo įvardyti net mintyse, net be žodžių.

Kai jiedu pagaliau nurimo ir apsilpo, ji ramiau įsižiūrėjo į jo liesą kūną, didoką ir nedailiai kreivą vyriškumą, jo angelišką veidą išsišovusiais skruostikauliais. Jis vadinosi Romas. Tebuvo viso labo žurnalistas, galėjo būti skaičiusi jo straipsnių ar mačiusi jį TV ekrane. Tačiau Lina neskaitė laikraščių ir nežiūrėjo LTV. Padėkojo visiems dievams, kad anksčiau nebuvo jo mačiusi. Iš televizoriaus ekrano nebūtų atsklidę kerintys sidabriniai spinduliai, būtų dirstelėjusi į jį ir bemat pamiršusi. O dabar jis tapo jos amžių amžiams, ta kerinti padėtis nieku būdu negalėjo kisti. Lina nenorėjo nieko keisti, nieko gerinti, netgi nieko vertinti. Viskas buvo taip, kaip turėjo būti.

Kelionė į Amsterdamą atkrito savaime, nemanė nė prisiliesti savo auksinių smulkutėlių sugarbanotų plaukų. Ūmai panoro nuvežti į Amsterdamą jį, pasiūlė greit suveikti vizą ir pirmąsyk susidūrė su jo manija.

— Savų neturiu, už svetimus nevažiuosiu, — atsiliepė jis. — Be to, tavo pinigai tikriausiai iš mafijos.

— Gal ir aš pati iš mafijos?

— Kas ne, tai ne. Iš skonio jaučiu. Tu tikrų tikriausia pragaro mergelė, bet tokia esi pati. Iš priimtųjų.

— Ir tau, angeliukui, nebaisu?

— Labas! Su kuo dar gali mylėtis angelas? Tik su pragaro mergele, žinoma, jei pasiseka. Retam angelui taip pasiseka.

Kelionė į Amsterdamą pražuvo. Teliko su Romu nusifotografuoti. Jiedu ištis nuėjo į Polaroido saloną, kad nereikėtų gaišti. Nuotraukoje jiedu atrodė kaip įsimylėję paskutiniai debilai. Lina stengėsi jos niekam nerodyti, tačiau vis vien nešiojosi rankinuke. Vieną pavojingai karštą dieną užtiko prie praviro rankinuko Romaną, ramiai vartaliojantį nuotrauką rankose. Pernelyg gerai žinojo, kad negalima netgi pyktelėti, netgi susiraukti, tačiau vos susilaikė.

— Informatoriai pranešė, — šaltai pareiškė Romanas. — Kad man jokių nemigo naktų ir jokių persipisimo juodulių po akim! Visa kita — tavo reikalas. Bet atmink, kad įdėjau į tavo pinigus. Dar porą trejetą metų turi nešti man dividendus. Pati irgi nesi finansiškai nuskriausta, teisingai? Į subinę niekas nerūrina. Teisingai?

Lina nepajuto pavojaus. Romanas buvo visiškai beprotis, tačiau nuoseklus beprotis. Pasiekdavo ko norėjo, bet kokiomis priemonėmis, antra vertus, nekunkuliavo atvirai pamišėliškais norais. Reikėjo tik nestoti jam skersai kelio. To ji ir nesirengė daryti. Lina rengėsi itin gausiai dirbti ir netgi šiek tiek pa-
taupyti. Ji rengėsi dar sykį pradėti menedžmento studijas ir šįsyk įveikti nelemtąjį tingulį. Nejučia

pradėjo virsti truputėlį kitokia Lina, bet dar neįtavo pavojaus.

Lina nelabai suprato, kam apskritai reikalingi laikraščiai. Jie netyrinėjo josios pasaulio, o tasai, apie kurį rašydavo, mažai ją tedomino. Tačiau Romo dienraštį dabar pirkė kasdien. Kruopščiai perskaitydavo tikrai juos. Su nuostaba atrado keistoką pasaulėlį, kurį aprašinėjo Romas. Jame nuskurdę žmonės beviltiškai vargo ir vis vien kovojo, rasdami tokiam gyvenime kerinčią prasmę. O to gyvenimo angelas Romas rašė apie tuos žmones savąsias kronikas. Jose glūdėjo angeliškai nerūpestingas susirūpinimas žmonėmis. Romas nebandė nieko smerkti, beveik nebarė valdžios, jį domino tiesiog žmonės su menkiausiais ir juokingiausiais rūpestėliais. Tiesa, tikrai turėjo maniją. Kur buvęs, kur nebuvęs, vis minėjo mafiją. Jo galvoje ir straipsneliuose mafija buvo svarbesnė ir už žmones, ir už valdžią. Ji tvarkė beveik viską pasaulyje, buvo beveik dieviška ir todėl dar labiau nekenčiama ir pavojinga. Šioji sidabraakio angelo manija sukeldavo Linai šypseną: ji šiek tiek pažinojo tą pasaulį, apie kurį Romas tik fantazuodavo. Nematė jame nei dieviškumo, nei visagalybės, vien griežtas kruvinas taisyklės ir nesmarkius beprotybės atšvaistus. Romantiškasis sidabraakis nejučia versdavo ciniškus treniruotų raumenų kalnus visagaliais demonais. Gal taip ir derėjo elgtis tame keistame laikraščių pasaulyje.

Aptikusi programoje Romo televizinę laidą, ne tik ją pažiūrėdavo, bet ir įsirašydavo į videokasetę. Netroško būti su juo visą laiką, jie matydavosi ne

kiekvieną dieną. Tačiau Lina juto būtinybę panorusi tuoj pat išsišaukti sidabraakį — bent televizoriaus ekrane. Sustabdžiusi kadrą, gailiai su juo šnekėdavo. Nemanė, kad yra pamišusi ar bent beprotiškai įsimylėjusi. Tatai buvo visai natūralu: jai visą gyvenimą stigo tikro pašnekovo. Kaip tik mintys, atkakliai sukamos vien savo galvoje, galėjo pamaži išvaryti iš proto. O pašnekesiai su atvaizdu ekrane savotiškai gydė bei ramino. Paklausdavo sustabdyto kadro, ar jai pirkti jogurtą su žemuogėm, ar su vyšniom. Tai buvo be galo svarbu — tokia galimybė pasiklausti angeliškos nuomonės. Ar mautis šortus, ar vis dėlto vilktis suknelę. Tačiau paklausdavo jo ir apie skausmo prasmę, dangaus piktumą, neišvengiamą moters nedalią.

Neklausinėdavo jo tokių dalykų, kai stodavo prieš ją gyvas ir tikras. Mylintis vėsiamе kambaryje ar klajojant po prikaitusį senamiestį, žodžių neberekėjo. Viską pasakydavo jo kvapas, jo sidabrinės akys. Šimtą tūkstančių žinių ir atsakymų perduodavo vienas vienintelis rankos prisilietimas.

Ją tik baugino, kad Romas sunkokai išsilaiko josios pasaulyje. Kartais tiesiog pranykdavo, nors ir likdavo gulėti greta jos. Kartais, jau visai pasirengus mylėtis, ūmai tapdavo bejėgis kaip kūdikis. Lina anaip tol neširdo dėl tų gėdingų silpnumo priepuolių, šie ją graudžiai baugino. Iš visų jėgų apkabindavo napanorusį mylėtis angelo kūną, mirtinai bijodama, kad jis gali suvis išnykti. Lina mylėjo netgi jo bejėgiškumą. Netgi tarpais iššokančius ant smakro spuogelius. Jo begalinius postringavimus apie krašto ateitį ir jaunimo galias, kurių dar niekas išties nepažino ir nepatyrė.

Lina ėmė rašyti eilėraščius vien sau. Apie jo slaptą silpnumą ir savo keistą meilę. Juose tasai sil-

pnumas virsdavo neregėta angelo galybe, kuri turėjo nukariauti visą pasaulį. Bent jau pačios Linos pasaulį.

Kai pirmąsyk pasivadino jį su savim į madų pasaulio pobūvį, jis šauniai angeliškai vyptelėjo:

— Nupirksi man smokingą? Ar bent švarkelį paraitotom rankovėm už tris šimtus dolerių?

— Tu juk neturi pinigų, — ramiai atsakė ji, nes buvo pasirengusi. — O už svetimus nesipuoši. Kuo čia dėti rūbai? Aš tiesiog nenoriu, kad kas manytų, jog tave slapstau.

Pobūvyje juto pasitenkinimą, nes Romas veik nesidairė į merginas. Tačiau pirmąsyk pajuto ir nerimą: labiausiai jis susidomėjo Romanu, kuris pagerbė sambūrį trumpu vizitu. Sidabrinės Romo akys ūmai suspindo kaip nugludinti pinigėliai. Jį teko prilaikyti už rankovės, kad nepultų prie Romano, net neaišku ko — gal apuostyti. Tikrai galėjai taip pamanyti, pažvelgęs į jo išsiplėtusias šnerves.

— Na, su kuria sugultumei? Kurios norėtum? — greit pamiršusi nerimą klausinėjo grįžus namo. — Gal visų susyk?

— Gal tos, Svetlanos, baltais baltais plaukais ir plačia plačia burna, — pamąstęs atsiliepė Romas. — Ji, žinoma, nėra pragaro mergelė. Tačiau tikrai yra raganėlė. Vis šis tas.

Lina dėl to nebūtų prisipažinusi net kankinama. Prieš savo valią, tarytum svetimomis rankomis įplėšė Svetlanos suknelės siūles jau per artimiausią šou. Suknelė prairo per patį užpakalį kaip tik tada, kai Svetlana pradėjo didįjį viksnėjimo klubais seansą ir buvo pasisukusi į publiką nugara. Lina tikrai nuoširdžiai ją guodė, o likusi viena ir juokėsi, ir verkė, ir vėl kvatojosi.

Išsikvatojusi ir išsižliumbusi, jau ramiai nusprendė, kad šitai darosi nebenormalu. Įsijungė video, sustabdė kadrą su Romu ir viską nuoširdžiai išsipasakojo. Žinojo, kad jis pagelbės. Kad nuramins, jeigu reikia pabars, o svarbiausia — užkerės, kad nebekrėstų nesąmonių. Kad darytų vien gražius dalykus ir mylėtų artimą savo. Nesakytų netiesos, nevogtų ir šiukštu nesvetimautų. Kad nuoširdžiai susidomėtų menedžmentu ir per seminarą pasiūlytų dalykinį ėjimą, dėl kurio patsai dėstytojas žagtelėtų: tikrai ne-
maniau, kad čia galima taip genialiai išsisukti!

Lina tikrai prarado visą gyvenimo ramumą. Tačiau kartais bugščiai pamanydavo, kad gal atrado patį gyvenimą.

Tai buvo tikrai jos vienos gyvenimas. Vedžiojosi Romą su savim visur, kur galėdavo. Kolegės nebuvo jau tokios šlykštuolės, nedėstė savo požiūrio tiesiai į akis. Bet ji vis nugirsdavo apšnekėjimų pusbalsiu, tai net nebuvo panieka svetimo pasaulio žmogui, veikiau jau nuostaba. Raganėlė Svetlana, nepastebėjusi už nugaros stovinčios Linos, ištarė už visas: na, juk galėtų jis būti kuo nors ypatingas, nors vienu dalyku — ar išvaizda, ar kalba, ar mintimis!

Lina visada įtarė, kad jos aplinkos merginos yra lėkštokos ir menkaprotės. Dabar tuo galutinai įsitikino. Juk sidabraakis buvo ypatingas viskuo! Tik triskart aklas galėjo nematyti jo stebuklingų akių. Tik triskart kurčias galėjo neišgirsti jo balso muzikos. Tik niekad neuodęs gėlių galėjo nejusti kerinčio jo kvapo. Jis buvo pernelyg liesas ir nedarnaus kūno sudėjimo, tačiau kaip tik čia glūdėjo jo angeliška esmė. Jis neretai būdavo pervargęs ir suvis bejėgis kaip kūdikis. Tai ir buvo retas tikrojo žmogiškumo ženklas: jėga bejėgiškume, neregėtos slaptos

galios, kurios kaupėsi vogčia ir labai pamažu. Romas nebuvo ypač geras žurnalistas. Tatai ir buvo didžioji jo kelio išmintis: jis pėdino neskubom, tačiau aiškiu ir tvirtu žingsniu, gerai žinodamas, kur eina. Kiekviena jo nugalėjimo diena, kiekvienas jo postringavimas, kiekvienas nevalingas jo judesys šaukėsi eilėraščio. Lina juk irgi nebuvo tikra poetė, tačiau kiekvienas jos eilėraštis buvo savaip stebuklingas. Na ir kas, kad sudegindavo juos kitą dieną, dar sykį balsu perskaičiusi. Tos eilės buvo tarsi vienadienės peteliškės, tačiau reiškė begal daug. Tik jose galėjo prabilti apie skausmo prasmę, dangaus piktumą ar negailestingą moters nedalią. Jose galėjo prisiminti visą teisybę — todėl jos ir tegalėjo gyventi vienintelę dieną, kad paskui nugrimztų į užmarštį kartu su juodaisiais prisiminimais.

Tos klestinčios merginos nieko nesuprato ir negalėjo suprasti, nieko nejautė ir negalėjo jausti. Dar visai neseniai ji pati buvo beveik tokia pat. Ačiū Dievui, kad tik beveik. Jos gelžbetoninėje ramumoje dar buvo plyšelis ar plyšeliai, pro kuriuos pajėgė įsiskverbti stebuklinga gyva dvasia. Tikrų tikriausias sidabraakis angelas, panoręs pasiimti su savim pragaro mergelę. Lina didžiavosi, kad Romas pasirinko kaip tik ją. Vadinasi, ji buvo šio to verta, vadinasi ligi galo nevirto vien brangia lėle. Dar galėjo sukurti savo meną ar bent meno atspindį ne vien fotografijose, bet ir savo naujam neramiam gyvenime.

Ji buvo laiminga. Varganai ir keistuoliškai laiminga, tarsi podukra iš pasakos, kuri vis perrinkinėja lėšius, bet nujaučia, netgi tikrai žino, kad bus princesė. Tikrai tikrai bus, tik dar reikia šiek tiek palūkėti, mažumėlę kantriai palūkėti.

Lina visad žinojo, kad gyvenime perkūnas trenkia tik iš giedro dangus. Jeigu kaupiasi juodi debesys, jeigu tolėliau seniai žaibuoja, jokia perkūnija nebėra išties grėsminga. Kada nujauti nelaimę iš anksto, ji lyg ir nebėra tikra nelaimė. Tai tiesiog numanomas įvykis, natūrali gyvenimo raida. Perkūnas gali trenkti tik iš absoliučiai giedro dangaus.

Lina kaip sykis dirbo Kaune, staipėsi kvailų kvailiausiam furšete. Žinojo, kad televizija vakare rodys Romo laidą, tad užprogramavo videomagnetofono įrašą. Kolegės liko siautėti Kaune, ji vienintelė nuzvimbė Stasio BMW naktine autostrada į Vilnių. Išsyk krito į lovą ir įsijungė video tik rytą, kaisdama kavą. Romas iššoko į ekraną ypač paslaptingu ir savim patenkintu veidu. Tokia jo išraiška Liną visuomet juokino, ji ir šįsyk šyptelėjo ir nenumaldomai panoro palytėti gyvą sidabraakį. O tuomet trenkė perkūnas ir prasidėjo lėtas košmaras.

Būtų kvaila sakyti, kad netikėjo savo akimis. Ji dargi labai patikėjo ir vėl pradėjo keikti save. Ji juk matė, gerai matė ir įsidėmėjo Romo maniją. Žinojo, kad jis apsigimęs reporteris. Privalėjo sujungti tuodu savo žinojimus į daiktą ir sulaikyti Romą už rankos. Piktai uždrausti jam net galvoti apie tokius dalykus. Pulti ant kelių, bučiuoti kojas ir maldauti, kad nedrįstų. O ji nieko nedarė, ramiai laukė, kol sidabraakis išsprogdins visą jų gyvenimą.

Lina tarsi robotas fiksavo, kad vaizdo kokybė tikrai gera. Romas iš kažkur iškniso fantastišką videokamerą. Filmavo, regis, įsilipęs į medį, jis laipiojo kaip beždžionė — sykį jos akivaizdoje korėsi į apleistą namą plika siena. Jis buvo įsilipęs į medį, paikas savižudis su fantastiškos kokybės videokamera.

Publika turėjo spoksoti į šį filmuką išsižiojusi. Tasai mėgėjiškas detektyvas gniaužė kvapą savo višiška rimtimi ir neįtikėtinu tikrumu. Automobilių suvažiavo trys, du sustojo taip, kad Romas netgi įstengė parodyti jų numerius. Ačiū Dievui, nors Romano „Porche“ numerio nesimatė. Užtat visu gražumu pasirodė patsai Romanas, kaip visad nervingai pasitaisė švarko skvernus ir atsistojo povo poza. Beprotis sidabraakis filmavo ištis kruopščiai. Buvo gerai matyti, kaip keičiamasi lagaminėliais: vienuose doleriai, kituose baltos dėželės ir mažičiai konteineriai. Dar geriau matyti, kaip Romanas perduoda juočių komandai du revolverius — žinoma, tikrai rimtam darbui. Juočiai vilkėjo raštuotus megztinius, nors buvo karšta. Galėjai įžvelgti netgi jų veidų išraiškas: drumzliną abejingumą, šaltą akių žvilgsnį, tvirtai sučiauptas lūpas.

Lina nebaigė žiūrėti juostos, netgi neišjungė magnetofono. Pirmąsyk per daug daug metų išlėkė į gatvę nepasidažiusi, net nesišukavusi. Pirmąsyk pasigailėjo, kad taupė pinigus ir nepirko automobilio. Romo nuomojamam bute nebuvo telefono, ji turėjo suskubti pati. Nelaimės dėsnis veikė be priekaištų: taksi stotelė gal pirmąsyk šiemet buvo tuščia. Ji blaškėsi pakelėje, mojuodama rankomis, tačiau nelaimės dėsnis veikė be priekaištų: vyrukai, kurie šiaip jau dėl tokios gražuolės būtų noriai vėlavę į savo firmas, vien skėščiojo rankomis. Taksi šiaip ne taip atsirado, tačiau vairuotojas, žinoma, kliuvo flegmatiškas ir visiškai nekreipė dėmesio į jos maldavimus paskubėti. Linai teliko melstis. Ji netikėjo jokiais dievais, neėmė ūmai tikėti net dabar, tačiau isteriškai meldėsi. Murmėjo kažką panosėje kaip išmanė, tačiau stipriausia malda bangomis sklido iš jos liepsnojančių smegenų. Tikrai sklido:

flegmatiškasis taksistas keliskart atsigrėžė, nužvelgė ją su nuostaba ir siaubu.

Svarbiausia buvo suskubti, kol Romas dar neišėjo iš namų. Kaži ar jie brausis į butą, veikiausiai lauks prie namo. Lina meldėsi, kad jie lauktų prie namo, o sidabraakis dar siurbčiotų kavą. Meldėsi, kad prie namo visiškai atsitiktinai sustotų policijos automobilis. Kad jiems sprogtų padanga, ir jie pavėluotų atvažiuoti.

Prie Romo namų iš pažiūros atrodė ramu. Taksistas negalėjo privažiuoti visai arti, ji paknopstom nulėkė prie tos dviaukštės griuvenos, o akys tarsi Romo kamera viską tiksliai fiksavo. Jų automobilis irgi negalėjo privažiuoti prie namo, stovėjo įjungtu varikliu atokiau ir tyliai murkavo. Lina visai abejingai pamanė, kad tai vėl BMW. Jie buvo juočkiai, tačiau ne tie, iš Romo filmuko: kitokiais veidais, nors ir taip pat apsirengę. Tiedu, kurie sėdėjo automobilyje, rūkė. Kiti du, kurie stovėjo krūmuose prie pat namo kampo, nerūkė: žinoma, kad nepalikėtų nuorūkų kriminalistinei laboratorijai. Lina trypė vis toje pačioje vietoje, nors bėgo iš paskutiniųjų. Išėitis tegalėjo būti viena: jai reikėjo spiegti. Spiegti taip, kad visi kaimynai apstulbę pravertų langus. Tie juočkiai, be abejo, buvo bepročiai, tačiau ne tokie kvailiai, kad rodytųsi šimtui žmonių. Spiegimas buvo vienintelė galimybė, ji rijo seiles, drėkino džiūstančią burną, kad tik neprarastų balso.

Romas išėjo pro laiptinės duris, kada jai buvo likę bėgti gal dvidešimt metrų. Juočkiai ramiai išlindo iš krūmų. Jų pistoletai buvo su duslintuvais — Romanas nepašykštėjo pačių brangiausių. Lina žinojo, kad patsai Romanas dabar visai kitoje vietoje, gal kitame mieste, krūvos žmonių akivaizdoje daro ką nors pabrėžtinai gražaus. Tarkime, dalija labda-

lą invalidams. Jau seniai privalėjo spiegti, tačiau jai paralyžiavo gerklas. Vien šito ir derėjo tikėtis. Vien tik šito. Ji bėgo griūdama, tačiau nė kiek neartėjo prie Romo. Jis nematė nei jos, nei juočių, jis apskritai buvo žioplys ir galėjo nematyti pažįstamo, kol nesusidurs su juo kakta į kaktą. Lina juto, kad tikrai nepajėgs nė suspigti, jau sukūrė kitą planą: daužyti langus. Bėgo iš paskutiniųjų ir kartu dairėsi akmenų.

Aukštesnysis juočkis ramiai pakėlė pistoletą ir prisitaikė, antrasis jau spėjo apeiti Romą iš kitos pusės. Viskas buvo baigta. Jokio spieginimo, nė vieno akmens aplinkui, vien smegenis stingdanti nevil-tis ir malda sukepusiose lūpose. Ji meldėsi jau be žodžių. Jai reikėjo stebuklo. Reikėjo, kad laikas nors trumpam sustotų. Kad laikas sustotų, o ji judėtų. Kad stebuklingai suskubtų pribėgti, suspigti, išdaužyti langus, ant rankų nusinešti Romą šalin. Tačiau viskas jau buvo baigta, ateities laiką buvo galima suskaičiuoti nebent atbulai.

Lina meldėsi. Ji meldėsi, kad laikas sustotų. Juk galėjo šitaip atsitikti: laikas sustoja, o jiedu su Romu spėja pasprukti. Jiedu panyra po vandeniu, užsilipa į aukščiausią pasaulio kalną, ištirpsta milijoninėje Niujorko minioje. Juk galėjo šitaip atsitikti! Juk pasaulis galėjo duoti jiems, tarkime, metus. Vienus vienintelius metus sustojusio laiko, kuriame jie galėtų būti kartu, ramūs ir saugūs. Juk galėjo!

Lina visiškai nenustebo, kad juočiai taip ir stovi sustingę, pakėlę pistoletus su duslintuvais. Kad ji pagaliau pajuda iš vietos ir griebia Romą į glėbį. Kad juočiai tryptioja ir susižvalgo, paskui darniai paslepia pistoletus ir visai neskubėdami nueina juodo BMW link. Lina visai visai nenustebo, apstulbo tik Romas, žvelgė į ją milžiniškomis sidabrinėmis

akimis ir šypsojosi. Lina dar pamanė, jog niekad nesusivokė, kokia neįmanomai graži yra jo šypsena.

Jie pasislėpė apleistame kaime Lietuvos viduryje. Netiesa, jog Lietuva yra per maža, kad joje būtų užkeiktų vietų. Tą kaimą Romas buvo aptikęs jau anksčiau. Jis susigūžęs tūnojo ant Žemaitijos ribos, tačiau dar likusios kaime senutės beveik nežemaičiavo. Tai buvo magiškos senučiukės iš slaptingo sapno: vikriai tursenančios, čiauškančios tarsi didžiuliai paukščiai, visad besielgiančios nenusėjamai.

Lina pagaliau pamatė sidabraakio savižudybės ginklą. Videokamera buvo japoniška, ne didesnė už cigarečių bloką. Kaimo senučiukės mėgo ne tik pasišnekučiuoti su jais, bet ir papozuoti šventiniais drabužiais. Beveik jokia kita proga negalėjo jais pasipuošti. Net bažnyčia buvo už keturiolikos kilometrų, paslaptingas vietinis viršaitis atsiųsdavo sukriošusį RAF'ą, tačiau ne kiekvieną sekmadienį. Ligi parduotuvėlės tekdavo klampoti šešis kilometrus. Pasirodė, jog dar yra vietų, kur doleriai absoliučiai beprasmingi. Beveik jokių daiktų jie išsivežti nepajėgė. Romas turėjo savo kamerą, o ji radijuką ir magnetofoną su keliomis kasetėmis. Dažniausia klausėsi Rodo Stewarto. „I'm sailing“ vis dar galėjo išklaudyti šešis arba šešiolika kartų per dieną. Bet dar smarkiau įsižaidė su radijo aparatu. Geras „Griundigas“ gaudė turbūt visas pasaulio stotis. Lina neblogai mokėjo angliškai, šiek tiek prancūziškai. Ūmai paniro į pasaulio įvykius, tolimų žmonių likimus, kurie anksčiau jos visai nedomino. Jos gyvenimas neregėtai pakito. Dingo šurmulys, skuba,

daugybė besikeičiančių veidų. Teliko pasaulis magiškuose radijo balsuose ir dar labiau magiškas Romas prie šono. Ir senutės: visąlaik tos pačios, tačiau kaskart visiškai kitokios, įvairesnės už ištiso didmiesčio žmonės. Taip esti tik ilguose sapnuose, kur žmonių veidai kas akimirsnį mainosi, bet žinai, jog tai vis tie patys žmonės.

Jie apsistojo apleistoje troboje, kuri iš lauko rodėsi patvariausia. Tačiau trobos vidus, visi daiktai vogčia jų tykojo, klastingai stengėsi padaryti žalą. Nuo lubų ūmai nusklėsdavo trūnėisiai ir pataikydavo tiesiai į sriubos lėkštes. Grindų lentos staiga išteždavo, taikydamosi išsukti koją. Galiausiai nuo sienos nudardėjo senas laikrodys, tiesa, nė vienam nepataikė, bet vis vien suraižė Linos ranką sudužusiu stiklu. Jie persikraustė į gretimą trobą, ši buvo ramesnė, vien spoksojo į juodu nepritariančiu papuvusių sienų žvilgsniu. Tiesa, jie galėjo rinktis iš dar bent keliolikos trobų. Karščiai šiek tiek atlėgo, tačiau vis dar buvo maloniai šilta. Kieme jie mėgo vaikščioti nuogutėliai, jeigu juos užklupdavo senutės, nė nepuldavo slėptis ar slapstyti. Senutės jau seniausios gyveno pagal savitas taisykles, nuogybė pagal tas taisykles anaipol nereikė ko nedoro ar negražaus. Jos atvirai tyrinėjo abiejų sudėjimą ir laidė keistas pastabas, tarsi lipdytų kokias skulptūras: štai ten derėtų nuimti, o šičia pridurti. Labai domėjosi, kaip dabar mylisi jaunimas miestuose, ar tiesa, kad visi gyvena šeimomis po keletą vyrų ir moterų, tad visi mylisi su visais kuo įvairiausiais būdais. Ji mylėjosi su Romu ištis visais įmanomais būdais. Apleistame kaime jo neištikdavo kūdikiško bejėgiškumo priepuoliai, jie tebebuvo slogus Vilniaus ženklas. Senutės anaipol nevadino jos pragaro mergelės, o tik laume. Mėgo susirinkti jų kieme ir po-

stringauti. Niekaip nesutarė, kaip vadinasi jų kaimas. Kiekviena tvirtino, kad vis kitaip. Romas nuogutėlis šokinėjo apie jas su kamera kaip pamišęs. Dejavo, kad šioje rimties karalystėje tėra vienintelė nelaimė: jis teturi tiek kasečių, kiek turi, o jos netrūkūs baigsis. Kasetės išreiškė to daugiavardžio kaimo laiką. Taip pat jį išreiškė „Griundigo“ baterijos, kurios pamaži, bet neišvengiamai silpo. Tolimas įvairiakalbis pasaulis vis labiau tolo nuo Linos, ji nejučia susimąstė, ar vienas sidabraakis galės būti visas pasaulis. Darėsi išties baugu, tačiau pakakdavo palytėti Rimo krūtinę, vyriškumą, bet kurią kūno dalį — ir suprasdavo, kad jis gali būti ir keli pasauliai susyk. Pakako pusę minutės pažiūrėti į jo sidabrinės akis, kad sielą užlietų ilgesinga palaima. Jis buvo tobulas ir beveik nerealus, šiek tiek pramanytas, tačiau kaip tik todėl labiausiai mylimas. Kol žemėje egzistavo meilė ir tasai apleistas kaimas, geriau nė negalėjo būti, tik trukdė tingiai slenkąs laikas. Atsirado dar vienas laiko skaitiklis: vis aiškiau ėmė sekti pinigai. Anksčiau ar vėliau turės pavažiuoti iki kokio miesto ir išsikeisti dolerių. Lina bijojo net mažiausio miestelio. Jai rodėsi, kad kiekvienoje keitykloje yra Romano atvežta jos nuotrauka. Išaiškinti senutėms, kas yra doleriai ar keitykla, buvo sunkoka, be to, nė viena nebūtų važiavusi net ligi miestelio šiokią dieną. Lygiai sėkmingai galėjai joms pasiūlyti suskraidyti į Mėnulį.

Jie plaukiodavo ežere ligi pamišimo. Ežeras buvo jiems draugiškas, lepino šiltu vandeniu ir lygiu smėlėtu dugnu. Tik patsai vanduo buvo keistai karstelėjęs, tarsi kitados prie kranto būtų plakusis juodo kraujo puta. Romas plaukiojo visai silpnai, kol sunkiai ir lėtai irdavosi į priekį, Lina galėdavo sukti apie jį ratus ir šaipytis. Ji plaukiojo ne ežero vande-

nyje, o savo skausmingoje meilėje. Toje meilėje suko ratus apie lėtą, nuoseklų sidabraakį. Jie tolydžio susiginčydavo, kuris kurį labiau myli. Savo meilei apdainuoti derėjo sumanyti prilyginimus, keistas ir stiprias metaforas. Stipriai, kaip jūros lašai vienas kitą. Stipriai, kaip branduolinės jėgos — toks buvo Romo išradimas. Stipriai kaip ugnis myli sausą žolę. Jie tikrai galėjo sudegti. Vilniuje meilę pritemdė kasdieniniai reikalai, kasdieninis darbas ir blogos nuotaikos. Apleisto kaimo ramybėje ji liko grynutėlė. Visi laiko pavidalai — besibaigiančios videokasetės, silpstančios „Griundigo“ baterijos, senkantys pinigai — negalėjo paveikti jų meilės. Laikui jų meilė buvo nepavaldi. Jie visiškai nebijojo ateities. Ateities baimė liko Vilniuje. Jame buvo baisu, kad nebekvies į prabangius šou ar prezentacijas, kad išvays iš televizijos ir nespausdins laikraštyje. Apleisto kaimo ir drungno ežero pasaulyje ateitis buvo rami ir giedra. Čia nekintamai tvyrojo toks pasaulis, kuriame galėjai gyventi ligi begalybės. Čia galėjai tapti nemirtingas.

Toji diena išaušo lygiai tokia pat kaip visos. Lina nelabai besugaudė, koks dabar mėnuo. Iš pat ryto apsižiūrėjo, kad litai visiškai pasibaigė, nebeliko net duonai. Įsijungusi radijuką, nieko nebeišgirdo, jis amžinai nutilo, nebepranešė, nė kokia šiandien diena. Einant prie ežero Romas filmavo vien ją, ji jau suprato kodėl: baigėsi paskutinioji kasetė. Jie paplaukiojo tylėdami, tylėdami grįžo atgal. Už juos viena per kitą atkalbėjo senutės.

Tie bernai atvažiavę tokia didele juoda mašina. Tokie išauklėti bernai, mandagūs. Klausinėję apie juos, paskui išvažiavę. Išauklėti bernai, prieš išvažiuodami atsisveikinę. Didžiausią įspūdį senutėms paliko automobilis: jau toks didelis, jau toks juodas

ir prisiplojęs prie žemės kaip koks žvėris. Lina kažkodėl neabejojo, jog tai BMW.

Jie nesinervino, nedūsavo ir nesipyko. Nekaltino vienas kito ir neaimanavo dėl prakeiktos lemties. Jokių lemties ženklų čia ir nebuvo. Tiesiog jų laikas pasibaigė. Išsibaigė visos jų laiko rūšys.

Paryžiuje jie išsinuomojo nedidelę studiją Butte Monmartre už tris tūkstančius frankų per mėnesį. Išties beprotiškai pigiai: prie studijos dar glaudėsi maža virtuvėlė ir net dušas. Bet iškart įsijungė naujas laiko skaitiklis: jiedu tegalėjo išgyventi tol, kol pasibaigs nenusipirkto Linos automobilio pinigai. Senuosius juodus prisiminimus ji vis dar įstengė palikti užmarštyje, tačiau liguistai ir pernelyg dažnai prisiminė nesenus įvykius. Kaip šliaužte šliaužė per Lietuvą vien patamsiais, kaip dangstėsi veidus ir net keitė eigastį. Kaip per pažįstamą kultūros atašė ji skubiai gavo vizą Romui. Tomis dienomis jie apskritai negalėjo užmigti, nepajėgė užsnūsti net akimirkai. Aerouoste alpėjo iš siaubo ir nuovargio, nebepajėgė įžiūrėti žmonių veidų. Atskridus į Paryžių jų niekaip negalėjo išbudinti, stiuardės nusprendė, kad jie prisipumpavę narkotikų. Jeigu tai būtų viso labo narkotikai! Tos kvėšos stiuardės bijojo narkotikų. Jas derėtų artėliau supažindinti su Romanu, būtų išties patyrusios, ko dera bijoti.

Monmartre galėjo nieko nebijoti, nors jie labiau mėgo Lotynų kvartalą ir Saint-Germain-de-Pres. Luvre visai netyčia sutiko pažįstamą lietuvį dailininką, šis bemat išdidžiai dovanojo Paryžiaus centro schemą, kur buvo pažymėtos visos studentų valgyklos. Mona Liza kiek nustebusi žvelgė į superpigių valgyklėlių geografiją. Tiesa, joms reikėjo specialių

talonų, kuriuos parduodavo tik studentams. Bet juk Lina buvo ne viena, prie šono turėjo sidabraakį. Vos Romas prieidavo prie maisto talonų kasos, suspinduliudavo akių sidabru ir laužyčiausia prancūzų kalba užprašydavo pirmą pasitaikiusį studentą, kiekvienas bemat pripirkdavo jiems talonų visai savaitei. Paryžiaus studentai buvo geraširdžiai, jie dar pirkdavo tuos talonus visokiems arabams bei vietiniams girtuokliams.

Viena pigi valgyklėlė buvo pačioje Saint–Germain–de–Pres širdyje. Jiedu gan pakenčiamai papiešaudavo už dvylika frankų, o paskui gerdavo kavą prie Saint–Germain–de–Pres vienuolyno, tiesiai „Trijų muškietininkų“ karalijoje. Rodėsi, tuoj pro šalį pražingsniuos Atas arba Aramis. Deja, daugiausia painiojosi japonų turistai su videokameromis. Romas, paniekinamai vyptelėjęs, išsitraukdavo savo stebuklingąją, tačiau filmavo visai nedaug. Kasetės kainavo brangokai.

Kai monotoniškas studentų valgiaraštis pabosdavo, jie valgydavo keptas vištų šlauneles Lotynų kvartale. Kartais pavagiliaudavo gatvės turgeliuose, užverstuose vaisiais. Net jeigu juos sučiupdavo už rankos, sidabrinis Romo žvilgsnis gelbėdavo nuo visų pavojų. Net nuo policininkų, kurie tolydžio užkalbindavo juos, klajojančius po kvepiančią silpną vynu ir drumstu Senos vandeniui naktį. Lina suprato anaip tol ne viską, ką marmaliudavo tie uniformuoti geraširdžiai vyrukai, bet Romo akys spindėdavo tamsoje kerinčiu sidabru, jos užburdavo kiekvieną. Vienas policininkas net išsitraukė penkiasdešimt frankų ir pasiūlė važiuoti taksi, kad jau pasiklydo. Pasirodė, jie nukrypo nuo įprastų turistinių maršrutų ir atsidūrė pavojingame rajone. Tačiau ir tokiuose jų niekas neskriaudė. Tasai miestas ver-

tino žmones pagal slaptąją jų vertę. Jis išsyk perprato sidabraukį, Romas čia karaliavo, kaip jam ir priderėjo.

Diena čia pynėsi su naktimi, tas jiems galbūt buvo geriausia. Visai nereikėjo dirščioti į laikrodį. Vienintelis laiko skaitiklis buvo pamaži, bet neišvengiamai tirpstantys pinigai. Pasimylėję jie mėgdavo voliotis ant studijos grindų ir fantazuoti, kaip Lina stos po žibintu Saint Denis kvartale, o Romas bus jos suteneris. Dėl vietinių tamsių tipų jie stengėsi nesukti galvos, be to, juk žaidimas tėra žaidimas. O iš tiesų Lina visą laiką dairėsi mados salonų, prabangių naktinių barų ir kruopščiai užsirašinėjo adresus. Ji anaipol nesuvargo nuo baimės ir nelaimių. Vien iškerėjo nuo meilės. Vyrų žvilgsniai, švilpčiojimai ir net replikos aiškiai sakė, kad bet kokiame konkurse gautų visus dešimtį balų. Už studiją labai apdairiai susimokėjo pusmečiui į priekį, o pietums studentų valgyklose būtų užsidirbusi nesunkiai. Tačiau kol kas nenorėjo dirbti, tatau būtų kliudę meilei. Meilė Paryžiuje tikrai nebuvo blogesnė už meilę apleistame kaime. Tiesa, čia nebuvo ežero, tačiau buvo daugybė kitokių dalykų. Supo išvien spoksantis į tave Paryžius. Rodėsi, žmonės susirenka į kavinaites ne išgerti vyno, o tik paspoksoti į praeivius. Visi, kas tik galėjo, susėsdavo veidu į gatvę ir tyrinėdavo žvilgsniu praeinančius. Atsisėdus kavinėje, vyrai prie gretimų stalelių net atsistodavo, kad galėtų nuodugniai apžiūrėti jos kojas. Tai buvo žiūrėtojų miestas. Šitai mažumą baugino. Linai vis rodėsi, kad juos kas nors atpažins, žinia nukeliaus į Vilnių ir pasieks Romaną. Tačiau šito miesto ji negalėjo pakeisti, teko prie jo taikytis. Pamažu įprato ir prie žiūrėtojų, ir prie lengvo svaigulio. Mat gerdavo išvien vyną — šis kainavo pigiau nei minera-

linis vanduo. Kokį nors gėralą reikėjo pirkti — pasirodė, kad sidabraakis turi dar vieną trūkumą: nuo čiaupo vandens jam beviltiškai susukdavo vidurius. Prisimylėjusi, kol negalėdavo nė pajudėti, ji mėgo garsiai sudarinėti Romo trūkumų katalogą ir svarsyti, kurį jo trūkumą labiausiai myli. Vilniuje labiausiai mylėjo jį kartais ištinkantį kūdikio bejėgiškumą. Paryžiuje dažniausiai nusprendavo, kad labiausiai myli jo beviltišką negebėjimą nors šiek tiek pramokti prancūziškai. Negalėjai nemylėti jojo fantastiško, bejėgiško vėblenimo, nuo kurio visų padavėjų akys iškart suapvalėdavo. Jis apskritai šnekėjo vis neaiškiau, o tarpais atrodė, jog bando susikalbėti su kažkuo jam vienam teregimu. Ji kartais pabūgdavo, kad kurią dieną jis gali tiesiog išnykti, pereiti į savąjį sidabraakių angelų pasaulį.

Lemtinga diena atėjo kaip ir dera netikėtai. Virš Paryžiaus kybojo slogi ūkana, jie nuo pat ryto visai nenorėjo šnekėtis. Išslinko į gatvę ir leidosi nuo kalvos tylėdami, tačiau susikibę už rankų. Šitaip mintys ir jausmai persiliedavo geriau negu per žodžius. Leidžiantis žemyn nuo Monmartro kalvos, visad apimdavo jausmas, kad panyri į Paryžių kaip į jūrą. Nuo kalvos viršaus matydavai visą Paryžių, o leidžiantis žemyn — vis mažiau ir mažiau, kol visiškai į jį panirdavai — tarsi į jūrą.

Tą dieną Paryžiaus jūra pasitiko juos mirties dvelksmu. Išplovė į krantą skenduolį, kuris ūmai atgijo. Pirmą mirksnį Lina dar manė bėgsianti, tačiau pavėlavo. Aukštas, galingų pečių vaikiną pasisuko ir atidžiai nužvelgė ją. Lina niekad neįsiminė jo vardo, tačiau žinojo, kad jis — jei ne dešinioji, tai bent kairioji Romano ranka. Tasai atgijęs skenduolis žvelgė į ją įdėmiai, jai ėmė svaigti galva, pirmiausia pranyko greta stovėjęs Romas, paskui ėmė

gaubtis migla Paryžiaus namai, galiausiai dingo viskas, teliko balzganos įdėmios skenduolio akys.

Juočkiai darniai paspaudė pistoletų gaidukus, sidabraakio galva sprogo susyk iš abiejų pusių. Jis jau tysojo ant asfalto, tačiau sidabrinis jo akių spindesys taip ir liko pleventi ore. Lina nepajėgė ne tik spiegti, ji nebegalėjo nė kvėpuoti. Juočkiai su pistoletais dingo kaip vėjo nupūsti, liko vien akyse irstantis, nutekęs juodu srautu į visas šalis sidabraakio kūnas. O paskui suvis nieko neliko — vien plevenantis ore sidabrinis angelo akių spindesys.

Lina pajuto, kad ją nekantriai tampo už alkūnės. Pasisukusi išvydo balzganą skenduolio žvilgsnį. Ji niekad neįsidėmėjo šio tipo vardo, tačiau žinojo, kad jis — jei ne dešinioji, tai bent kairioji Romano ranka. Klusniai nusekė jam iš paskos ir įlipo į automobilį.

Įsispraudusi milžiniško „Mersedeso“ kamputyje, ji beveik nieko nejuto, beveik nieko negalvojo. Žinojo, kad važiuoja į „Femina“ parodos atidarymo repeticiją, kad įprastai žavingai susigarbiniavo plaukus ir pasigražino mažiausiu įmanomu kiekiu kosmetikos. Juto vien ilgęsį ir švelnią beprasmybę. Jos gyvenimas buvo tvirtai sukaltas ir ramus. Tik nereikėjo pramanyti nesąmonių ir svaigių fantazijų. Bet neklusni sąmonė vis vien skleidė nenumaldomą gailestį. Juk ji buvo susikūrusi tokį gyvą, tokį stebuklingą sidabraakį!

UŽRAŠAI IŠ SAVIGARBOS

Vytautas visuomet buvo kietas, kiek be pamenu. O pamenu jį dar visai jaunutį, paauglišką judesių, trinantį kumščiais užverktas akis. Kada merdėjo jo motina, jis verkdamas savo kambaryje, sandariai užsisklendęs duris. Paskui kruopščiai nusiprausdavo, pamasazuodavo paakius ir vėl ateidavo pas ją ramus, giedra veido išraiška. Beviltiškai bandė apsimetinėti, nors kambaryje jau tvyrojo mirties kvapas. Jo motina ilgai gulėjo pusiau mirusi, tačiau iš pasakutiniųjų kabinosi gyvenimo, o jis stengėsi jai pagelbėti, kol pats patrūko.

Žmonės miršta negražiai. Jie nepratę vienusyk atsisakyti ēdalo, išeiti iš namų ir tyliai nugaišti, susiradę tam deramą vietą. Tokią, kur mirė jo protėviai, o gal tiesiog žemė kvepia puriu, šviežiu mirties kvapu. Tačiau žmonės tempia gyvybės siūlą ligi pat galo: šleikščiai ir nedailiai. Jie daug šneka apie amžinąją nemarią sielą, o iš tiesų rūpinasi vien savo kūnu. Vien jį myli ir puoselėja. Filosofiskai tariant, žmogus tėra kūnas, kuriam retsykais trukdo karaliauti nelemtos smegenys. Tačiau dažniausiai žmogus pajėgia numaldyti savo smegenis.

Žmonės moka verkti. Ašaros jų pasaulyje išreiškia neviltį ir skausmą, arba atvirkščiai — palaimingą pasigėrėjimą. Žmonės neretai apima prieštaringi jausmai. Žiūrėdamas iš šalies, nė nesupaisysi, ar jie verkia iš nevilties, ar dėl nesuvokiamos ekstazės. Esu prisižiūrėjęs visokių ašarų. Mano akyse verkdamo įvairūs šlapukai švelnutėlių spalvų švarkais ir margaspalviais kaklaryšiais. Gražuolės ilgomis kojomis ir milžiniškomis akimis. O sykį netgi sapnavau

verkiančius angelus. Šių ašaros buvo pačios apgaulingiausios, žmonės verkia natūraliau. Nors kartais pamanau, kad žmonės išvis nebūna natūralūs. Jais neverta tikėti, kaip ir jų ašaromis.

Vytautas labai žmogiškas, jis rūpinasi savo kūnu ypatingai. Kankina save sunkiais gelžgaliais po dvi valandas kasdien. Turbūt norėtų, kad ir aš kankinčiausi, bet aš galvoju kitaip. Jis kilnoja tuos svarmenis, o aš tysau ant sofos. Mano požiūris toks: reikia tenkintis tuo, ką davė gamta, nedera dirbtinai stiprinti savo kūno. Tačiau Vytautas mano kitaip. Visos jo geležys sukrautos tame kampe, kur kitados stovėjo merdinčios motinos kušetė. Numanau, kad jo skausmingos treniruotės tėra keistas atnašavimas mirusiai motinai. Vytautas tarytum skiria savo sugeležėjusius raumenis jos atminimui. Man kartais pasirodo, jog kai kilnoja tas geležis merdinčios motinos kampe, jo skruostais vėl ritasi ašaros, kaip anuomet. Tačiau tai tik iliuzija, iš tiesų per jo veidą terieda prakaito lašai. Paskui jis kruopščiai nusi-prausia ir išsitepa odą kvapniu kremu. Nuo to kremo mane ima čiaudulys. Jeigu išties sučiaudžiu, Vytautas šypsosi. Aš mėgstu jo šypseną, netgi tada, kai ji beviltiškai niūri.

Vytauto šypseną esti niūri, kai šneka su kaimynais ar kokiais mažai pažįstamais žmonėmis. Man rodos, jis mažumą juos niekina, rodo savo viršenybę. Turi teisę šitaip jaustis, nes yra tikrai kietas. Jis nepanašus į didžiumą kitų žmonių. Jau vien todėl, kad dažnai šypsosi, o jo šypsenos būna labai skirtingos. Didžiuma kitų žmonių išvien paniurę. Į juos

nemalonu žiūrėti. Jie sukelia niršulį ir net dantų skausmą.

O Vytautas šypsosi dažnai. Kartais jo šypsena plėšri. Dažniausiai tuomet, kai skaito kokią nors knygą. Tuomet jo lūpų kampučiai pakyla, dantys prasišiepia, rodos, tuoj įkās tai skaitomai knygai. Tokiais akimirksniais jo geriau nekliudyti, gali užsidirbti niuksą. Tuomet jis gyvena piktame knygų pasaulyje, kuris kitiems žmonėms veik atstoja tikrąjį. Kolegos mėgsta šaipytis, jog tegebu perskaityti parduotuvių pavadinimus. Tai šmeižtas. Visad perskaitau Vytauto knygų pavadinimus, kad bent žinočiau, kas verčia jį taip šlykščiai šypsotis.

Tačiau jo šypsena būna ir skaidri, kerinčiai paguodžianti. Tokia pasirodo jo veide retokai, tik tuomet, kada jaučiasi gerai atlikęs savo darbą ir pasiekęs tikslą. Tvarkyti reikalų visad vykstame drauge. Aš visada būkštauju, ar jam gerai pasiseks. Mūsų darbas itin pavojingas. Tačiau dažniausiai pasiseka, tad vėl išvystu jo skaidriąją kerinčią šypseną.

Koks nors šlapukas guli visas sutalžytas, pasvilintas įkaitinta geležim ar net mažumą papjaustytas, o Vytautas plačiai, kerinčiai šypsosi. Tuomet jo veidas šviesus ir tyras, akyse glūdi gili išmintis. Iškart matai, jog perpranta visą šį pasaulį, kiaurai pramato viską, kas dar tik įvyks, yra visažinis ir visagalis. Jo kerinti šypsena tėra antspaudas, patvirtinantis, jog yra kaip tik šitaip.

Žmonės visą gyvenimą siekia tapti visažiniai ir visagaliai, pasitenkina net slapta galia, tačiau visada trokšta, kad jų galią pajustų ir kiti — nors keletas, nors vienui vienas.

Arba vienui viena. Vytautas stulbinančiai gerai perprato moteris, jis tikras jų žinovas. Kiaurai permato trapią moterišką sielą. Kada žiūriu, kaip jis niurko ir niokoja naują gražuolę, visad stebiuosi, jog kaskart pasirenka visiškai kitokią, nepanašią į ankstesniąsias. Jis tarytum siekia aprėpti visą moterų įvairovę, visą moteriškąjį pasaulį. Jis yra tikras kolekcionierius. Renkasi tas žvaigždutes televizoriaus ekrane ar kokių laikraščių puslapiuose. Vytautas įsijungia televizorių tik tada, kai rodo gražuoles. Žiūri į jas įdėmiai ir kruopščiai renkasi. O išsirinkęs atkakliai siekia tikslo, paleidžia į darbą visus savo kerus. Niekad nesitenkina tokiomis, kurias galima tiesiog nusipirkti. Tatai mums per menka. Mudu siekiame aukštesnių tikslų ir didingesnių pergalių. Vytautas parsiveda savašias gražuoles namo gan retai, nė viena čia ilgėliau neužsibūna. Visos jos turi praeiti skaistyklą ant mirusios jo mamos kušetės ir suvokti, kas jos yra. Visos privalo pajusti tikrąją Vytauto prigimtį ir jo didybę. Visos privalo paklusti, nors kai kurios pasiduoda anaipol ne iškart. Šios pastarosios paskui guli išdarkytos ir suniokotos, neretai dar ir verkia. Tuomet labai svarbu, kad perprastų savo esmę, kad suvoktų, kas jos yra. Vytautas atveria joms akis pamaži, tačiau beveik visada tuo pačiu būdu. Jos springsta ašaromis ir svaidosi prakeiksmiais, o jis tylėdamas deda į krūvelę banknotus.

Žiūrėti, kaip džiūsta gražuolių ašaros, tilsta praieikimai ir kinta akių išraiška — neprilygstamas malonumas. Vytautas tikrai perprato moters sielą. Jis galėtų jas priversti ir įbauginti, tačiau visada elgiasi sąžiningai. Aš jį gerbiu. Banknotų krūvelė ant stalelio prie lovos vis storėja, gražuolių akys vis smarkiau apsigaubia keista migla, o galiausiai jos

suvokia tikrąją teisybę. Lig šiol visos pasiėmė tą krūvelę, tyliai apsirengė ir išėjo. Visos ligi vienos. Jos tylėdamos išeina, o Vytautas gražiai, prasmingai šypsosi. Labia mėgstu tokią šypseną. Jis tikras žmogus.

Didžiuma gražuolių paskui vėl stengiasi apsilankyti, kitos kone vaikosi Vytautą. Visos jau būna suvokusios, kas jos yra. Vytautas yra didis mokytojas ir didis moralistas. Jis atveria toms merginoms akis. Jis tikrai kietas.

Jo fantazija įvairi, anaip tol ne monotoniška. Vieną gražuolę prisimenu ligi šiol, ypač jos milžiniškas rudas akis. Tąsyk jos buvo išsiplėtusios, kaip gal jau niekad gyvenime nebeišsiplės. Jos buvo didelės ir gilios kaip rudi ežerai. Iš pradžių jos išsiplėtė todėl, kad Vytautas laikė nutaikytą į ją pistoletą. Jis mėgsta pistoletus. Turi net keturis, vienas jų itališkas, begarsis ir labai brangus, skirtas vien aukščiausio rango žmonėms. Nepamenu, ar kaip tik jį tąsyk buvo nutaikęs rudaakei į kaktą, bet man patinka manyti, jog būtent jį. Pamojo man kita ranka, išsyk supratau, ką man reikia daryti. Mudu nuo amžių gyvenam kartu, dažniausiai man nereikia jokių žodžių nei komandų. Aš skaitau Vytauto mintis. Tąsyk ir aš turėjau dalyvauti praregėjimo apeigose.

Mikliai užšokau ant lovos ir įsitaisiau jai tarp šlaunų. Man nebuvo nei ypač smagu, nei šleikštu. Tai buvo grynai dvasinis aktas. Jos šakuma kvepėjo gera žuvimi, man iškart nutįso seilės. Laižiau ją atsidėjęs ir įnirtingai. Jos skonis buvo rūgštokas ir nelabai gardus. Tačiau viską atpirko josios žvilgsnis. Nei prieš tai, nei po to nesu matęs tokių akių. Atrodė, jog tuoj užgoš visą jos kaktą, visą veidą.

Jose glūdėjo siaubas, mirties troškimas ir ruda neviltis. Ji žvelgė tiesiai į mane, negalėdama nei atitraukti akių, nei užsimerkti. Rodės, tegali arba čia pat numirti, arba išprotėti. O Vytautas gražiai šypsosi, nenugręždamas pistoleto taikiklio jai nuo kaktos.

Kai atlikau savo darbą ir vėl nušokau ant grindų, ji netgi neraudojo, buvo paklaikusi ir nebyli. Rodės, ji jau mirusi, o gal išprotėjusi. Tačiau Vytautas gerai žinojo, kaip ją atgaivinti. Tiesiog kaip visuomet pradėjo vieną po kito kloti šimtinius banknotus į dailią krūvelę ant stalelio prie lovos. Klojo ir klojo, o ji lyg pakerėta žvelgė vien į juos. Vytautas ją hipnotizavo, o toji hipnozė gydė visas negales. Jos akys vis mainėsi, vis siaurėjo ir pamaži paliko visai normalios, ji pradėjo kvėpuoti, paskui žvilgsnyje atsirado išraiška.

Vytautas ir tąsyk laimėjo. Rudaakė gražuolė ūmai pašoko, susitvarkė ir net neprasiplovusi išėjo, pasiėmusi visą krūvelę. Lygiai taip pat, kaip visos kitos, nors josios praregėjimo apeigos buvo tikrai skausmingiausios. Vienintelį sykį gyvenime pamylėjau gyvą moterį. Tatai Vytautui kainavo septynis tūkstančius septynis šimtus dolerių.

Dolerių Vytautas turi kalnus, tačiau ne itin juos gerbia. Gerai matau, kaip kitų žmonių rankos sudreba, palietusios tuos popierius. Tik ne Vytauto. Čia mudu sutariam: pinigai tėra pinigai, jų galia tesiekia tiek, kiek ji siekia. Nors antra vertus, tai didi galia. Neverta jos visai sumenkinti. Didžiumą žmonių valdo pinigai, tokių kaip Vytautas išties reta.

— Pinigai tėra priemonė, o ne tikslas, — mėgs ta sakyti man pamokomu tonu.

Žinoma, kad taip. Pinigų nesuėsi, jais neprisidengsi nuo šalčio. Jie tereiškia tiek, kiek jie reiškia, nors šitai suprantai tik tada, kai tų pinigų turi gautinai daug. Mudu jų nestokojame, tad žinome jų tikrąją vertę. Pinigų atžvilgiu mudu esame poetiški. Nesistengiame jų kaupti ar gausinti, verčiau jau atveriam akis kokiai gražuolei. Kokiai mirštančiai iš nevilties ir siaubo gražuolei rudomis akimis.

Mano akys irgi rudos, bet veikiausiai nesu itin gražus. Vaikai kieme sako, kad esu panašus į paršelį. Ant vaikų neįmanoma pykti, juk vaikiškas kvapas bemat nustelbia ir niršulį, ir įžeidimą. Jie yra tiesiog vaikai. Jeigu koksai šunėkas įkanda vaikui — tai paprasčiausias neurotikas. Tokiam derėtų kreiptis pas psichoterapeutą. Deja, šunys šiuo požiūriu yra nuskriausti. Mes daugeliu požiūriu nuskriausti. Vytautas tikrai mane myli, tačiau kolekcionuodamas savo gražuoles, labai retai teprišmena, kad pasimylėti gal norėčiau ir aš.

— Nepyk, seni, — mėgsta aiškinti. — Jeigu surandu tau gerą kalę, tu išsikraustai iš proto, o pasakui dar porą dienų būni be ryšio. Man reikia tikro pagalbininko, o ne kokio lovelaso. Nepyk, seni. Tokia jau tavo dalia.

Jis teisus, kaip visada. Tokia jau mano šuniška dalia. Žinoma, esu begal brangus bulterjeras su pitbulio kraujais. Žinoma, ėdu tai, ko mano gentainiai nė nesapnuoja, tačiau vis dėlto esu šuo. Labai svarbu šito niekad nepamiršti. Tuomet neįsigysi liguistų kompleksų. Kiekvienam pasaulyje sava vieta. Aš savąja nesiskundžiu.

Pasaulis — tarytum milžiniška piramidė, kurioje kiekvienas yra nelyg akmuo. Vieni remiasi į kitus, stovi kitiems ant pečių. Vieni yra aukščiau, kiti pačiame dugne, prislėgti tūkstančių ir tūkstančių ant jų nugarų užverstų akmenų. Tokia jau yra piramidės sąranga.

Žmonės lyg ir suvokia, jog pasaulis yra kaip tik toks, tačiau begal linkę viską supainioti. Tokie jau jie yra. Kiekvienas įsivaizduoja vis kitokią pasaulio piramidę, kuri dažniausiai visai nepanaši į tikrąją. Toje menamoje svajų piramidėje kiekvienas regi save esant kur kas aukščiau, negu išties yra. Jeigu tikroji pasaulio piramidė būtų tokia, kokią įsivaizduoja patys žmonės, joje teliktų viršutiniai akmenys. Juk visi manosi esą viršūnėje ar bent arti jos. Bet kuris protingesnis šuo supras, kad tokių piramidžių nebūna ir negali būti. Tikroji piramidė tėra viena ir yra tokia, kokia yra. Kiekvienas užima joje tokią vietą, kurios nusipelno. Tačiau labai retas žmogus suvokia savo vietą. Labai labai retas.

Vytautas gerai žino savąją vietą. Jis — tarsi skrajojantis akmuo, įsiterpiantis čia vienur, čia kitur. Tačiau jokioje vietoje ilgai neužsibūna, jį vėl ir vėl traukia skrajoti. Kartais atsiduria aukščiau, kartais smukteli, tačiau visad lieka arti viršūnės. Ir visad pasirenka tokią vietą, kur jokie akmenys neguli jam ant pečių. Tik pats Vytautas užgula kitus, dažniausiai tokius, kurie naiviai manosi stovį pačioje viršūnėje. Man rodos, jam paprasčiausiai smagu parodyti tokiems pasipūtėliams, kur jų tikroji vieta. Atverti jiems akis. Gražinti juos į protą.

Tos gražuolės merginos — tai menka bendros sistemos dalis.

Daugybė šlapukų švelnių pastelinių spalvų švarkais manosi esą labai reikšmingi ir svarbūs, kol jų

neaplanko Vytautas. Tačiau jam apsilankius iškart paaiškėja, kad jie tėra spalvoti šlapukai, verkšlenantys ir prašantys pasigailėjimo. Vytautui labai retai tenka pagrobtį kokį jų vaiką. Labai labai retai. Didžiuma šlapukų sukiūžta bematant, pasiduoda nė nepradėję tikros kovos. Jie labai greit suvokia savo tikrąją vietą piramidėje. O kitų Vytautas nė pirštu nepaliečia, vien surenka tam tikrus popierius, pokalbių įrašus ar nufilmuotus susitikimus. Visai nebūtina daužyti kiekvieną pistoleto rankena per galvą, nors Vytautas šitai ir mėgsta. Bet niekad nedaro net pamėgtų dalykų vien savo smagumui. Jis dirba sklandžiai, taupiai ir prasmingai. Vytautas yra tikras žmogus.

Jeigu popieriai ir įrašai padaro daugiau negu pistoletas, Vytautas jo net neišsitraukia. Apsiginkluoja vien savo neprilygstama šypsena. Ji žudo geriau už kulkas. Jis beprotiškai žaviai šypsojosi tam ministrui, kurį užspeitė viloje. Ministrus dera bauginti ne kumščiu, o dokumentais. Tasai ministras buvo visiškai kvailas: jis net įsirengė toje viloje mažą baseiną. Aš jame paplaukiojau. Baseino vanduo dvokė šlapimu. Tasai ministras manė esąs pasaulio piramidėje taip aukštai, kad jo niekas niekas negalės pasiekti. Jis buvo tikrai kvailas. Iš pradžių baudėsi verčiau suvis pražūti, negu pripažinti, kad Vytautas jį priveikė. Jis net nesuvokė savosios prapulties gylio. Tikrojoje pasaulio piramidėje netgi aš esu gera dešimčia eilių aukščiau už tokius. O Vytautas prarado su juo kur kas daugiau laiko nei su gražiausia mergina. Vytautu dėtas, aš suvis neprasidėčiau su ministrais. Daug snarglių, daug isterijos ir maža naudos. Tačiau Vytautas tvirtai laikosi principų. Jei ką pradeda, užbaigia tatau ligi galo. Net jeigu tenka kišti rankas prie tokio šūdžiuko.

Jei aš neišlaikau ir pridirbu kur nors netoli namų, Vytautas kantriai surenka mano šūdžiukus. Visad stengiuosi susiturėti, tačiau kartais nepavedžioja manęs labai jau ilgai. Retsykiais kažkur slaptaį dings-ta, palikęs mane vieną, bet šiaip jau mudu visur ei-name ir važiuojame kartu. Bet jeigu vis dėlto man pasitaiko bėda, Vytautas viską kruopščiai sušluoja į tam tyčia nešiojamą maišelį.

— Nadera teršti savo kiemo, — niūriai aiški-na. — Žmogui išvis nadera teršti pasaulio sodo.

Manau, jam vis dėlto mažiau šleikštu valyti ma-no šūdžiukus, negu prievartauti keliolika tūkstančių dolerių iš kokio ministro. Sprendžiu iš jo akių. Žmonių akys labai daug išduoda, netgi per daug. Šunys šia prasme kur kas didesni slapūnai. Mus te-gali išduoti nebent uodega.

Uodegos išties neįmanoma suvaldyti, ji vizga nevalingai. Reikia beribės savitvardos, jeigu nenori išsiduoti. Dažniausiai tatau nėra sunku. Svetimi žmonės man arba kelia įtūžį, arba palieka abejingą. Tačiau gražios merginos kartais kelia simpatiją. Aš dar nespėju nieko pagalvoti ar pajusti, o nelemtoji uodega jau vizga. Tai sakytum manasis šuniškas viską išduodantis žvilgsnis.

Nors šiaip jau bulterjerai yra santūrūs. Jų nė nepalyginsi su kokiais erdelterjeriais, kurie susijau-dinę net striksi. Nei su ryzenšnauceriais, kurie nie-kad nesubręsta ligi galo, nepatiria filosofiškos rim-ties. Mes, bulterjerai, esame bent kiek paslaptingi ir smarkiai apgaulingi. Mūsų romios ir kiek mieguis-tos akutės veik nieko neišduoda. Esame visai nepa-našūs į kokius vilkšunius, kurie tolydžio žaibuoja žvilgsniu ir šiepia iltis, vos pyktelėję. Žvelgdamas į

mus, koks žmogelis gali pamanyti, kad į jį nekreipiame dėmesio, o gal net jį gerbiame. Ir jau kitą mirksnį patirs mūsų ilčių klaikumą. Mes puolame be perspėjimo ir nuožmiai, puolame iš pačios savo akių gilumos. Esame apsigimę kovotojai, tikri kariai. Nesutramdomi ir bebaimiai kaip samurajai. Jei gerai įsiziūri į bulterjero išraišką, tikrai išvysti joje kilmingų japoniškų bruožų. Mes tvirtai žengiamo kario keliu. Mes niekad nesitraukiame. Gyvenimas — išvien kova. Mes, bulterjerai, niršiai kaunamės vien su tikrais, numanomais ar menamais šeiminkų priešais. O žmonėms dar tenka tolydžio kautis patiems su savimi.

Aš regėjau didžiąją Vytauto kovą su savimi, gerai ją prisimenu. Jis vis mažiau ir vis rečiau valgė, bet juo noriau maitino mane. Jei būčiau rijęs visa, ką man kišdavo, būčiau virtęs tikru paršeliu. Tačiau nejutau tikro gardumo. Bet kokio maisto skonį gadinu Vytauto kvapas. Nuo jo visą laiką dvelkė neviltimi, juoda beprasme neviltimi. Jo motina kamavosi vis labiau, tačiau jis nė nebeverkė. Kaip tik tuomet jam išsibaigė visos ašaros, daugiau jų nebeatsirado ligi pat šiai dienai. Jis vien kvepėjo neviltimi ir vis mažiau valgė. Liko vienui vienas menamam mūšio lauke, kuriame turėjo kautis pats su savimi. Bet pagaliau nugalėjo. Jis negalėjo pralaimėti. Toks jau yra mano šeiminkas.

Tą vakarą jo motina užsnūdo arba nualpo. Gulėjo tylutėliai — galėjai pamanyti, kad jau numirė. Tačiau mudu žinojome, kad ji vis dar gyva. Kad bus dar keletas ar keliolika, ar keliasdešimt begalinių skausmingų dienų, kad ji vėl kauks iš skausmo ir šnekės su angelais. Šie vis atskrisdavo jos aplan-

kyti, bet niekaip nepasiimdavo su savimi. Jiems reikėjo pagelbėti. Vytautas taip ir padarė.

Motina buvo užsnūdusi arba nualpusi. Jis įžengė į kambarį, palikęs duris praviras, kad viską matytų. Jam reikėjo nebylaus liudininko. Tokio darbo negalėjo pakelti vienai vienas. Jis užspaudė jai miego arteriją. Žino visus ypatingus žmogaus kūno taškus kaip tikras samurajus. Turbūt jo motina vis dėlto buvo nualpusi, ji net nespurdėjo, nuskriejo pavymui savo angelams ramiai ir be garso. Vytautas neverkė net atsisėdęs prie negyvos motinos guolio. Jo ašaros jau buvo išsekusios anksčiau. Jam tikrai reikėjo paramos ir pritarimo, bet aš tegalėjau palaižyti jam ranką. Kaip tik tą ranką, kuria užspaudė dar tvinksinčią miego arteriją. Negalėjau kitaip jo paguosti. Mums, bulterjerams, nėra leista žmogiškai prakalbėti. Gal taip ir geriau. Jis vis vien suprato, kad pritariu jam, kad visiškai palaikau jo samurajiską sprendimą.

Tąsyk Vytautas pasielgė kaip tikras bulterjeras. Nugalėjo pats save ir padėjo motinai išsilaisvinti. Mes, bulterjerai su pitbulio kraujais, darytume tik šitaip, jei tik galėtume.

Per motinos išėjimo metines Vytautas nesiima jokio darbo, būtinai uždega kambaryje žvakutes, apstato jomis visas grindis. Aš kaskart laukiu, kad jis pravirktų, nors ir žinau, kad nebeturi ašarų. Žvakių dūmai labai aitrūs, turėčiau išvien čiaudėti, tačiau stebuklingai susilaikau. Guliu jam prie kojų ir laižau ranką, tą ranką, kuria kitados užspaudė dar tvinksinčią miego arteriją. Paskui dar daug ką ta ranka darė, tačiau anas veiksmas jam ligi šiol liko reikšmin-

giausias. Visi kiti tos rankos veiksmai nublinksta prieš tąjį.

Žvakės turėtų kvepėti šviežiu vašku ar kitokiais smilkalais, bet tekvepia liūdna žmogiška neviltimi. Juoda beprasme neviltimi.

Jo dešinė ranka nuo to laiko paliko užkerėta. Ja gali padaryti bet ką. Joks kitas žmogus, jokia kita ranka negali įvykdyti to, ką sugeba šitoji. Ta ranka Vytautas spaudžia pistoleto gaiduką, krauna merginoms šimtinių dolerių banknotus, ta ranka glosto mane. Glostymas jį ramina ir padeda susikaupti. Jam būtina visą laiką likti ramiam ir susikaupusiam. Vytautas dirba logiškai ir viską apskaičiuoja. Jis kruopščiai žaidžia savo gyvenimo žaidimą, tik tasai žaidimas yra vangus ir kruvinas. Jėga išsikovoja krūvą pinigų, o paskui išsvaldo tuos pinigus, ne jie yra jam reikalingi. Jam nereikalingi visi tie blizgantys automobiliai, kuriais laksto. Nereikalingos tos gražuolės merginos, be kurių neapseina nė keletos dienų. Man rodos, kad nė mylimi pistoletai jam iš teisybės visai nereikalingi.

Galbūt jam tereikia vien galios pasijusti stovint aukščiau kitų. Galimybės parodyti jiems tikrąją jų visų vietą. Galimybės užuosti keršto visam pasauliui goslių kvapą. Taip kvepia visos jo aukos. Taip pradeda kvepėti ir jis pats, kai grįžtame namo su dar vienu dolerių pundeliu. Netiesa, kad pinigai nekvepia. Jie kvepia labai įvairiai: kartais tiesiog spaus-tuvės dažais, kartais prakaitu, juodom panagėm ar kaip tik prabangiausiais kvepalais. Jie slepia savy daugybę įvairių kvapų. Tikrai niekad neturi jokios prasmės.

Vytautas nedirba visiškai vienas. Žmonių, kaip ir šunų, pasaulyje yra buriamasi į rujas. Vytauto ruja keistoka, labai jau skirtingi yra jos nariai. Kreivakojis Žorikas — tikras taksas, veržlus ir nepriklausomas. Jo ilga nosis visad niršiai uodžia orą, jis randa bet kokį žmogų, kad ir kaip gerai pasislėpusį. Žoriką visuomet siunčia iškrapštyti pasislėpėlių iš jų olų. Žorikas kaip tikras taksas užspeičia tokį pačioje olos gelmėje ir išvelka į dienos šviesą, kur jau laukia kiti. Dirba slapčiausiose olose, pavojingiausiuose užkaboriuose, todėl nemėgsta įsakymų nei komandų, viską sprendžia pats. Jis nekenčia manęs.

Martynas irzlus ir isteriškas tarsi terjeras. Beje, tai viskas, ką galima pasakyti apie terjeras. Stasekas sunkus ir vangokas tarsi rotveileris, tačiau iš tos trijulės pats išmintingiausias. Ilgokai dūsauja, kol ką nusprendžia. Bet nusprendžia visad išmintingai. Beje, jis mane myli. Tikra šunų ruja niekaip nesusidėtų iš tokių skirtingų veislių. Žmonės yra lankstesni ir geriau prisitaiko. Ypač jei rujai vadovauja toks bulterjeras kaip Vytautas.

Mūsų rujoje tikrai nesijaučiu pastumdėlis, esu lygus tarp lygių. Vytautas visad paima mane į rujos žygius, taip pat ir į rujos smagumus. Būryje svarbiausia yra sutarimas. Mus vienija bendri tikslai ir bendri pomėgiai.

Man smagu suleisti dantis į gyvą šiltą mėsą ir jausti, kaip per nasrus varva kraujas. O dar galiu draskyti standžius, iš baimės sukietėjusius raumenis: dažniausia Vytautas nurodo man šlaunis. Tai nėra koks žaidimas ar šiaip pomėgis. Tai rimtas darbas. O kartu ekstazės akimirksniai. Retam šio pasaulio padarui darbas kartu yra tikras dvasios orgazmas.

Tik tokiais akimirksniais pasijuntu išties reikšmingas ir svarbus, tik tuomet pajuntu tikrąją savosios būties vertę. Kaip ir manieji rujos bendražygiai. Mums tai nėra tiesiog juodas vargingas darbas. Mums tai — tikroji saviraiška. Kol šito nesuvoki, nepajunti ir tikrosios būties lengvybės. Būtis nėra vien vargana dienų tėkmė. Jos tikrąją prasmę sudaro mažieji džiaugsmas, pilnatvės akimirksniai: tik tuomet suvoki, kad gyveni šioje žemėje ne veltui. Šlaunų ar moters krūtų draskymas nėra aršumas dėlei aršumo, o tik kilni manosios būties lengvybė. Krūtis man leido draskyti tiktai dukart, tačiau to niekad nepamiršiu. Tuo metu galėjau matyti tų moterų akis. Tiktai aukų akys suteikia tikrąjį pasitenkinimą, pakylėja mus viršum nykios minios, gerokai virš žmogiškojo pasaulio piramidės apatinių eilių. Tos akys yra reikšmingiausias ženklas, visa kita tėra tylą ir menkybė.

Kartais labai panoriu, kad Vytautas pasiūlytų man dar kurią iš savo gražuolių. Manęs nevilioja šakumos kvapas nei rūgštokas skonis. Tačiau su palaima prisimenu anos merginos rudas akis, jų pakylėjančią į dievišką aukštumą išraišką. Joje buvo galima pasikęsti. Viską užmiršti ir plaukti gundančios palaimos bangomis.

Jau vien dėl tokių akimirksnių verta gyventi.

O dar verta gyventi dėl neprilygstamo bendrybės jausmo. Kada atlikę darbą važiuojame namo, smarkiausiai gildo ne išpildytos pareigos džiaugsmas ar numanomi ateities smagumai. Didžiausią prasmę turi neprilygstamas bendrybės jausmas. Visa ruja tuo-

met esti vieninga kaip bendras kūnas. Vieni be kitų mes nieko nereikštume, o vienam daikte esam didi jėga. Tiktai visi kartu įgyjam prasmę. Tiktai visi kartu pakylam aukštin, artėliau dievų. Mūsų bendrybė yra mūsų esmė.

Gaila, toksai jausmas neilgai teišlieka. Jaudulys pamaži atslūgsta, išblėsta kraujo skonis nasruose. Mane vėl ima erzinti Martyno judrumas, vėl varo į neviltį Staseko vangumas. Ruja po truputį subyra, visi vėl lieka kiekvienas sau ir praranda savo didžiąją jėgą. Žmonių pasaulyje šitai įprasta, tačiau man kaskart lieka begal skaudu. Visa laimė, kad bent su Vytautu mudu visuomet kartu. Pačiam vienam būtų visai prastai.

Matyt, ir Vytautas negali likti vienas. Galbūt ir tas merginas vedžiojasi ne tik sau, bet ir man: kad viską matyčiau, kad užuosčiau jų kvapą, kad jausčiau mūsų bendrą galią ir vienybę.

Kartais bijau pats savęs. Jeigu manęs nesustabdytų komanda, draskyčiau žmogų ligi galo. Jei neturėčiau šeimininko, visai pašėlčiau. Vien komandų tvarka ir darna mane prilaiko. Laisvė elgtis kaip tinkamam gali atnešti vien pražūtį. Tai apgaulinga vertybė, neverta nei tikro šuns, nei tikro žmogaus. Juk pasaulis visada tau piktai komanduoja. Gali tik apsimesti, kad esi laisvas. Geriau jau rasti saldžią laisvę įsakymuose ir komandose. Man gaila ieškančiųjų tariamosios visiškos laisvės saldumo.

Tikroji laisvė visad reiškia klusnumą. Juk vien paklusdamas komandai gali įsisiurbti į gyvą šlaunų mėsą. Tiktai kiekvienam atskirai darniai paklūstant, gali suderinti rujos veiksmus. Būtina kam nors tarnauti, jei nori pasijusti tikruoju šeimininku. Tarnystė

nėra pažeminimas. Tarnystė yra tikroji išmintis. Aš tarnauju su pasimėgavimu, visiškai atsiduodu šeiminiui. Tokia ir yra mūsų buvimo prasmė. Kas šito nejaučia ir nesuvokia, yra baisingas nelaimėlis. Man tokių tikrai gaila.

Man gaila tų Vytauto merginų, kol jos dar nieko nesuvokia. Kol dar mano, kad yra laisvos. Tiesa, jos gana greit atsipeikėja. Vytautas išties nuoširdžiai stengiasi atverti joms akis. To švento sugebėjimo aš jam net pavydžiu. Tikras žmogus privalo ne tik pats tarnauti, bet ir mokyti kitus patirti didįjį tarnystės pasitenkinimą. Tų merginų akys, suvokiant pasaulio esmę ir savąją vietą pasaulyje, pamaži tampa kilnios ir tobulos. Žmonės sugeba akimis parodyti begal daug. Šia prasme jie gabesni už mus, bulterjerus. Mūsų akelės visuomet apsiblausios ir bereikšmės.

Tačiau žmonės turi du didelius trūkumus. Jie nemoka skaityti kvapų rašto ir per daug mąsto. Mąstymu jie vadina galvos sukimą ir laužymą dėl vis tų pačių ir tų pačių dalykų. Rodos, toks bulterjeras kaip Vytautas turėtų visad apsispręsti akimirksniu. Tačiau jis vis dėlto nėra grynas bulterjeras. Jis dar ir žmogus, todėl vis laužo sau galvą. Be to, nemoka skaityti slapto kvapų rašto. Kartais labai norėčiau jam pranešti, ką man sako kvapai. Bet ir aš turiu savų trūkumų: negaliu kalbėti. Taip ir gyvename kartu — kiekvienas su savais trūkumais.

Labai dažnai norėčiau persergėti Vytautą dėl mūsų rudos kvapų. Ypač dėl Žoriko: apskritai nekenčiu taksų, jie labai išdidūs, kaip visi neūžaugos. Tai šit, Žorikas kvepia blogiausiai. Ne sykį ir ne du skaityte perskaičiau jo kvape neapykantą Vytautui. Juk žmonės dažnai šypsosi, laido juokelius, o tuo pat metu

kvepia klaikia neapykanta. Štai šitaip neretai kvepia Žorikas. Kol aš greta Vytauto, galiu jį apginti. Tačiau kartais mudu išsiskiriame. Tiesa, jis pats ne iš kelmo spirtas. Sykį susibarė su Staseku. Gražu buvo žiūrėt, kaip tvarkė tą nerangų rotveilerį. Tačiau kvapų raštas tąsyk mane vėl įbaugino. Prie Žoriko neapykantos jau buvau pratęs. O tąsyk ūmai plyks-
telėjo ir terjero Martyno liepsningas kvapas. Tai buvo neapykantos kvapas. Jame slypėjo beprotybė, noras žudyti be jokios prasmės nei tikslo, troškimas išbadyti Vytautui akis.

Žmonės tikrai per daug mąsto. Vytautas galvoja ir galvoja apie savo motiną, tarsi galėtų ką nors pakeisti. Žmonės nepajėgia suprasti: kas įvyko, jau įvyko. Vytautas dažnai šneka su manimi apie motiną. Jis jaučia kaltę. Jis bijo atpildo. Jis netgi norėtų įtikėti kokiais dievais ir jiems melstis. Žmonės labai keisti padarai.

Atsišnekėjęs apie motiną į valias, jis nusigriebia dar kokią neregėtą gražuolę ir pradeda su ją sąvąsias apeigas. Paskutiniąją jis apšiko. Paguldė ant pilvo, pririšo prie lovos ir apšiko. Joks bulterjeras su savo kale taip nepasielgtų. Bet Vytautas dar yra ir žmogus. Tai didžiausia jo nelaimė ir bėda.

Nelaimės ir bėdos nevaikšto tarp žmonių po vieną. Kai tą rytą susirinko visa ruja, kvapų raštas, kurį skaičiau, buvo klaikus. Visaip stengiausi įspėti Vytautą, bet jis vien suirzo. Mudu esam tikri draugai, bet jis taip ir neišmoko manęs suprasti. Jis pamanė, kad šitaip dūkstu ir painiojuosi po kojomis. Tai buvo lemtingiausia jo gyvenimo klaida. Aš jau

beveik žinojau, kas nutiks, man norėjosi verkti. Tačiau mes, bulterjerai, esam tikri kariai, mes niekad neverkiam.

Aš net sudariau planą. Turėjau šokti ir perkąsti taksui Žorikui gerklę. Staseką Vytautas būtų lengvai sutvarkęs pats. O isterikas Martynas tebutų blaškęsis, troškęs išskersti visą pasaulį, bet taip nieko ir nedaręs. Buvau sudaręs rimtą, gerai apskaičiuotą planą. Ir pamiršau, kad tesu šuo. Vytautas visiškai suirzo ir galiausiai uždėjo man antsnukį. Aš likau paralyžiuotas. Likau nebylus stebėtojas. Aš likau gyva šuniška kančia išplėstomis akimis. Netgi loti pajėgiau tik pusbalsiu. Nebeįskaičiau nė kvapų rašto. Visus kvapus užgožė kvailas antsnukio metalo spindesys. Jie akimirksniu pavertė mane, tikrą karį, bejėge iškamša, šuns lėle, tinkama nebent vaikams pažaisti.

Pirmąsyk gyvenime taip ryškiai suvokiau, kad tesu šuo. Kad gyvenimo piramidėje teužimu visai menką vietą. Tatai ir buvo skaudžiausia. Ne tiek gedėjau Vytauto, kiek gailėjausi savęs. Niekad nemaniau, kad mes, bulterjerai, esame tokie savagarbiai. Lemtingu momentu galvojau ne apie šeimniną, o vien apie save. Apie savo nelemtą gyvenimą ir ateitį, kurios jau nebeturėsiu. Prisiminiau moterų krūtis ir šilto kraujo skonį. Prisiminiau mudviejų vyrišką draugystę ir netgi Vytauto motiną. Panorau uždegti jai žvakutę, o paskui gal iš anksto uždegti pačiam Vytautui. Bet labiausia bijojau vienatvės. Nenumaniau, kaip galėsiu gyventi vienas, be šeimnininko. Kaip galėsiu gyventi be komandų. Kaip apskritai galėsiu gyventi.

Laukiau kankinimų ar bent ilgų prakalbų. Laukiau, kad Žorikas išsvies savąjį neapykantos kvapą išorėn, kad Martynas išties išbadys Vytautui akis. Kad Stasekas, atsiteisdamas už nuoskaudą, sukan-džios Vytautą nuo galvos ligi kojų. Tačiau jie tebuvo žmonės. Jie buvo ruja, tačiau viso labo žmonių ruja. Žorikas šaudė begarsiu pistoletu. Sakytumei, tiesiog keletą kartų suplojo delnais.

Ramiai pasilenkė prie Vytauto ir atidžiai apžiūrėjo galvą. Keisčiausia, nuo Žoriko visai nebesklido neapykantos kvapas. Tik terjeras Martynas kaip visad isteriškai kvepėjo troškimu išbadyti visiems akis. Vieną mirksnį man net pasirodė, kad jie gal susipjaus tarpusavyje, tačiau tik vieną mirksnį. Jie veikė darniai, kaip geriausia tikrų šunų ruja.

Buvau vienišas tarsi koks šunų Dievas tuščiaame kosmose. Visai nenorėjau staugti. Aš nieko nenorėjau, netgi nugaišti. Aš nieko nieko nieko nenorėjau.

Jie paliko mane prie Vytauto, tarsi dar turėjau jį saugoti. Jo nebereikėjo nuo nieko saugoti, jis jau buvo apsaugotas amžiams. Nuo savo merginų, nuo prisiminimų apie motiną ir net nuo savo minčių. Jie jau buvo sulipę į automobilį, kai Stasekas mąsliai pratarė:

— Reikia nušauti ir šunį. Humaniškais sumetimais.

Visad žinojau, kad Stasekas iš jų pats išmintingiausias. Aš nenorėjau, kad mane nušautų, tačiau pasakė jis gražiai. Rudas automobilis urzgė ir šnopavo kaip pyktelėjęs prancūzų buldogas. Oras buvo giedras ir gal kiek per sausas. Už vairo sėdėjęs Žorikas tik gūžtelėjo pečiais ir užtrenkė dureles.

Jie taip ir nenušovė manęs. Deja, jie viso labo buvo žmonės.

TIKROJI TIKRYBĖ

Jei būtų bent įtaręs, kaip viskas baigsis, būtų iškart sudaužęs kompiuterį. Net prabangiausias kompiuteris tėra geležų krūva.

Tačiau iš pradžių tatai pasirodė beveik nekalta. Be to, smarkokai suintrigavo. Banys įprastu kodu išsišaukė slaptąją sąskaitą, o vietoj jos ūmai išvydo intymų vaizdelį. Vaizdas buvo ryškus tarsi gero televizoriaus ekrane. Tina, analitikų skyriaus referentė, pasislėpusi už lentynos su segtuvais, taisėsi kojine. Jos kojine buvo naujoviška — laikėsi pati, jos nereikėjo segti prie juosmenėlio. O Tinos koja buvo liauna, lanksti ir įdegusi iki juodumo. Pagaliau ji nuleido žemyn sijonėlį, dar pasitaisė plaukus ir išėjo iš slėptuvės. Banys pažiūrėjo tą trumpą filmuką gana ramiai, tik nieko nesuprato. Sakytum, kas būtų įrengęs slaptas kameras be jo žinios. O šitai jo firmoje neįmanoma.

Banys nemėgo ko nors nesuprasti. Net jei ir egzistuotų tos kameros — kaip jų filmuojamas vaizdas pakliūtų į jo PC ekraną? Dar sykį iškvietė slaptąją sąskaitą, šįsyk ji pasirodė iškart. Bėgantys skaičiai skelbė, kad kas akimirksnį didėja jo mylima suma. Banys nužiūrėjo taip kintančius skaičius Niujorke, prie Times Square. Ten tablo rodė vis augančią JAV skolą. Banio slaptasis tablo rodė vien augantį turtą. Banys negalėjo turėti jokių skolų.

Ir slaptoji sąskaita, ir visos kompiuterio procedūros veikė kuo puikiausiai. Kitas gal būtų pamiršęs keistąjį nutikimą, tik ne Banys. Jei nekreiptų dėmesio į tariamas smulkmenas ar keistenybes, jei neatsakytų į visus klausimus ligi paskutiniojo, neturėtų tiek, kiek turėjo, ir nebūtų tas, kas buvo.

O kas toks jis buvo? — šito Banys klausdavo labai ramiai. Tiesiog pinigų maišas ar vis dėlto reikšmingesnis padaras? Dėl pinigų jautėsi ramus. Kar-

tais abejingai pamanydavo, jog galėtų nupirkti visą šitą šalį, vadinama Lietuva. Tiesiog toks pirkinys, tokia kapitalo investicija jo visai nedomino. Tas Lietuvos dalis, kurios jam tiko, Banys seniai buvo nupirkęs. Jo tanklaiviai plukdė naftą iš Kuveito į Naująją Zelandiją. Jo lėktuvai skraidino ginklus kaip tik ten, kur jų labiausiai stigo. Jo pavardė nešmėžavo „Fortune“ ar „Forbes“ sąrašuose, bet tai jau, kaip sakoma, jų problemos. Turbūt niekas kitas visame pasaulyje nesukaupė tokio kapitalo viso labo per penkerius metus. Banys jautėsi visagalis, bet ne Visagalis. Labai ramiai klausdavo savęs: o kas toks aš esu?

Viena aišku: Banys buvo žmogus, kuris nepalieka jokių keistenybių užmarštyje, neištyręs jų iki smulkiausių smulkmenų. Jeigu į jo PC ekraną įsibrovė parazitinis vaizdas, šitai turėjo savas priežastis. Nustačius tas priežastis, galima aptikti naują reiškinį ar net padaryti tikrą atradimą. Tą gerai pardavus, galima solidžiai uždirbti. Štai ir visa loginė schema. Remdamasis tokiu mąstymu, Banys sukaupe pirmąjį milijoną per trisdešimt septynias paras, tad mainyti savo loginės sistemos nesirengė. Jo PC tinklai buvo galingiausio „Motorolos“ varianto, juose galėjo visai netyčia užgimti patsai Šėtonas. Šėtono egzistavimu Banys nė kiek neabejojo. Taip pat ir Dievo. Kartais pamanydavo, jog tai vienas asmuo. Tačiau tas jam mažai terūpėjo. Nematė būdų, kaip iš to įdomaus fakto uždirbti.

Suprantama, Banys su niekuo nepasitarė ir neprašė pagalbos. Dar viena šventai pasitvirtinusi jo gyvenimo taisyklė sakė, kad geriausia viską nuspręsti vienam. Banys daug ko gyvenime nemokėjo, tačiau šį tą sugebėjo idealiai. Spręsti ir atsakyti už savo veiksmų padarinius. Jei iš pat pradžių apsi-

sprendė nemokėti duoklės reketui, tai ir nemokėjo. Anie išsprogdino du Banio namus, tačiau nieko nepėšė. Galiausiai aprimo, tik reguliariai ir šaltakraujiškai vis pavogdavo jo automobilį — netgi dabar, kai Banys užkopė į viršūnę. Jis nusipirkdavo kitą limuziną, šį po kurio laiko irgi pavogdavo. Žinoma, galėjo nusamdyti profesionalų būrį ir iššaudyti anuos visus aliai vieno. Tačiau nemanė, kad tai būtų kam nors naudinga. Banys buvo ramaus būdo žmogus, tad nesirengė erzeliuoti dėl kažkokių limuzinų. Bet kai anie pabandė kišti nagus į jo bankus, nukirto tuos nagus žiauriai ir nedvejodamas. Tie berniukai privalėjo žinoti savo vietą pasaulyje. Jiems turėjo pakakti pavogtų ir parduotų Banio limuzinų, ties šia vieta jis nubrėžė aiškią ribą.

Viskas klojosi lyg ir gerai, tačiau į jo gyvenimą ėmė brautis nuobodulys. Nepaliaužamas vis naujų pinigų išlošinėjimo pokeris buvo begal įdomus, tačiau viso labo toks pat pokeris. Banys slapčia troško tikros įvairovės. Kartais pagalvodavo, kad vertėtų įsteigti politinę partiją, o gal naują religiją. O gal ir tą, ir aną. Tačiau kaskart suabejodavo, ar šitai suteiktų tikro įdomumo. Kartais įsigeisdavo pastatyti universitetą, kuriam pats sumanytų visus fakultetus bei katedras, pats pasirinktų visus profesorius. Tačiau šitai buvo galima padaryti ir vėliau. Baniui tebuvo keturiasdešimt ketveri metai, o jo sveikata veik ideali.

Jis paprasčiausiai neatsiminė, kuo užsiėmė pirmuosius keturis gyvenimo dešimtmečius. Tiesiog šito nežinojo. Tikriausiai išvis negyveno. Jo gyvenimas prasidėjo trisdešimt aštuonerių. Banys pradėjo gyventi, kada pirmąsyk, ištraukęs iš vienos kišenės tūkstantį dolerių, po keletos dienų į kitą kišenę įsidėjo dešimt tūkstančių. Rašydamas memuarus apie

savo gyvenimą būtų pradėjęs pasakoti kaip tik nuo tos dienos. Tik nuo tos dienos atsirado buvimo prasmė ir nepalaujamas pinigų darymo pokeris. Tik nuo tos dienos užgimė fantazijos, planai ir atradimai. Tačiau tokio keisto atradimo, kaip šis PC sistemos pokštas, Baniui neteko padaryti. Visi kiti atradimai buvo daugmaž logiški, panašius būdavo padarę ir kiti žmonės — kitais laikais ir kitose šalyse. O ši PC sistemos mistika buvo negirdėtas neregėtas stebuklas. Banys išsyk užuodė čia slypint fantastiškas galimybes. Užuodė tiesioginę šio žodžio prasmę. Nemažą dalį rizikingiausių laimėjimų pasiekė, skatinamas būtent kvapų. Banys ūmai pajusdavo neegzistuojančių daiktų neegzistuojančius kvapus, tą mirksnį pajusdavo išgryninantį praregėjimą ir visuomet nusprendavo genialiai teisingai. Tiesa, paskui jį iškart užgriūdavo nepakeliamas galvos skausmas. Tokia buvo jo atradimų kaina.

Šis nelemtas PC sistemos fokusas iškart pakvipo mėtomis, anyžiumi ir kamembero sūriu. Banys ramiai nurijo tris stipriai veikiančias tabletes ir pasirengė galvos skausmo pliūpsniui. Žinojo, kad jis ateis tik po keturiasdešimties minučių, tačiau įsitempęs laukė iš anksto. Laukė su vis augančiu nerimu, tarsi įžengdamas į nepažįstamą ir pavojingą pasaulį. Ėmė tirpti rankų pirštai ir skruostai. Šitaip būdavo kiekvienąsyk. Ir kaip tik per tas keturiasdešimt lemtingojo laukimo minučių Banys padarydavo didžiuosius gyvenimo sprendimus. Jis pats vadino šitai kvapų provokacija.

Šįsyk kvapų provokacija paskelbė jam, kad „Motorolos“ sistemoje įvyko magiški procesai. Banys buvo girdėjęs ir skaitęs apie virtualinę, menamą kompiuterių realybę, tačiau šiandienos procesas buvo kitoks. Virtualinė kompiuterių realybė visad lieka

menama. Šiandienos stebuklas veikiausiai turėjo galią keisti realų pasaulį. Tokia mintis užplūdo Banio smegenis sykiu su anyžiaus kvapu. Neegzistuojantys neegzistuojančių daiktų kvapai patvirtino, jog Banys yra išrinktasis, kuriam daug kas prieinama. Jis tikrai buvo išrinktasis: bent jau pats nuo savęs neslėpė, jog tuo tiki. Paprastam žmogui negalėjo taip sektis. O Banys gebėjo daryti stebuklus. Kvapų provokacijomis tikėjo šventai. Jeigu tokiu metu vidinis balsas jam būtų pašnabždėjęs, jog verta eksportuoti ledą į Grenlandiją, jis būtų eksportavęs ledą į Grenlandiją. Neegzistuojantys neegzistuojančių daiktų kvapai dar nė sykį gyvenime jo neapgavo. Taigi Tinos kojinės, ligi juodumo įdegusios kojos privalėjo būti tikros, o ne kompiuterio pramanytos, suformuotos milijonų besieliių elektros impulsų. Tereikėjo išmokti atverti duris į magišką pasaulį ne atsitiktinai, o sąmoningai. Derėjo paskubėti, kol nepraėjo neegzistuojančių kvapų metas ir neužgriuvo klaidus galvos skausmas. Tačiau skubėti visad reikia ramiai. Tokia buvo dar viena Banio veiklos šventa taisyklė. Minutėlę pamąstęs nusprendė, jog magišką vaizdą išsišaukė, klaidingai paspaudęs klavišus. Juk paskui slaptoji sąskaita pasirodydavo bemat ir be jokių fokusų. Taigi reikėjo ieškoti klaidingos klavišų kombinacijos.

Galėjo suklysti, paspaudęs gretimų klavišus. Galėjo mėslungiškai užkliudyti mažuoju piršteliu ir visai tolimą. Galėjo supainioti klavišų spaudymo tvarką. Galimybių ir variantų buvo gausybė. Bet jeigu Banys tebutų sugebėjęs gerai perrinkinėti variantus, būtų tapęs šachmatų didmeistriu, o ne multimilijonieriumi. Taip, su šiokiu tokiu irzuliu pripažino, ligi milijardo dar šiek tiek trūko. Tačiau tasai nedidelis stygius bus padengtas ne skaičiuojant variantus, o

intuicijos ir praregėjimų dėka. Pavyzdžiui, taip: Alt–Ctrl tam tikru ritmu, gal kiek primenančiu sambos sinkopes. Svarbiausia ritmas, netgi ne paspaudimų skaičius, o vien ritmas. Slapti ritmai valdo visą pasaulį.

Pasaulis, pasirodęs jo kompiuterio ekrane, ir šįsyk buvo visai netolimas. Algis ir Gena iš Sibiro skyriaus sėdėjo vienas priešais kitą ir akivaizdžiai veltui gaišo laiką.

— Metalas, — pratarė Algis.

— Londono birža, — atsiliepė Gena.

— Londono Taueris.

— Ifo pilis.

— Grafas Montekristas.

— Kim Basinger.

— Filmovimo aikštelė.

— Begarsis kinas.

— Mūsų šefas.

— Superkompiuteris.

— Vėl šefas! — džiugiai pranešė Algis. — Nieko nebepridursi.

Klausydamas to nežinia koku tikslu varomo asociacijų dialogo, Banys atkakliai dirbo pirštais. Išsišaukti vienokius ar kitokius pasaulio gabalėlius jam atrodė per maža. Privalėjo išmokti juos keisti ir valdyti. Sambos ritmas tam netiko, o naujiems rasti laiko turėjo visiškai nedaug. Gal kokias dvidešimt penkias minutes. Ūmai pagavo deramą ritmą, spaudydamas A ir S. Susidomėjęs žiūrėjo, kaip jam sekasi valdyti. Pirmiausia Algis pabalo ir skubiai palinko prie atverstų sąskaitų. Genai Banys paliepė atsinešti iš lentynos Sibiro atlasą, atversti 37 puslapį ir atidžiai tyrinėti jį mažiausiai penkias minutes.

Seniai bebuvo taip spėriai lėkęs. Algis su Gena, pamatę į kabinetą įvirstantį šefą, aišku, persigando,

tačiau jie Baniui nebuvo svarbūs. Jis tik pasitikrino: Gena tikrai sėdėjo, atsivertęs atlaso puslapį 37. Šitai buvo absurdiška, bet kaip tik šituo ir derėjo įsitikinti.

Atgal prie savojo stebukladario PC Banys vėl lėkė tekinas. Pirmiausia, taupė laiką, be to, nuo laktymo šiek tiek pakyla kraujospūdis, o šitai žadėjo, kad užgriūsiantis galvos skausmas nebus toks klaidingas. PC jau buvo perkėlęs į ekraną dar kito kambario vaizdą, o Banį pamaži apėmė įkvėpimas. Kol kas sistema aprėpė tik jo firmos vidinius tinklus. Tačiau juk galima tuos tinklus išplėsti iki begalybės. Galima įsibrauti į slapčiausius pasitarimus ir ne tik jų pasiklausyti, bet ir reguliuoti jų eigą. Galima...

Galvos skausmas išsyk užgriuvo visu smarkumu. Banys pasijuto tarsi gavęs buku ir lipniu daiktu per kairį antakį. Apie jokią darbą artimiausias dvi valandas negalėjo būti nė kalbos. Jis nuėjo į šoninį kambarėlį, aklinau užtraukė užuolaidas ir išsitiesė ant nugaros. Šitai gulint skausmas lyg ir apmalšo, pasakui po truputį imdavo veikti vaistai, deja, nuo jų visai išskysdavo mintys. Dar viena auksinė Banio taisyklė skelbė, kad po migrenos priepuolio visą dieną nevalia daryti svarbių sprendimų. Gerai dar, kad ši diena ir taipėjo į pabaigą. Banys nė nesusivokė, kad šįsyk nuo kvapų provokacijos ligi skausmo plūpsnio praėjo kur kas mažiau nei keturiasdešimt minučių.

Jis nepajuto lemtingojo pavojaus, dėmesį užgožė kasdieniškos smulkmenos. Net jeigu pradeda dėtis stebuklai, šiame pasaulyje daugiausia vietos užima kasdienybė. Banio žmonės nenustebo, kai jis trinkelėjo užsakymą palydovinio kompiuterių ryšio sis-

temai už keliolika milijonų. Jie seniai įprato prie Banio užmojų. Jis mėgo tobuliausią techniką — juk nepasikliausi kabeliais, kuriuos Lietuvoje gali netgi vagys iškasti. Palydovinis ryšys Baniui patiko kur kas labiau, tačiau prie jo užmojų nebuvo pratę valdininkai. Juos pribloškė turėjusi atsirasti ant stogo pačiame Vilniaus centre didžiulė parabolinė antena. Technikai jau galėjo atskristi su antenos dalimis ir imtis montavimo, o Banio žmonės vis dar derėjosi dėl kyšių ir tvarkė popierius.

Nelemtas vilkinimas kol kas ribojo Banio galimybes savosios firmos patalpomis. Čia ir slėpėjo pavojus. Didysis pokeristas Banys atrado naują žaidimą, šis jį tiesiog pakerėjo. Banys net užmetė rimtus reikalus, tiesa, sąskaita augo ir pati viena. Būtų augusi kur kas greičiau, bet Banys stačia galva pasinėrė į savąjį atradimą, kaip kad vaikai panyra į naują kompiuterio žaidimą, pamiršę viską pasaulyje.

Naujasis Banio žaidimas galėjo vadintis „Dievas ribotoje erdvėje“ ar kaip nors panašiai. Užsidaręs kabinete, jis mokėsi išsišaukti į kompiuterio ekraną vis naujus kambarius, vis kitus žmones, o paskui juos reguliuoti ir valdyti. Iš pradžių nuogąstavo, kad sugebės šitaip daryti tik migrenos priepuolio prieangyje, jusdamas stiprų neegzistuojančių metų, anyžiaus ir kamembero sūrio kvapą. Bet pasirodė, kad šitai tebuvo būtina pačiam atradimui padaryti. Kuo geriausiai jausdamasis, be menkausio galvos skausmo, Banys vis vien valdė savo mažą pasaulėlį. Rėdė, valdė savo žmones ir anksčiau, bet tik dabar pajuto, ką reiškia valdyti iš tikrųjų. Galėjo priversiti juos elgtis, kaip norėjo — be išlygų, be ambicijų ar ginčų. Banys juos tiesiog užkerėdavo. Tiesa, kartais ilgai ieškodavo tinkamo ritmo, galinčio pri-

versti kaip tik tą žmogų elgtis kaip tik šitaip. Banys nevaldė tų žmonių absoliučiai. Atsidūręs mažo dievuko soste, iškart patyrė, jog ne visad tiksliai žino, ko norėtų. O išsiaiškinęs, ko nori, ne visad pajėgia tiksliai perduoti savo norus pakvaišusiai kompiuterių sistemai. Banys buvo ribotų galių dievukas. Užėjęs kvailo valiūkiškumo priepuoliui, norėjo priversti sekretores sušokti kankaną, tačiau jam nepavyko. Jos tik ėmė irzliai vaikštinėti iš kampo į kampą, beprotiškai viksnodamos klubais. Netgi iš kompiuterio ekrano tasai vaizdas ūmai sukėlė jam geidulį. Banys buvo gan tvirtas vyras, bet neturėjo laiko ne tik ilgesnėms meilės istorijoms, bet ir tiesiog seksui. Žmona su vaiku liko aname pasaulyje — tame negyvenime, kur Banys egzistavo iki trisdešimt aštuonerių. Banys jų neišsiilgdavo, veik neprisiminavo. Žinojo, kad sūnus studijuoja Čikagos universitete ir apmokėdavo jo sąskaitas. Aišku, jas apmokėdavo netgi ne pats Banys — tokias smulkmenas tvarkė asmeninis sekretorius. Dabar daug ką tvarkė sekretorius: pats Banys karaliavo vien savo kompiuterių tinklo erdvėje.

Naujas žaidimas stebuklingai išsklaidė jį apėmusį nuobodulį. Šiame žaidime viskas buvo neregėta ir be galo įdomu. Banys nė nesumanė, ką dar galėtų tiems žmonėms įsakyti. Biznio reikaluose jie ir šiaip buvo ganėtinai klusnūs. Banys nežinojo, ar kompiuterio kera veikia pakankamai ilgai. Ar sekretorė Laima, kuriai paliepė tolydžio laižytis lūpas, laižosi jas ir grįžusi namo. Banys anaip tol netapo visai žiniu dievuku.

Jau kiek nervingiau savęs klausdavo: kas jis yra dabar ir kuo, po galais, rengiasi virsti, kai pagaliau įjungs parabolinę anteną? Visavaldžiu pasaulio finansų karaliumi ar dar ypatingesniu padaru? Ne tik

dievuku savo firmos pastate, bet ir viso biznio pasaulio viešpačiu? Kartais Banys juto nenumaldomą norą paskambinti Dievui ar Šetonui ir nuoširdžiai paklausti, kaip šie jaučiasi, būdami visagaliai. Žaisdamas pamėgtą biznio pokerį, visad jausdavo aplinkos pasipriešinimą. Baniui kliudė visų šalių vyriausybės, valdininkai ir muitininkai. Jo planus griaudavo žmonių tingumas ir neatsakingumas. Jam tolydžio pakišdavo koją linkę apgauti partneriai. Vis bandė prispausti tarptautinė mafija, ypač jei lįsdavo į prekybą ginklais. Lošdamas biznio pokerį, visąlaik juto ir numatė partnerių veiksmus.

Naujasis žaidimas labai skyrėsi nuo ankstesniojo. Čia partnerius galėjo hipnotizuoti. Koks nors žmogus, sumanęs tikrai gražų ir protingą planą, taigi nusipelnęs išlošti, vis vien negalėjo būti Banio priešininkas. Banys galėjo paliepti, kad anas praloštų. Šitai buvo neįdomu. Šitaip lošimas prarado prasmę. Todėl ir norėjo paskambinti Dievui ar Šetonui ir paprašyti konsultacijos. Ką tie visagaliai jaučia, žinodami, kad gali visut viską? O gal net jie absoliučiai visko negali?

Taip jau Banys buvo sutvertas, kad visa kuo rūpinosi iš anksto. Jam vis dar niekaip nepradėjo montuoti antenos, jis nė nežinojo, ar išties pavyks savo kerais užvaldyti tolimus pasaulio finansų tūzus. Bet jau dabar susirūpino, ką darys tuomet, kai jo atrasta sistema ims veikti viso pasaulio mastu. Banys buvo maksimalistas. Kol kas tik pradėjo treniruotis, o jau svarstė, ką darys, kai taps pasaulio čempionu.

Tačiau neleido sau užsisvajoti, konkrečių savo galių ribas tyrė kruopščiai ir nuosekliai. Pats nuvežė į namus sekretorę Laimą ir įsitikino, kad ji be paliovos laižosi lūpas ir savo kambaryje. Tačiau tai bu-

vo labai blogas testas. Ji galėjo laižytis lūpas, pasprasčiausiai susijaudinusi: Šefas jos bute! Veikiausiai bejėgiškai svarstė, ar jos kelnaitės pakankamai gražios: juk tuoj jas numaus patsai Šefas. Nebent šito turėjo tikėtis — juk niekaip kitaip nepaaiškinsi neregėto stebuklo, kad Šefas parveža tave namo. Banys buvo įsitikinęs, kad Laima padarytų bet ką, be jokių kerų, paskleistų per kompiuterių tinklus. Net nekreipdama dėmesio į stypsiančius greta asmens sargybinius. Laima buvo visiškai blogas testo įrankis. Bet geresnių jis niekaip nesumanė. Banį apėmė seniai nepatirtas bejėgiškumo jausmas. Turėjo tiksliai nustatyti savo kompiuterių galių ribą, bet neskyrė naujai įgytų galių nuo jau anksčiau turėtųjų. Banys niekaip negalėjo rasti ribos, aiškiai skiriančios visai neseną praeitį nuo magiškai pakitusios dabarties.

Su nuostaba patyrė, jog niekad anksčiau nebandė aiškiai ištirti savo galios ribų. Todėl ir nepajėgė nustatyti, kaip smarkiai jos dabar prasiplėtė. Be abejo, prasiplėtė — tik tiek tegalėjo pasakyti. Praradęs aiškumą, apgraibom slampinėdamas neregimais kompiuterių tinklų koridoriais, Banys vis labiau niršo. Vertė savo žmones pasilikti firmos pastate naktimis, kad turėtų su kuo eksperimentuoti, o pats jau suvis nesitraukė nuo kompiuterio. Gamtos atpildo ilgai laukti neteko.

Neįprasti neegzistuojančių daiktų neegzistuojantys kvapai užplūdo jo šnerves ir smegenis jau trečiąją bemiegę naktį. Šįsyk sakytumei iš paties kompiuterio atsklido suplėkusių šiaudų, senų supelijusių maišų kvapas. Šioje kvapų provokacijoje nauja ir neregėta buvo tai, kad neegzistuojantys kvapai šįsyk buvo nemalonūs. Jie erzino gomurį ir netgi kėlė lengvą dusulį. Kvapų debesis buvo toks tankus, kad

Banys net išjungė kompiuterį. Rodėsi, vien dėl to turėtų palengvėti. Deja, vien apniko pašėliškos mintys. Kvapų provokacija šįsyk padiktavo tokius patarimus, kad Banį išmušė šaltas prakaitas. Banys buvo racionalus žmogus ir ne itin aiškiai suvokė, kas yra moralė. Bet pasirodė, kad labai tiksliai brėžia ribą tarp leistinų ir neleistinų dalykų. Kvapų provokacija šįsyk paliepė daryti tokius dalykus, kurie Baniui pasirodė neįmanomi. Jis bene pirmąsyk per šiuos penkerius metus pasipriešino vidiniam balsui. Dar nė nespėjo apmąstyti, ką šitai turėtų reikšti, kai užgriuvo nepakeliamas galvos skausmas. Banys ne juokais susijaudino: šįsyk jau suprato, kad jo priepuolių magiškas laikas smarkiai pakitęs. Tarpas tarp pirmųjų neegzistuojančių kvapų ir galvos skausmo atėjimo truko nebe keturiasdešimt, o gal tik penkias minutes. Kvapų provokacija visada trukdavo ganėtinai ilgai, kad galėtų kruopščiai apmąstyti vidinio balso šnabždesius. Šįsyk Baniui netgi pristigo laiko gerai susivokti. Jis prisirijo tablečių nė neskaičiuodamas ir pirmąsyk per daugelį metų pabandė apsvarstyti padėtį skaudama galva. Tai buvo savanoriškai prisiimta kančia. Smegenys, rodės, skyla į gabalus, o kiekviena dalis atskirai atsisako veikti. Banys pabandė dauginti skaičius mintyse ir suvokė, kad painiojasi net daugybės lentelėje. Bet netgi laikinai pairusiomis smegenimis suprato, kad įvyko neregėtas dalykas. Jo slaptoji sąskaita, visų jo turtų suma, pirmąsyk nuo jo atidarymo sumažėjo. Ji mažėjo tiesiog akyse — kompiuterio ekrane bėgantys skaičiai tyčiojosi iš Banio. Jis pirmąsyk per tuos metus gyveno nuostolingai.

Banys sugebėjo veikti net skaudama galva. Be-
mat peržiūrėjo pastarosios savaitės verslo judesius ir garsiai keikdamasis skubiai pakeitė akredityvų są-

lygas bei kai kuriuos užskaitymus. SWIFT sistema sureagavo gal po pusantros minutės. Banys vėl išsišaukė slaptąją sąskaitą ir kantriai palaukė. Iš pradžių skaičių kitimas sulėtėjo, paskui jie akimirksniui sustingo ekrane, galiausiai vėl pajudėjo. Vėl ėmė nekantriai didinti bendrą sumą, ji vis augo ir augo — visai kaip dideliame tablo Times Square.

Baniui taip ir nepavyko apsimesti prieš save, kad nieko ypatingo nenutiko. Triukšmingi amerikiečiai montavo ant stogo anteną, tolydžio artino įžengimą į naują galimybių pasaulį. O Banys vis dar nežinojo, kokios bus tos galimybės. Atsikvošėjęs po vaikiško įkarščio, žvelgė į kompiuterių tinklų pasaulį ramaus, suaugusio lošėjo akimis. Tasai šaltakraujis lošėjas liko neužganėdintas. Isteriško susižavėjimo pliūpsnis, visos milijoninės išlaidos žadėjo per maža giluminės naudos. Turbūt galės įteigti tolimiems biznio karaliams akimirksnio nuotaikas ir savaip pakreipti kokio balsavimo rezultatus. Tačiau Baniui to buvo maža. Jis vėl paklausė savęs: o kas aš tuomet būčiau? Viso labo tik dar turtingesnis turčius?

Banys pyko ant savęs, nes jautėsi pabūgęs rizikos. Pirmąsyk per daugelį metų pasijuto lyg tošiniame laivelyje, nešamame purslotos srovės. Nepajėgė nuspėti, kur link jį plukdo nežinios vandenys. Galėjo likti šaltakraujis biznio pokeristas, atradęs naujų šulerystės galimybių. Galėjo padiktuoti kitiems sau palankias kontraktų sąlygas, užsiauginti simbolinį milijardą tris ar penkis kartus greičiau, nei būtų pajėgęs be pamišusio PC. Tačiau šitai nekėlė Baniui jokio džiaugsmo. Tapti visąlaik laiminčiu šulериu buvo neįdomu. Banys nujautė, kad įstengtų kur kas

daugiau nei tapti genialių šulėriu, tačiau bejėgiškai sutriko, vos palytėjęs tikrąją nežinią.

Banys visiškai nežinojo, kur šįsyk kiša savo neramią galvą. Nebegalėjo šaltai daryti pinigų, jam jau rodėsi, kad įsipainiojo į pavojingą žaidimą, kuriame nevalia sėdėti ir laukti — šitaip ištiks bjauri nelaimė. Tikrai bjauri nelaimė: ne šiaip praras pinigus ar sutartis — jam užaugs ragai ir kanopos.

Banys pirmąsyk per daugelį metų panūdo turėti draugą, su kuriuo galėtų pasitarti. Tačiau jokių draugų neturėjo. Tiesa, galėjo užhipnotizuoti bet kurį savo valdinį ir iškvesti, ką tasai patartų. Galėjo iškamantinėti aštriausius pasaulio protus, o paskui paliepti jiems, kad viską pamirštų. Tačiau tai anaip tol ne tas pats, kaip išgirsti tikro draugo patarimą.

Į savo irzlų klausimą, kas toks jis yra, Banys jau galėjo atsakyti taip: žmogus, kuris neturi draugų. Kiek pamąstęs, dar pridūrė: žmogus, kuris itin sėkmingai žygiavo vienas, tačiau įžengė į bauginančią girią ir beveik pasiklydo. Blogiausia, jog toji giria akivaizdžiai užkerėta, tad joje tyko ne tik realūs, bet ir metafiziniai žvėrys. Pragmatiškasis Banys ūmai įkliuvo į fantazmų sklidinų spąstus. Nė pats nepajuto, kaip įnirtingai skaito knygas apie virtualinę kompiuterių realybę ir paniekinamai raukosi. Kaip besuktum, virtualinė realybė visad lieka tik menama. Taip, joje gali mylėti menamas moteris ir netgi menamai žudyti. Bet grįžęs į realų pasaulį, rasi jį lygiai tokį pat, kokį palikai. Virtualinė realybė buvo fantazmas dėlei fantazmo. Pamišusio Banio kompiuterių tinklų realybė buvo beveik reali. Ji keitė išorinį pasaulį, taigi grasė netikėčiausiais nemalonumais. Banys vėl visiškai rimtai pamanė: jam gali išaugti ragai ir kanopos.

Jo žmona kitados aimanuodavo, jog per biznį pamirštą šeimą ir apskritai kitus žmones. Banys vien didžiai nustebdavo: jautėsi esąs labiau žmogiškas nei bet kada anksčiau. Jo gyvenimas įgavo prasmę. Banys tapo stiprus ir galingas. Jis galėjo daryti gera. Galėjo bausti bloguosius. Pažino žmones kur kas geriau, nei ligi tol. Jį visą laiką kerėjo galimybė įsibrauti į kitų žmonių pasaulį. Jis slapčia šito troško. Galbūt susižavėjo pinigų galia pirmiausia todėl, kad toji galia buvo begal žmogiška. Jis nenorėjo pinigų dėl pinigų, troško vien perprasti žmones ir įgauti slaptų galių. Naujasis žaidimas skverbėsi į žmonių vidų, tuo jis buvo svarbus ir sykiu baisus. Banys ėmė nebesusigaudyti, į kokį žaidimą įsivelia. Nebesuprato, ar brovimasis į žmonių vidų išties jam reikalingas. Su siaubu ir nuostaba patyrė, jog pats nebežino, kas jam reikalinga. Norint suvokti, kas tau reikalinga, reikia gerai žinoti, kokio sieki tikslo. Kaip tik šito Banys ėmė nebesuprasti. Virto visiškai naujo pasaulio tyrinėtoju, o tikras tyrinėtojas teturi vieną tikslą — kuo kruopščiau ištyrinėti atrastą pasaulį.

Matė, jog nesunkiai priverčia žmones laižyti lūpas, ištarti vienokius ar kitokius žodžius. Tačiau neperžengė jokių slaptų ribų, tie žmonės ir be jo kerų galėjo šitai padaryti. Derėjo žengti kur kas toliau. Knygose apie virtualinę realybę nemaža vietos buvo skiriama seksui. Žmonės konstravo specialius skafandrus, į tokį įlindęs, galėjai menamai pasimylėti su svajonių mergina. Pamišusių kompiuterių tinklų pasaulyje Baniui derėjo pasimylėti su realia moterimi. Kaip tik šitai jam kuždėjo vidinis balsas paskutiniosios bauginančios kvapų provokacijos metu. Kaip tik šito Banys labiausiai išsigando. Jis buvo gundomas tapti prievartautoju. Niekad gyvenime

nejuto tam potraukio, netgi didžiausio paauglystės hiperseksualumo metais. Dabar ūmai panūdo pavergti kokios nors moters valią ir iš jos išsityčioti. Jo firmos gražuolės tikriausiai būtų jam atsidavusios be jokių kompiuterio kerų, jos visiškai netenkino slaptų Banio troškimų. Reikėjo tokios, kuri būtų absoliučiai neprieinama, o tokių aplinkui nebuvo. Nė bent...

Tą mintį Banys atkakliai vijo šalin, bet ji vis įkyriau beldė į jo smegenis. Vėl beveik užmetė biznio reikalus, spoksojo į vienintelį veidą ekrane. Banys mažumą pamišo.

Veronika buvo balta varna margame jo žmonių būryje. Banys savotiškai jos bijojo. Veronika dirbo marketingo skyriuje, dirbo neblogai, nors stebuklingai neišsiskyrė. Tačiau pašėlusiai išsiskyrė kuo kitu. Šitai ir kėlė Banio pagarbą ir baimę. Ji buvo karštai tikinti asketė. Turėjo du vaikus ir dievinamą vyrą. Veronika buvo toji vienintelė ištis neprieinama moteris. Ji netgi skleidė asketišką aurą. Jos akivaizdoje vyrai iškart liaudavosi laidę dviprasmius juokus, o moterys veik nekoketuodavo. Ir ne todėl, kad Veronika būtų įkyriai pamokslavusi ar kitaip sloginusi žmones. Tiesiog jos aura veikė neatremiamai, Veronikos veidas, jos žvilgsnis bemat priversdavo aplinkinius laikytis josios taisyklių.

Jos ramų veidą dabar išvien tyrinėjo kompiuterio ekrane. Banys girdėjo jos kvėpavimą, net juto jos pulso tvinksnius. Pagaliau galėjo prisipažinti, jog visada troško palaužti Veroniką. Vien todėl laikė ją firmoje. Banys jos nesuprato, todėl norėjo nugalėti. Nesuvokė, kaip ji mąsto, ką jaučia, tačiau matė, kad jai taip gyventi gera. Nepajėgdamas jos perprasti, visad slapčia troško įrodyti, kad ji neteisi. Dabar turėjo tam galimybę.

Ruošėsi ir kaupėsi begal ilgai, o atliko viską greit ir su stebėtinu pasitenkinimu. Banį ūmai apėmė iškrypėliška ekstazė. Veronikos veidas ekrane jį įkvėpė, stūmė vis tolyn ir gilyn į prapultį. Banys bent galėjo nebijoti, jog kas nors įeis į kabinetą ir ras jį apsinuoginusį. Tačiau bet kas galėjo užklupti Veroniką. Ji virpančiom rankom sagstėsi sagutes, paskui begėdiškai užsivertė sijoną. Banys dar pastebėjo, kad jos apatiniai brangūs, netgi prabangūs. Greit ir jie dingo iš ekrano, Veronikos kūnas težte težo nuo geismo, Banys juto jos geidulingos drėgmės kvapą net per kompiuterio laidus. Tai nebuvo prievartavimas, taip giliai pakerėta Veronika pati galėjo bet ką išprievartauti. Banys niurkė ir vartaliojo ją kaip pašėlęs, galiausiai tyčia apšvirkštė sėklą jos asketišką veidą. Dusdamas iš susijaudinimo, žingsniavo link jos kabineto, stengdamasis nieko neprisiminti, spėliodamas, ką išvys. Juk Veronika visą laiką sėdėjo kabinete, jis prievartavo ją per pamišusius kompiuterių tinklus. Pravėręs duris, iškart suvokė: šitai išties įvyko. Išbalusi Veronika su neapsakomu pasišlykštėjimu valėsi nuo veido jo sėklą. Iš tiesų jokios sėklos nebuvo, jos veidas liko sausutėlis, tačiau ji valėsi ir valėsi, visai sumankiusi nosinaitę. Banys įsitikino: Veronika išties buvo išprievartauta. Šitai sakė jos akys, jos veidas, kuris nebebuvo asketės, o tik paniekintos aukos veidas. Ji pažvelgė į Banį primušto šuns akimis, jis suprato, kad ji niekuomet jo nepamirš, ir jau niekad nebus tokia, kokia buvo. Tokia buvo tikroji tikrybė. Jis išprievartavo ją labiausiai žeminančiu būdu, prie jos nė neprisilietęs.

Dabar jau žinojo, kad valdo tuos žmones veik absoliučiai. Nebejuto nei baimės, nei sąžinės priekaištų. Vien irzliai skubino antenos montuotojus, trokšdamas kuo greičiau aprėpti visą pasaulį. Nebeliko jokių skrupulų, Banys jautėsi beveik dieviškas, tad ir neprivalėjo jaudintis dėl paprastų žmogučių likimo. Tik kai pirmąsyk pabandė kompiuteriu žudyti, šiek tiek nuogaštavo dėl padarinių. Nelabai tikėjo, kad per atstumą žudomas žmogus išties galėtų mirti. Bet vis dėlto nerimavo, kad jei kas nutiktų — gali užgriūti kokie tikrintojai ar tardytojai. Net pyktelėjo, kad dar turi pilietišką baimių. Pasirinko įžūlųjį Saulių, šis visąlaik jį truputį erzino. Pasmaugė jį savo rankomis, jausdamas priešmirtinius jauno kūno virpulus. Ėjo į jaunikių kambarį neskubėdamas, jau iš tolo konstatavo, jog negirdėti jokių sūksmų, jokio subruzdimo. Saulius liko gyvas, tačiau tai buvo visai nebe tas žmogus. Porą dienų Banys žiūrėjo į savo darbo rezultatus su nuostaba. Saulius virto zombiu. Jis buvo visiškai gyvas ir dirbo savo darbą netgi geriau, nei įprasta. Tačiau tas žmogus nebebuvo įžūlusis triukšmadarys Saulius. Tai buvo ne žmogus, o zombis. Nuosekliai vykdė visus nurodymus ir visąlaik blyškiai šypsojosi. Juto smagumą bet kam paklusdamas. Ko gero, Saulius buvo laimingas.

Banys sykiu jį ir nužudė, ir padarė laimingą.

O kas dabar esu? — visai abejingai klausė savęs Banys. Galėjo menamai išprievartauti ar pasmaugti ką tinkamas. Bet visiškai nenumanė, ar galėtų grąžinti žmones į anksčiau buvusią padėtį. Tikriausiai ne. Nebegalėjo atsmaugti Sauliaus, kad tas vėl atvirstų įžūliu triukšmadariu. Nebegalėjo atversti Veronikos veik tobula askete. Veronika labiausiai jį nustebino. Manė, jog ji susirinks daiktelius ir išeis

iš firmos. Tikroji eksperimento baigtis jį pribloškė: Veronika išvien šaudė akimis į jaunus vyrus ir ėmė slapčia pilstyti visiems konjaką į vidudienio kavą. Galiausiai aptiko ją PC ekrane, per pietų pertrauką veik gyvuliškai besimylinčią su kolega tiesiai ant darbo stalo. Banys visai nebesugaudė, ar jo iššauktas pakitimas yra geras, ar klaikus. Jis išvis nieko nebesugaudė.

Ankstesnis noras per palydovinius tinklus valdyti finansų pasaulio tūzus beveik išblėso. Banys jau kelios dienos nė netikrino slaptosios sąskaitos. Jo galvoje šmėkščiojo neaiškūs planai, kurie neturėjo jokios prasmės. Banys norėjo prievartauti garsiausias kino žvaigždes arba smaugti svarbiausius pasaulio politikus. Jis visiškai pakvaišo, o blogiausia — gerai suvokė, kad jį pamaži užvaldo beprotybė. Realus pasaulis jo veik nebedomino, Banį viliojo vien fantazminės kompiuterių tinklų galimybės. Viską, ką anksčiau su didžiausiais vargais tegalėjo pasiekti vien didelių pinigų dėka, dabar galėjo nuveikti akimirkiniu. Jau įsitikino, kad kompiuterių pasaulis yra tikroji tikrybė, o realūs žmonės — tik šešėliai iš sapnų karalystės. Tie vangūs šešėliai gyveno, nė neįtardami, kad nuo šiol juos valdys Banys. Vien jis nuspręs, kaip jiems rengtis, ką šnekėti, galbūt net ką sapnuoti.

Svetimi sapnai išties sudomino Banį. Galbūt pasistengęs tikrai galėjo įsibrauti į žmonių sapnus, juos keisti ir įtakoti. Banį pamaži ėmė erzinti mintis, kad žmonės gali išsisukti nuo jo valios bent sapnuose. Baniui nebeatiko laisvai sapnuojantys žmonės.

Anteną baigė montuoti ir derinti gruodžio septintą. Gruodžio aštuntą Banys apsivilko išeiginį smokingą ir atvažiavo į firmą pusę septynių ryto, kai visur dar buvo tuščia. Pilnakraujį gyvenimą gyveno tik pamišę kompiuterių tinklai. Eidamas koridoriais, rodė, girdėjo kerintį jūjų dūzgimą. Banys nejuoto susijaudinimo, tik aiškiai suvokė, jog prasideda nauja era ne vien jo paties, bet ir visos žmonijos gyvenime. Kol kas visi jo užkerėti žmonės rinkosi čia, tilpo viename pastate. Nuo šios dienos kosminiai Banio čiuptuvai išsikeros po visą pasaulį, apraizgys svarbiausius jo nervinius centrus. Banys nė vieno mirksnio nepamanė apie nesėkmę. Negalėjo būti jokių nesėkmių. Banys juste juto menkiausius kompiuterių tinklų sistemos virpesius, jo smegenys, visas jo organizmas buvo it prijungtas prie visų pasaulio kompiuterių. Dar daugiau — prie visų žmonių, kurie sėdėjo prie tų kompiuterių ir manėsi juos valdą.

Nuo šiandienos visus tuos žmones valdys vienas Banys.

Jis parengė planą, kaip įsibrauti į tris svarbiausius finansų kartelius. Seniai buvo ištyręs jų narių gyvenimą, biznį, netgi veido bruožus fotografijose. Ligi pat šios dienos tai tebuvo žaidimas dėlei žaidimo, nuo šiandien visa informacija įgavo visai kitą prasmę. Nuo šiandien pasaulio finansų tūzai pakliuvo į geležinius Banio gniaužtus.

Sąmoningai atėjo taip anksti, JAV Rytų pakrantėje kaipsyk buvo vėlyvas vakaras, beveik vidurnaktis. Banys gerai žinojo, kad jo pirmoji auka sprendžia ištis svarbius klausimus tik vakarais, prie seno viskio taurės. Banys neapsiriko, viskas buvo tiksliai apskaičiuota. Senyvas raukšlėtas veidas išniro kompiuterio ekrane, vos pradėjus belsti seniai išjaustą,

kone susapnuotą ritmą. Jų tebuvo keturi, iš pradžių jie kalbėjo apie žirgus, paskui apie tankerių maršrutus. Šitai Banio veik nedomino. Čia kvepėjo milijonais, tačiau tik milijonais. Banys rengėsi pradėti žaidimus nuo keletos dešimčių, geriau — šimtų. Jautėsi visiškai ramus, beveik nuobodžiavo. Dar nešiemė konkrečių veiksmų, tik pabandė, kaip veikia jo pamėkliška sistema. Vienam paliepė kaire ranka pasitaisyti plaukus, kitą privertė nelaukta užsikęsti. Pagrindinei ir svarbiausiai aukai įsakė užgesinti ką tik pradėtą cigarą. Laukė, kol jie pradės šnekėti apie esminius dalykus, nejučia svajodamas, kaip iškart po pirmojo seanso pradės skverbtis į aukščiauųjų politikų pasaulį. Teks eiti apgraibomis, Banys kol kas gerai nežinojo, kaip įsibrauti į jų kompiuterių tinklus. Jautėsi kiek neišsimiegojęs, tolydžio žiovavo ir klausėsi ne itin atidžiai. Nejuto kosminės pergalės džiaugsmo, viskas nuo pat pirmojo karto paliko begal kasdieniška. Nesuveiks šiandien, suveiks kitą dieną, niekur jie nepaspruks. Jie nebegalėjo nuo jo pasprukti, nes Banys buvo visagalis valdovas. Didieji tūzai dar aptarė metalų kainas ir nutilo. Banys netgi nieko jiems neįsakė, tiesiog išklausė ir viską įsidėmėjo. Pirmai pradžiai pakako ir šito.

Kažkodėl panūdo išjungti magiškąją liniją, atsi-
sveikindamas dar sykį atidžiai įsižiūrėjo į senyvą,
raukšlėtą veidą žmogaus, kuriam anksčiau taip pa-
vydėjo, kurį rengėsi valdyti. Baniui pasidingojo, kad
jo akys pašaipios. Maža kas pasirodo mažai te-
miegojusiam žmogui. Jis išsišaukė savo slaptąją są-
skaitą ir nedvejodamas atidarė tam šaipokui aštuon-
niasdešimties milijonų akreditivą. Galėjo nurašyti ir
daugiau, Baniui tiesiog patiko skaičius aštuonias-
dešimt. Išmušė aštuntą, į firmą ėmė rinktis pirmi

ankstyvieji paukšteliai. Banys išėjo į koridorių pasisveikinti. Papokštavo su zombiu Saulium ir paglostė sekretorės Laimos riestą užpakaliuką. Paskui vėl grįžo prie kompiuterio ir pažiūrėjo, ką ankstyvieji paukšteliai veikia.

— Šefo delno pėdsaką dera išsaugoti amžiams, — patarė Laimai kita sekretorė.

— Aha, nusipjausiu tą dalį užpakalio ir užkonservuosiu.

— Jam kažkas atsitiko. Jis kaip užhipnotizuotas. Ar matei — net jo veido išraiška visai ne jo?

— Siautėjo per naktį, — numojo ranka Laima. — Net smokingo nepersivilkęs.

— Ne, čia kažkas ne taip. Argi jis kada siautėdavo? Ar kada nors matei jį tokį?

— Atrodo lyg karščiuotų, — sutiko Laima.

— Atrodo, lyg kas jį valdytų radijo bangomis, — niūriai pratarė juodukas Gena kitame kambaryje. — Sakytum, kad pakvaišo, būtent taip ir sakytum: kažkas jį valdo radijo bangomis.

Banys klausėsi tų žodžių apstulbęs, jausdamas, kaip vis labiau tirpsta veidas ir plaštakos. Neegzistuojančių daiktų kvapai šįsyk buvo neatpažįstami. Kambaryje pasklido stiprūs, veik dusinantys kvapai — bet visiškai neaišku, kieno kvapai. Galvos skausmas užgriuvo iškart, Banys net prisimerkė ir ėmė gaudyti orą pražiota burna. Jam magėjo nueiti į Veronikos kabinetą, pulti prieš ją ant kelių ir išlaisyti grindis prie jos kojų. Banys vos ne vos susivaldė, griūte išgriuvo į dar apytuštį prospektą ir pagaliau visa krūtine įkvėpė bekvapio oro. Tiktai perėjus į kitą gatvės pusę, galvos skausmas kiek atlėgo. Jis pradėjo įtarti, kas čia dedasi. Paaiškinimas tegalėjo būti vienas. Vienintelis paaiškinimas aprėpė ir jo keistą elgesį su savo žmonėmis, ir savižudišką aš-

tuoniasdešimties milijonų pervedimą. Paaiškinimas buvo idealiai paprastas, gal todėl Banys nedrįso suformuluoti jo net mintyse.

Juto kvailoką džiugesį ir nenumaldomą norą kam nors išdalyti dar likusius milijonus. Pats stebėjosi, kad proto likučiai dar veikia, kad isteriškas balselis spygauja, liepdamas gelbėti pinigus. Tai buvo kvailut kvailutėlis dar išlikusio proto balsas. Banys susikimšo rankas giliai į kelnių kišenes ir nusikvatojo. Norėdamas bet ką padaryti, pirmiausia privalėjo prieiti prie užburto kompiuterio ir išsyk pakliūti į spąstus. Tokia buvo tikroji tikrybė. Ji išties buvo beviltiškai juokinga.

NUKRYŽIAVIMAS

Jis netikėjo jokiais dievais. Tačiau kai paskutiny-
sis sveikas vairo traukės varžtas lūžo, vos pradėjus
sukti į sankryžą, Tomas nejučia padėjo aukštes-
niosioms jėgoms. Jeigu šitai būtų nutikę, važiuojant
geru greičiu, iš jo būtų likusi košė. Priekiniai „Ope-
lio“ ratai bejėgiškai išklypo skersai kelio, neval-
domas automobilio priekis ėmė brėžti puslankį į
kairę. Juodas „Volvo“ vos suskubo išvairuoti, jį ap-
važiuodamas.

Meistras sutvarkė viską per dvi valandas. Su-
remontavo automobilį, tačiau nepragaišino keistos
nuojautos, kad užaina nelemtas laiko tarpas. Tomui
kaipsyk sukako trisdešimt treji, jį kamavo nesveiki
bauguliai, nors niekas lyg ir nesirengė jo nukryžiuo-
ti. Bet ėmė rodytis, kad jo gyvenime stinga darnos,
todėl būtinai turi nutikti kas nors negera. Tikriausiai
persidirbo: netgi dingojosi, kad jo kažkas visąlaik
tyko. Dvi dienas Tomas vairavo itin atsargiai, o tre-
čią užsimiršo ir įprastai pavarė Laisvės prospektu
gal šimtu dvidešimčia. Pašėlęs velniūkštis, visąlaik
ginęs jį pirmyn, tik pirmyn, vėl užvaldė ir rankas, ir
smegenis. Ne laiku užvaldė: kažkas supokšėjo pava-
rų dėžėje, paskui sudardėjo velenas, jis stabdė šal-
takraujiškai, ramiai suvokė, ką daro. Gal todėl tik
įsiskėlė du šonkaulius, nors iš mašinos teliko vaiz-
dinga laužo krūva. Kaip tyčia neturėjo nė dienos
laisvo laiko išvykai į kokią Olandiją, o apsipirkti
Vilniaus automobilių aikštelėse jam rodėsi per bran-
gu. Suskis Tomo šefas nepasiūlė firmos automobi-
lio ir toliau ramiai važinėjo juo pats, nors savų tu-
rėjo net du.

Tomas nebuvo važiuojęs troleibusu bent penketą
metų. Stotelėje jutosi nejaukiai ir jaudinosi, lyg
rengtųsi skristi per Atlantą. Dievagojosi išlipsias
prie pirmojo laisvo taksi. Troleibuso viduje jį pir-

miausia pribloškė kvapai. Spūstis buvo nežmoniška, tačiau labiausiai vis dėlto slogino kvapas. Jis buvo aitrus, bet sykiu apgaulingai salstelėjęs. Be to, dar dvelkė įkaitinta guma ir vakarykščios degtinės rau-gu. Bet pagrindinis kvapas buvo įtaigiausias: nu-trauktų sapnų, neišvengiamo skurdo nuojautos ir be-prasmio egzistavimo kvapas. Tomas jautėsi čia svetimas, troleibuso pasaulis rodėsi slogus ir prie-šiškas. Labiausiai ardėsi pagyvenusios moteriškės, jos negailestingai trankė jam alkūnėmis šonus. To-mas su siaubu laukė, kad kuri nors užkliudys subin-tuotus šonkaulius. Jutosi esąs auka, o gal atgailau-tojas už nebūtas kaltes.

Neapsikentęs išties suskato lipti lauk prie arti-miausios taksi stotelės, ėmė atsargiai slinktis prieki-nių durų link, tačiau taip ir pravažiavo laisvų taksi virtinę, nes išvydo ją. Ji sėdėjo nugara į troleibuso priekį, matydama visą saloną, o gal rodydama save. Ji visuomet šitaip sėdėdavo. Vėliau patyrė, kad ji įlipa maršruto pradžioje prie žiedo. Namas, kuriame gyveno, buvo apsilaupęs ir gūdus. Tik kada ji išei-davo pro duris, namas iškart nušvisdavo. Troleibu-so vidaus netgi ji nepajėgė praskaidrinti, tiesiog sė-dėjo tarsi atgijusi fantazija, dievybės įsikūnijimas. Jos plaukai buvo tamsūs, nors ir ne visai juodi. Kri-to laisvai ir natūraliai, tačiau tos šukuosenos pa-vydetų geriausi kirpėjai. Jos veidas pailgas, lūpos plonos, nosis siaura ir tiesi, o akys pilkos. Kur kas vėliau jis galėjo įsižiūrėti į jas iš visai arti. Raine-lės nebuvo vientisos, jose dar galėjai įžiūrėti mažy-čius gelsvus ruoželius. Jos krūtų speneliai buvo ne rauplėti, kaip kitų — neapsakomai švelnūs it rusvi pumpurai.

Tą pirmąją dieną Tomas dar nieko ypatingo ne-sugebėjo, vien apstulbęs sustingo ir vos nepravažia-

vo Taurakalnio stotelės. Jos vaizdas persekiojo visą dieną, o naktį ji pakilo į orą ir sklاندė aplinkui, de-
ja, nė nepasukdama galvos jo link. Apyilgis sijonas
tyliai pleveno, juodas švarkelis taip ir liko susegio-
tas, ji skraidžiojo taip pat griežtai ir stropiai, kaip
sėdėjo troleibuse.

Kitą rytą jis labiausiai bijojo, kad nepataikys į
reikiamą troleibusą. Beviltiškai stengėsi pamatyti ją
iš lauko, tačiau vienintelę atbulai įtaisytą sėdynę
kiekvienąsyk dengė aklina žmonių siena. Jis vis ne-
lipo, nė nebežiūrėjo į laikrodį. Nelauktai atvažiuo
neprikimštas troleibusas, žmonių sienoje šįsyk buvo
properša, anga į kitokią erdvę, o toje kitoje erdvė-
je sėdėjo ji. Šįsyk buvo apsivilkusi mėlyną sukne-
lę, nedengiančią kelių. Josios kojos buvo kerinčios
ir slaptingos, o nuo liemens ją gaubė švytėjimas,
kurį tarėsi matyte matęs. Jis įsitaisė visai arti, įsiki-
bęs strypo su talonėlių žymekliu. Nuo jos tikrai
sklido neregimas švytėjimas, nors gal tik jis vienas
jį tematė. Troleibuso pasaulis liko atžarus, Tomą to-
lydžio trikdė reikalaujančių pažymėti talonėlius
baksnojimai. Jie kaskart sujaukdavo tobulą atidaus
Tomo žiūrėjimo rimtį. Čia niekas nesakė „prašau“
nei „ačiū“, troleibuso pasaulis buvo irzlus ir nykus.
Net ji neįstengė pagražinti šito pasaulio. Gal nė ne-
sistengė, ji pati buvo ištisa visata. Šitai patyrė vė-
liau, kada jau ištobulino savo stebuklingą gebėjimą.

Pirmosiomis dienomis vien žiūrėjo į ją ir siuntė
telepatines žinias. Siuntė taip įtaigiai, kad ji turėjo
nors dalį jų suvokti. Tačiau visad liko išdidi. Retsy-
kais ramiai nužvelgdavo jį: gan trumpai, svajingo-
mis pilkomis akimis. Nė sykio nenusišypsojo —
kaip, beje, ir jis pats. Tomas nepajėgė šypsotis, jam
išvien gniaužė kvapą. Juo labiau nebūtų įstengęs
prabilti. Galėjo vien žiūrėti, tad žiūrėjo ir žiūrėjo,

įsidėmėdamas kiekvieną jos išraiškos smulkmeną, kiekvieną jos akių žybsnį. Jos krūtinė buvo aukšta, bet nelabai didelė, tačiau lemtingiausias liko neregimas švytėjimas, kerintis ir atimantis valią. Galbūt ji tyčia jį kankino. Galbūt buvo pratusi, kad prie jos kojų skausmuose raitytųsi bent keletas jaunų vyrų. Tačiau jis nepyko ir neišsižeidė: ji leido į save žiūrėti, o vien šitai atvėrė duris į palaimos karaliją. Jos veido oda buvo glotni, bet gyva. Priglaudęs prie jos pirštus, jusdavai, kad oda kvėpuoja. Jos pilvas buvo plokščias, netgi šiek tiek įdubęs, ant jo nesusimesdavo nė viena riebalų raukšlėlė. Kada išmoko išjungti laiką, ištyrinėjo ją tarsi neatrastą žemyną, tarsi beribį kosmosą.

Stebuklingasai gebėjimas užgriuvo jį netikėtai, gal dešimtą, gal penkioliktą rytą. Aplankė kaip neregėtas stebuklas, bet Tomas nė mirksnio nedvejojo, patikėjo viskuo iškart. Tiesiog toks jau buvo taisai dievų ir demonų siūstas akimirksnis. Troleibuso pasaulis taryt buvo netgi bjauresnis nei visuomet, vis labiau irzo ir nirto, gale kažkas rusiškai barėsi, jį vis baksnojo talonėlių žymėtojai, Tomas užsimerkė ir ėmė maldauti viso pasaulio, kad suteiktų jam nors mirksnį rimties. Kad leistų netrukdomam gėrėtis ja. O kai atsimerkė, viskas jau buvo įvykę.

Veikiau kaip tik niekas neįvyko: laikas stebuklingai išsijungė. Sustingo gatvės vaizdas, dar ką tik vangiai slinkęs pro šalį. Vidury žodžio sustingo besibarančiųjų lūpos. Sustingo visų žmonių veidai ir rankos. Už langų suakmenėjo popieriaus skiautelės, sklandę ore. Paliko tylu, net troleibuso kvapai priblėso. Tarsi statula sustingo ir ji, bet tapo tik dar labiau kerinti ir viliojanti. Tomas neapstulbo ir neišsigando, jautėsi laisvas tarsi sapne. Iškart įtikėjo, jog tai jam, vien jam skirtas stebuklas. Ji sėdėjo,

grakščiai palinkusi į priekį, ją gaubęs neregimas švytėjimas dar sustiprėjo. Jos laibas kūnas dabar buvo ypač grakštus, pilkos akys ryškios kaip niekad. Ūmai suvokė, jog gali nekliudomas ją palytėti. Palietė jos skruostą begal atsargiai, pačiais pirštų galiukais. Oda nebuvo vėsi kaip statulos, joje slypėjo gyvybė. Slapto švytėjimo aura persiliejo jam į pirštus. Jis tapo santūriu jos valdovu ir galėjo ramiai mėgautis. Nė mirksnio nebijojo, kad pasaulis nelauktai pajudės, dabar jis visiškai valdė laiką. Galėjo daryti su ja ką tinkamas, tačiau tik atsargiai glostė jai skruostą, paskui kaktą ir akių vokus. Norėjo pažinti ją palaipsniui, to švento stebuklo nebuvo galima sutepti lytėjimo goduliu ar geismu. Tomas tik ištyrinėjo jos veidą pirštų galiukais, dar panardino plaštakas į jos purius plaukus, paskui atsitraukė ir vėl įjungė laiką. Troleibuso pasaulis vėl suklegėjo, vėl barėsi ir baksnojo jam į šonus, bet šitai jo net nebeerzino.

Pavėlavo į darbą, šefas piktokai jį subarė, o Tomas netikėtai sau pačiam atsakė, kad esama ir svarbesnių dalykų. Visą dieną juto nerimą, galiausiai pakvietė sekretorę Rasą vakarienės. Vakaras nutekėjo žinoma vaga, Rasa nė nesulaukė, kol jis pabrėžtinai lėtai atsegios visas sagutes bei kabliukus, skubiai nusirengė pati. Jos kūnas buvo tikra Dievo dovana, jis išdidžiai pasistengė ir klausėsi jos aimanų bei šūkčiojimų kaip malonios muzikos. Tačiau galiausiai nepajuto nei pasisotinimo, nei atsipalaidavimo, naktį miegojo neramiai ir visąlaik sapnavo laukinius arklius.

Kitą rytą jau neabejojo, kad pataikys į reikiamą troleibusą, palaukė, kol ji atidžiai pažvelgs į jį ir išjungė laiką kaip tik tada. Norėjo, kad žiūrėtų į jį, nors ir žinojo, kad ji nieko nemato ir nesuvokia. Ši-

syk išdrįso prasegioti jos žalsvą bliuzelę ir glostė jos krūtinę. Ji anaip tol nebuvo atsaini tobulybė, tąryt ant jos krūtinės iššoko keletas spuogelių, bet kaip tik tuos spuogelius jis labiausiai mylėjo. Jį žavėjo viskas: jos trapūs raktikauliai, liemenėlės nėriniai, nuo krūtų sklindantis vos juntamas šviežios žolės kvapas. Paskui kankinamai lėtai pažino jos pečius su švelniausiais balkšvais pūkeliais, atsargiai palaižė liežuviu kaklą, norėdamas įsiminti jos odos skonį. Nepanoro leisti giliau nei tą rytą, nei dar keletą rytų. Tačiau išjungtas laikas vis plėtė galimybes ir norus. Kažkurį rytą vieta šalia jos liko laisva, išjungęs laiką, jis prisėdo greta ir virpančiais pirštais išrengė ją ligi pusės. Tik tąsyk įsitikino, kad ji nėra suakmenėjusi. Galėjo pakelti jai ranką, pakeisti jos pozą. Ji sakytum miegojo letargo miegu, užmigdžiusi ir visus kitus, išskyrus jį. Gal šitaip išreiškė slaptą norą priklausyti jam, o gal ir ją valdė dievai ar demonai. Jis nepajuto geismo, glostydamas jos stačias krūtis, vien troško perduoti, perlieti į jas visą savo beribę meilę, stengėsi nedaryti nieko, kas galėtų ją įžeisti. Jis darė tik tai, ką ji leido daryti. O leido ji visai nedaug: apglostyti kvepiančias žole krūtis, liežuviu patikrinti, ar odos skonis ties bamba toks pat, kaip kaklo ir pečių, atsargiai palytėti stačius rusvus spenelius. Čia ir derėjo liautis, vėl užsegti jai liemenėlę, apvilkti nusmauktą ant klubų apatinuką. Sutvarkęs ją ir vėl įjungęs laiką, beveik pasiryžo ištis prisėsti prie jos ir užkalbinti. Tačiau to nepadarė, pats nežinojo kodėl. Gal pabūgo, kad ji pasirodys tesanti eilinę irzlaus troleibuso pasaulio gyventoją. Bet gal tiesiog bijojo, kad realiai susipažinęs jau niekad neįstengs išjungti laiko. Ji buvo neprilygstama kaip tik tokia: užmigusi stebuklingu le-

targu, dosniai atskleidžianti neįmanomas paslaptis. Ideali netgi labiau negu svaja ar sapnas.

Darbe slampinėjo visai apdujęs, netgi neišlaukė iki dienos galo, ūmai ištrūko namo ir užsisakė išsyk dvi „orchidėjas“. Susirengė tikrą erotinį pasaulį, paneles išsireikalavo vertingiausias ir nuosekliai įkai-tino jas, kol tos visai pašėlo, net pamiršo profesionalumą ir ėmė dūkti savo smagumui. Kada jos išėjo, pasijuto toks neįmanomai vienišas, kad vos neužsisakė dar kokių nors — vien pasėdėti ir paty-lėti, niekam daugiau.

Stebuklingi rytai užėmė vis didesnę jo gyvenimo dalį, visa kita pasitraukė toli toli į šalį. Tomas lyg ir dirbo, lyg ir gaudė užsakymus, lyg ir gaudavo kažkokius pinigus, tačiau tas neatrodė svarbu. De-šimtį sykių galėjo nuvažiuoti į Olandiją ar Šveica-riją automobiliu, bet nepajėgė praleisti nors vieno ryto troleibuse. Jau pažinojo visus jos drabužius, iš anksto spėliodavo, kaip bus apsivilkusi, ir vis daž-niau įspėdavo. Vieną rytą ji pasipuošė naujutėlai-čiais apatiniais, jis nė mirksnį neabejojo, kad pasi-puošė jam. Manėsi, kad ji vienaip ar kitaip junta jo žavėjimąsi. Nieko neprisimena, bet pasąmonėje ži-no, kas su ja dedasi. Galbūt nuosekliai susapnuoja šitai naktimis. Dabar išjungdavo laiką ilgam, žiū-rinėdavo jos kūną iš visai arti ir iš toliau, kelis syk-nesusivaldęs švelniai pabučiavo. Jos kojos buvo ypač kerinčios, stebuklingasis letargas atpalaidavo visus raumenėlius, jis pamėgo ištiesti jas ir vedžioti po nuogą odą pirštais, tarsi norėdamas ją pabudin-ti. Pažino kiekvieną jos kūno kertelę, tik niekad ne-drįso išrengti jos visiškai nuogai, pažvelgti ten, kur jam nederėjo žvelgti, juo labiau tą slaptą vietą pa-lytėti. Juto, kad ji šito neleidžia. Juto, kad šitai ją

jžeistų. Slaptingajam stebuklui buvo nulemtos aiškios ribos, jeigu kurį rytą, pažvelgęs į ją pajusdavo visai natūralų geismą — neišjungdavo laiko, paprasčiausiai nuvažiuodavo iki Taurakalnio stotelės, mėgaudamasis jos judesiais ir retais žvilgsniais į ji. Skausmingai atidėliojo tą dieną, kai vis dėlto ją užkalbins. Šitas nelemtas žaidimas, kad ir koks stebuklingas, negalėjo tęstis be galo. Jis nuogąstavo, kad kurį rytą nesusivaldys ir padarys ką nors bjauraus. Išjungto laiko laisvė ėmė darytis slogi ir pavojinga. Gerai žinojo, kad sykį sutepęs stebuklinguosius rytus, jau tikrai niekad nepajėgs išjungti laiko, tikriausiai nebegalės nė susipažinti su ja nykioje Vilniaus realybėje. Jis neturėjo teisės visko sugadinti, ji nebūtų šito atleidusi, vien sau pačiam būtų padaręs blogiau.

Pamaži išmoko neklystamai patykti jos pavakare ar vakare. Troleibusas, kuriuo važiuodavo, savotiškai švytėdavo iš vidaus. Lydėdavo ją ligi namų, bet niekad neužėjo net į laiptinę. Paskui neretai iki vėlumos praslankiodavo apie purviną ir gūdų namą, spėliodamas, kurie langai galėtų būti jos. Rajonas čia buvo nemalonus ir tikriausiai pavojingas — jeigu Vilniuje apskritai beliko saugių rajonų. Tačiau Tomui šitai nerūpėjo: vien jo figūros pakako numaldyti bet kokiems plėšikėliams. Jis galėjo ramiai vaikštinėti kur tinkamas ir bet kuriuo paros metu. Kartais net norėdavo, kad ją kas užpultų, kad galėtų įsikišti ir ją apginti. Geresnio būdo susipažinti nė nesugalvotum. Deja, įžulūs vaikėzai apsiribojo nešvankiomis pastabomis, kurių ji tarytum nė negirdėdavo. Ji buvo išdidi. Ji buvo žavinga. Tomą vis smarkiau apėmė nerimas, tasai nerimas įsitempė kaip styga, virpino širdį ir varė į smilkinius negerus

pulso tvinksnius. Kartais nelauktai išvysdavo ženklus, keistas vizijas: smėlėtą dykumą, visišką būties tuštumą, seniai klampojančios per sniegą kupranugarių vilkstinės vienatvę.

Negelbėdavo nė siautimai su „orchidėjomis“ ar Rasa. Vieną vakarą nerimo styga jau visai pavojingai įsitempė, jis pajuto, kad būtinai privalo tuoj pat surasti ją. Antraip teliks smėlėta vienatvės dykuma, visiška tuštuma, seniai klampojančios per sniegą kupranugarių vilkstinės vienatvė. Atsiprašė Rasos, liepė jai niekur neišeiti ir skubiai paniro į stebuklingą troleibuso pasaulį. Jutimai neapgavo, ji išties važiavo namo vėlai, šįsyk atstu lydėdamas ją netgi prasimankštino, nes pakeliui spietėsi labai jau įtartinų vaikinių būreliai. Įprastai sekė ją iki laiptinės, tačiau užbaigė vakarą ne taip, kaip visada. Tankiai užstatytas bevardžiais namais kvartalas staiga virto dykuma, visiška būties tuštuma. Suvokė, kad stebuklai baigiasi, kad rytoj neišvengiamai turi užkalbinti ją, susipažinti ir galbūt netgi iškart pasakyti, kad ją myli. Jis neturėjo ko slėpti, jo norai buvo šventi ir gražūs. Matyt, panoro atsisveikinti su savo stebuklingu gebėjimu, nes padarė tai, ko niekad nebuvo daręs. Išjungė laiką, kada ji stabtelėjo prie laukųjų durų, tiesiai po ką tik įsukta lempute. Pirmąsyk išrengė ją nuogutėlę, tarsi bijodamas, kad nykioje Vilniaus realybėje niekad tokios neišvys. Ji atrodė slaptai ir kiek grėsliai: žodžiais neapsakomas geismo be geismo objektas. Žinojo visas jos kūno kerteles, išskyrus vieną vienintelę, kurią ir palytėjo virpančiais pirštais. Panėrė ranką į purius plaukus, atsargiai paglostė lyties lūpas. Tai buvo visų stebuklų galas, čia reikėjo sustoti. Skubiai apren-gė ją, sutvarkė ir paėjęs tolyn įjungė laiką, — šįsyk jau nebesustabdomai.

Grižęs elgėsi su Rasa neįmanomai švelniai, ji nustebusi užklausė, kas jį per tą valandą pamainė. Tomas tik kažką numykė, jo mintys gyveno ateinančiame ryte, jis nė neplanavo, ką darys ir kaip kalbės, žinojo, kad viskas stebuklingai pasiseks savaime.

Kitą rytą niekaip neaptiko reikiamo troleibuso. Nė vienas nevažiavo pro šalį, apgaubtas neregimo švytėjimo. Tai buvo neįtikėtina, jis bandė ir kitą rytą, o trečiąjį neiškentęs nuvažiavo prie jos namų ir ėmė nykiai laukti. Nerimo styga turbūt trūko, jis buvo pasiryžęs sugriauti visus namus, jeigu nesulauks, skambinti į visas duris, suplyšti į gabalus, tačiau vis vien ją surasti. Galbūt ji sunkiai susirgo, gal jai nutiko nelaimė, tikriausiai ji nesąmoningai laukia jo, o jis vien slampinėja apie namą, sutrikęs ir bejėgis.

Jį užpuolė iš pasalų ir gerokai pavargo, bet vis dėlto užlaužė rankas ir uždėjo antrankius. Drūti vaikinai tik tuomet parodė policijos pažymėjimus, o kažkokia susivėlusio moterėlės visą laiką kartojo: taip, tai jis, tikrai jis, tikrai šitas kampuotas, Goda man daug sykį jį rodė, kai pamačiau čia slankiojant, išsyk paskambinau. Tomas nieko nesuprato, nebent tai, kad jį, regis, vis dėlto rengiasi nukryžiuoti.

Pradėjo suvokti savo padėtį tik vėliau, bet vis vien nepajėgė atsikvošėti. Realybės kraupuma užplūdo jo smegenis labai nuosekliai, tačiau vis vien liko neįtikėtina kaip negeras sapnas. Jis niekaip negalėjo įsigyventi į tai, kas vyksta. Rodės, visa tai dedasi kažkam kitam, jis tėra liūdintis ir sujaudintas žiūrovas, bet tuoj galės išjungti laiką ir ištrūkti iš viso to košmaro. Jos vardas buvo Goda. Ją rado lifto kabinoje dar gyvą, bet nepajėgė išgelbėti. Ji buvo žiauriai prievartauta į burną ir labiau įprastai. O vagina dar išdraskyta kažkokiu kietu daiktu,

negana to, kiaurai prabadytos visos sienelės, vidaus kraujavimas ir buvo lemtingas.

Tomas atsėdėjo akistatą su ta moterėle. Ji taip ir nesusišukavo, pasirodė besanti Godos motina. Apstulbęs klausėsi savo istorijos, papasakotos iš kitapus. Tai buvo košmaras, bjaurus šmeižtas, stebuklų mėnesio niekingas iškraipymas. Bet gal klaikiausia buvo išvysti patį save iš šalies kreivame, viską darkančiame veidrodyje.

Moterėlė čia rėkė, čia pasikūkčiodama raudėjo. Tasai kampuotas snukis persekiojęs vargšėlę gal mėnesį laiko. Terorizavęs josios mergaitę, seniai rengęsis savo šiurpiam darbui, už kurį tris amžinybes degsiąs visuose pragaruose. Goda skundusis ir bijojusi, ji pati norėjusi kreiptis užtarimo ir pagalbos. Goda vengusi važiuoti į darbą, ji prašiusi rasti butą kitame rajone, kad tik pabėgtų nuo to šėtono. Šimtąsyk rodžiusi motinai šitą monstrą, jis slankiodavęs apie namus, dėbčiodamas į visus savo šėtoniškomis spangėmis. Jodvi nemiegodavusios naktimis, nusipirkusios brangiausią spyną. Jodvi merdėjusios iš baimės ir slapto siaubo. Šitas šėtonas žinojęs, kad jodvi gyvena vienos, todėl ją ir pasirinkęs. Ji pati buvo dusyk nusileidusi žemyn, norėjusi pulti jį, aprėkti visų akivaizdoje, sukviesti kuo daugiau kaimynų. Tačiau abusyk jai atėmę žadą, vos pamačius šito siaubūno žvilgsnį. Jis mokąs hipnotizuoti, tą pat tvirtinusi ir vargšėlė Goda. Troleibuse jis tiesiog atimdavęs jai valią, ji sėdėdavusi ir bijodavusi net krustelėti. Goda buvusi kukli, nepasakodavusi smulkmenų, bet juk viską galima numatyti. Tikriausiai bandęs ją maigyti, gal net kišęs rankas po sijonu — juk žinia, kaip elgiasi tokie iškrypėliai. Jie nenormalūs, juos reikia šaudyti!

Iš pradžių Tomas net nesuvokė, apie ką čia šnekama. Bet realybė vis niršiau įsigrauzė į smegenis. Jis pagaliau įsisąmonino, kad Godos nebėra. Pagaliau suprato, kad čia šnekama apie jį. Rodos, nesyk žiūrėjo į save veidrodyje, tačiau tokio žmogaus niekad nematė. Ėmė nebesuprasti, kur atsidūrė. Gal čia suvis nebe tas pasaulis? O gal tai jis nebėra joks Tomas ir niekad juo nebuvo? Moterėlė paspringo ašaromis, kūkčiodama raudėjo, o jis tylėjo, netgi nesiteisino. Ką jis turėjo pasakoti: kaip išmoko išjungti laiką? Kokius argumentus turėjo išsakyti: kad myli net kates, o išjungęs laiką dargi nedrįso išrengti jos visai nuogos? Jis tylėjo visą laiką, jam reikėjo esmingai pamąstyti. Rasa paliudijo, kad tą vakarą buvo kažkur išlėkęs. Niūrus kapitonas net gūžtelėjo pečiais: tokią merginą turėjai po ranka, o... Kapitonas dirbo ramiai ir kruopščiai. Ant Godos rūbų, o svarbiausia — pilvo odos, buvo rasta jo plaukelių, ekspertizės išvada buvo neginčijama. Kaip jis turėjo aiškintis: kad išjungus laiką lytėjimas vis vien likdavo tikras? Jis neklykė esąs nekaltas, nesirovė plaukų ir nesidievagojo. Galiausiai juk netikėjo jokiais dievais. Vieną vienintelį kartą nesavomis lūpomis, su kvaila viltimi paklausė, ar jie nerado spermos pėdsakų: juk būtų galima įrodyti, kad tai ne jo sperma. Viltis išties buvo kvaila: juk šis tragiškas spektaklis, nelemtas nukryžiuavimas iš anksto buvo sumanytas taip, kad jam neliktų jokios išeities. Jokios spermos, jokių įtartinų tipų laiptinėje tą vakarą, jis vienintelis tegalėjęs padaryti šitai ir padaręs. Niūriajam kapitonui viskas buvo taip aišku, kad Tomas jį netgi užjautė. Kažkodėl buvo sklidinas užuojautos visiems: nudelbusiai akis Rasai, savo noru papasakojusiai apie smulkias jo seksualines keistenybes. Šefui, kuris mikčiodamas aiškino, kad Tomo

žvilgsnis jau savaitę buvo visai paklaikęs. Netgi kaimynams, kurie, pasirodo, registravo „orchidėjų“ vizitus: su data ir net valandomis. Jis buvo visų užspeistas ir sugniuždytas, realaus pasaulio nebeliko. Liko smėlėta dykuma, visiška būties tuštuma, seniai klampojančios per sniegą kupranugarių vilkstinės vienatvė.

Žinoma, neprisipažino dėl to, ko niekad nebuvo padaręs net mintyse. Begalinėmis dienomis ir naktimis jam nerūpėjo nei teismas, nei nuosprendis. Galvojo apie visai kitokius dalykus. Galvojo apie savo sudaužytą automobilį. Apie nervingą troleibuso pasaulį ir jo negerą lemiantį kvapą. Tuo kvapu viskas ir prasidėjo. Galvojo apie tai, kad žmogui nelėmta išsiveržti iš užburto rato. O pabandžiusiojo laukia neišvengiama prapultis. Jeigu būtų suvažinėjęs į Olandiją, jeigu būtų toliau daręs pinigus ir dėl nieko nesukęs galvos, jeigu tebtų erotingai kamašę „orchidėjas“ ir Rasą — užburtas ratas būtų girgždėdamas sūkęsis toliau. Viskas būtų gerai, gyvenimas būtų stabilus ir tikras, niekad nebūtų tekę susitikti niūriojo įsitikinusio savo šventu teisumu kapitono, nebūtų prireikę išjunginėti laiko, nebūtų reikėję nė žymėti dešimčių, šimtų sumaigytų troleibuso talonėlių.

Nenorėjo net sau prisipažinti, kad jį tebelaiko pagavęs neregimas Godos švytėjimas, irzlaus troleibuso pasaulio kerai. Žinojo, kad niekad iš ten neištrūks, važinės ir išjunginės laiką mintyse, nes tam tikriausiai turės ilgus ilgus vienatvės metus. O kol kas jam paliko tylėjimas ir įklampusios pusnyse kupranugarių vilkstinės visiška neviltis.

NAIKINTOJAS

Vokas gulėjo pašto dėželėje, pačiame dugne, gūdziai susigūžęs, pasirengęs gintis. Tadas suėmė jį virpančiais pirštais, nelauktai apniko gniuždantis baugulys. Jam pasidingojo, kad vokas yra gyvas, kad gali jam įkąsti. Tikėjosi pačių blogiausių žinių. Tadą kvietė į teismą, jam skyrė milžinišką baudą, banditai reikalavo pas jį išpirkos nežinia už ką.

Atplėšė voką iškart, prie pašto dėželės. Tadas Gerulis buvo ryžtingas žmogus. Banalus kvietimas į seminarą Mokslų akademijoje. Įprasti padūsavimai dėl klaikios mokslo padėties. Finansavimo stokos ir gambiausio jaunimo bėgsmo į bet kokį verslą. Baisiausia, jog nė nesirenkant: kad tik užsikaltų pinigų. Šitie dalykai Tadui netgi labai rūpėjo, tačiau į seminarą eiti jis nesirengė. Jam jau viskas įgriso. Nuo pačio ryto jautėsi tarsi suspardytas. Nė neišsivirė kavos: jam nepatiko kavos pupelių forma. Jos buvo nenatūralios spalvos ir apskritai įtartinos. Eiti į paskaitas prisivertė iš paskutiniųjų. O čia dar tas vokas.

Jį lyg ir labiausiai kamavo Giedrės gyvenimo sumaištis, bet geriau pagalvojęs juto, kad slogiausia vis dėlto yra bendra nuotaika. Jį erzino prabangūs automobiliai, visi tie „Volvo“ ir „Lincoln“. Siutino savimi patenkinti skustagalvių bernų snukiai. Varė iš proto išsipaišaliojusios mergiotės, atsainiai švais-tančios šimtines. Ligi algos liko dar savaitė, o jis beturėjo septyniasdešimt litų. Negana to, užkilo dantis, senas kančių bičiulis su šleiva plomba, o Tadas nė nenutuokė, kiek dabar kainuotų ją pakeisti. Tikriausiai daugiau nei septyniasdešimt litų. Žinoma, ne pinigai gyvenime svarbiausia, tačiau gyvenimas be pinigų pamaži tampa koku.

Bet labiausiai jį kamavo Giedrės kitėjimas. Ji gyveno su Terese, Tomas retai ją tematydavo. Tačiau

Giedrė buvo jo, tikrai jo dukra, Tadas ją mylėjo. Dar taip neseniai jie beveik nesiskirdavo, Giedrutė irgi mylėjo savo tėtį. Tačiau tie prakeiktieji treji metai viską sujaukė. Galėjo suprasti, kodėl ji veik nelanko mokyklos — Dieve mano, kokios dabar mokyklos! Jų nė nebegalima taip vadinti. Tado nešokiravo jos pajaciška apranga ir visiškai pablūdę bičiuliai. Jį tiesiog apėmė gilus baugulys. Matyte matė, kaip mylima Giedrutė slyste slysta ne tik iš jo pasaulio — apskritai iš realaus pasaulio. Gali ištylėti valandų valandas arba savaitę skaityti vieną ir tą patį kokios klaikios knygos puslapį. Teresė dievagojosi, kad Giedrė tikrai nevartoja narkotikų, bet ir dėl to jis nebuvo tikras. Tie prakeiktieji treji metai iš jauno žmogaus galėjo padaryti kažį ką. Ypač iš jauno žmogaus.

Tadas kone pravirko, kai troleibuse susivėlusį storulė, primynusi jam koją, dar tvojo alkūne į tuštumą. Žmonės virto tiesiog galvijais, visai sugyvuėjo. O jam dar reikėjo atskaityti paskutiniąsias paskaitas prieš egzaminą. Jam reikėjo rimties. Studentų auditorijoje prisirinkdavo duokdie pusė, kiti uždarbiavo arba girtuokliavo. Vienintelis dalykas pasisuko į gera: nepatenkinamus pažymius galėjo surašyti nors ir pusei kurso. Joks dekanas nei partkomas nepuls tavęs linksniuoti. Viskas į gera. Viskas į gera šitoje geriausioje iš šalių. Šalis ta Lietuva vadinasi. Viskas į gera. Tadas visą kelią niūniavo tuos žodžius tarsi dainą. Nuo troleibuso stotelės ligi universiteto reikėjo šiek tiek paėjėti. Pro šalį tingiai slinko liūdni namai. O štai ir pilis su žiemos sodeliu ir baseiniais. Tasai suskis susikrovė milijonus iš papuošalų ir Sąjūdžio lipdukų. Berods dar ir auskarų. Užtvindė visą Rusiją blizgučiais iš kažkaip stebuklingai metalu padengtos plastmasės. Techno-

logiją jam sugalvojo vienas fizikas. Dar vienas mokslininkas, išdavęs mokslą.

Bent jau oras buvo pakenčiamas. Viskas į gera šioje geriausioje iš šalių. Tadas ūmai susizgribo, kad išeidamas nepasitikrino portfelio. Būtų gražiausia pamiršti konspektus. Virpančiom rankom atsegė spynelę. Ačiū Dievui!

Laiptais pakilo, jau visai suirzęs, bet išsyk apri-
mo: koridoriuje prie lango stovėjo Laimutė Teišer-
skytė. Ta jo studentė Tadui patiko. Nebuvo gabi, ge-
rokai pritingusi, tačiau panaši į Giedrę. Tiesa, kur
kas dailesnė, tačiau tikrai panaši. Tarsi vyresnė ir
gražesnė sesuo. Tadas nusišypsojo, atsakydamas į
pasilabinimą.

— Profesoriau, — nudelbusi akis išskiemeno
Laimutė, — profesoriau, labai prašyčiau skirti porą
minučių. Porą, ne daugiau.

— Gerai, užėinam į katedrą. Prašom.

— Ne, gal čia pat, už kampo. Labai prašau.

Tadas gūžtelėjęs pečiais paėjo už kampo, nors ir
žinojo, kad ten dvokia tabaku: čia visi rūkydavo.
Laimutė gailiai žvelgė jam tiesiai į akis ir švelniai
šypsojosi. Tadas pajuto pasididžiavimą, kad mergai-
tė kreipiasi kaip tik į jį. Studentai išties jį myli.

— Profesoriau, — prabilo Laimutė. — Aš netu-
riu jokių šansų išlaikyti egzaminą. Jokių! Man vie-
nodai rodo, bet tėvai išprotėtų. Profesoriau, paklau-
sykit ramiai. Žinau, kad siūlyti jums pinigų būtų
kvaila. Jūs ne toks žmogus. Bet aš turiu ir ką kita.
Kai ką daug įdomesnio už pinigų. Jūs žinot, ką tu-
riu. Galvojat apie tai. Štai ką aš turiu.

Tadas suprato, kad to vaizdo nepamirš visą gyve-
nimą. Ji lėtai, gundančiai pasikėlė laisvą sijonuką
aukščiau liemens. Jos akys žėrėte žėrėjo, tapo mil-
žiniškos ir įžūlios. Tadas nepajėgė nepažvelgti žė-

myn. Tiesiog nepajėgė. O pažvelgęs nebegalėjo atitraukti akių. Ji mūvėjo kojines su gumutėmis ir siaurą liemenėlį. Daugiau nieko: jokių kelnaičių, jokio apatinuko. Tadas neteko žado, o ji švelniai, įtaigiai šnekėjo:

— Aš juk matau, kaip į mane žiūri. Juk matau. Juk žinau, kad tu išsiskyęs ir neturi nuolatinės moters. Na, Tada! Narsiau! Šitai yra tavo. Aš tavęs noriu. Visad turėsi mane po ranka. Būsiu tavo draugė.

Ji vylingai pajudėjo į priekį, prisiartino prie pat jo. Prilaikydama užkeltą sijonuką viena ranka, kita atsargiai paglostė jam šakumą, paskui čiuptelėjo jau stiprėliau.

— Neapsimesk prieš save, — švelniai pratarė. — Aš tave suvalgysiu, Tada!

Jis neabejojo, kad šitai vyksta iš tikrųjų. Vis dar negalėjo atgauti amo, vien mintyse keikė prakeiktą fiziologiją: jį ištiko stipri erekcija. Prakeikta fiziologija! Gera! dar, kad vis neatgavo amo: tikrai nebūtų žinojęs, ką sakyti. Nesuvokė, ką apskritai turėtų daryti su šita bjauryste — dabar, rytoj, per egzaminą. Atstūmė ją niršiai ir gal net per smarkiai. Ji net atsitrenkė pakaušiu į sieną. Dieve Dieve, o jam vis vien žūtbūt reikėjo skaityti paskaitas!

Net bauginamas mirtimi, nebūtų galėjęs papasakoti, kaip praėjo paskaitos. Jo net nenustebino, kad Laima Teišerskytė sėdėjo auditorijoje ir spigino į jį savo nešvankėliškomis akimis. Tadas jau buvo nurimęs, tik kažkodėl pamanė bjaurą keistybę: jei būtų dailininkas, nutapytų Laimą Teišerskytę su vaginomis vietoj akių. Štai tau ir panašumas į Giedrę, štai tau ir antroji dukrelė.

Pajuto baimę, dar sykį sąžiningai pripažinęs, jog ji išties panaši į Giedrę. Netgi labai. Tiesa, Giedrė lyg ir... Tačiau kas žino, kas žino. Po tų trejų pašėlusių metų žmogus jau suvis nieko nebežinai. Tadas Gerulis visad mąstė logiškai, daugmaž matematiškai. Žinoma, tarybinė sistema buvo klaidi. Tačiau tai buvo sistema. Ji veikė. Absoliučiai nesisteminis nūdienos gyvenimas jam atrodė dar baisesnis. Tikrai baisesnis. Jis ėjo link troleibusų stotelės nesukibdamas, jusdamas lengvą šleikštulį nuo studentų valgyklos maisto. Gal kaip nors nesusivems. Po valandos pas jį turėjo ateiti Giedrė, derėjo nupirkti nors kokį sausainį ar gerų ledų. Ne ne, nuvijo šalin baugias mintis: jos venos tikrai nesubadytos, ji vaikščioja ir trumpom rankovėm, ir trumpais sijonais, ir basa. Niekur jokių žymių.

Nusprendė eiti pėsčias, nors ir teko kopti į kalną. Tokiu metu brautis į troleibusą reikia geležinių nervų ir kur kas daugiau energijos. Rytą jautėsi lyg suspardytas, dabar kūno nebemaudė, tačiau galva buvo nebe galva. Metalų drožlių, pjuvenų ir karvių mėšlo prikimšta puodynė. Tadas jau porą mėnesių bijojo svertis, nes nujautė, kad svoris nukritęs keletu kilogramų netgi žemiau leistinos ribos. Gal jam prasideda koks diabetas? Velniškai nemėgo ligų, ačiū Dievui, jautėsi daugmaž sveikas, tik pervargęs. Juk nepakaktų pinigų vaistams!

Jis atsisakė suprasti dabartinį Lietuvos pasaulį. Tiesiog nerado jame sau vietos. Gal turėtų išduoti mokslą, kaip daro jaunieji? Vieni išduos mokslą, kiti išduos meną — kas liks iš tokio pasaulio? Pastarieji treji metai visai sumakalavo Lietuvos pasaulį. Vertybių skalė neteko jokios logikos, išskyrus pinigų logiką. Tadas anaip tol nebuvo paikas moralistas. Tačiau kokios nors taisyklės privalo galioti. Pasau-

lio išvis be taisyklių nepaaiškins ir geriausias matematikas. O nepaaiškinamam pasauly gyventi jis nenorėjo. Jis juk nebuvo mistikas ar fanatikas, šiems pakanka dogmų ir tikėjimo. Tadas buvo logiškas žmogus, logika buvo jo profesija. Jis mėgo aiškinti pasaulio struktūrą, beje, tik pats sau. Nieko nemokė, juo labiau nepamokslavo. Tačiau pasaulis, kurio negali paaiškinti netgi pats sau...

Tadas Gerulis buvo kiek savotiškai sutvarkytas. Gerokai nustebo, paauglystėje suvokęs, jog kiti žmonės jaučia gamtą. Kad išgirdę gėlės ar paukščio vardą tiesiog prieš akis išvysta tą paukštį ar gėlę kaip gyvus. Tadui visi gamtiški pavadinimai tebuvo sunkiai įsimenami žodžiai, tam tikri raidžių dariniai. Išgirdęs tokį žodį, nieko nematydavo prieš akis. Net įbedęs akis į kokią gėlę, niekad neprisimindavo, kaip ji vadinasi. Jis netgi nelabai skyrė medžių rūšis. Pažino klevą, gal dar beržą, tačiau supainioti liepą su kaštonu galėjo kuo lengviausiai. Jo galva tenkinosi loginėmis kategorijomis, to jai visiškai pakako.

Mąstydamas logiškai, niekaip neišmąstė, ar galėtų paveikti Giedrę. Netgi nelabai sugaudė, ar turėtų ją kaip nors paveikti, ar tiesiog padėti jai, žengiant savu keliu, išgelbėti nutikus nelaimei. Tarpais Tadui atrodė, kad išvis nieko nebesusigauja. Užsikėlusį sijaunuką, tokia panaši į Giedrę mergaitė visai sujaukė mintis. O jeigu ir Giedrė?..

Panoro balsu nusikeikti, radęs duris neužrakintas. Pasaulio pabaiga: kurią nors dieną pamirš, kuo jis pats vardu. Nors gal Giedrė pasiėmė raktus iš Nerijaus?

— Giedrute, čia tu? — šūktelėjo dar iš laiptinės, žengdamas per slenkstį.

— Čia aš, — ramiai atsiliepė Nerijus — Merkurijus, pašto dievas, žinių nešėjas.

Bent jau sūnus kol kas nekėlė rūpesčių. Žiūrėjo į Tada žydromis akimis, kaip visad ramiai ir dalykiškai. Aukštas intelekto koeficientas ir ramus būdas: bene geriausias derinys.

— Giedrės nebus. Nebus šiandien. Nebus rytoj. Ir po mėnesio tikriausiai nebus. Ji pabėgo.

— Kur?

— Į platųjį pasaulį.

— Neerzink. Dėstyk aiškiai.

— Tai kad nėra aiškumo, tėvai. Mergina turi pasą, taigi gali važinėt kur tinkama. Susimetė su pora draugužių ir išsundėjo.

— Kur?

— Kuo toliau iš čia. Taip ji pasakė. Tai Kafkos citata. Ir dar pasakė: kuo toliau nuo šitos Visatos subinės. Čia taip apie Lietuvą. Tai vietinio plunksnos meistro citata. Ji gyvena citatomis ir vegetarišku maistu. O tu vis bandei ją penėti kotletais.

— Metė mokyklą?.. Motiną? Mane?

— Tėvai, ji visą šitą pasaulį metė. Ieško kitokio.

— Kur?

— Biesai žino. Gal Buriatijoje — ten yra budistų centras. O gal Amsterdame ar toje Kopenhagos komunoje, nepamenu pavadinimo. Jeigu turi baksų. Ji tai neturi, bet vienas jos draugelis labai turtingas. La-bai la-bai turtingas. Gal paėmė vieną iš tėvo limuzinų ir išdūmė į Europą. Ar aš žinau? Man tik paliepta tau pranešti, kad ji išvyko į visas keturias puses. Aš pranešiau. Prisėsk, atsipeikėk, dar šį tą pranešiu.

Tadas pakluso, tačiau atsipeikėti nepajėgė. Jį vėl apėmė klaikus baugulys. Ką dar praneš tasai žydra-

akis šaltakraujis? Kad Teresė serga vėžiu? Kad pats padarė klaidų nusikaltimą? Kad...

— Vienu aspektu sesė visiškai teisi. Reikia dumti kuo toliau nuo šitos Visatos subinės. Spalio mėnesį ir aš darau tą patį.

— Nesuprantu.

— Nieko itin gudraus. Iš pradžių važiuoju į Vidurio Europos universitetą, į Prahą. Ten jau turiu zakabą, mane iškart permeta į Švediją, ten ir lieku. Tatai vadinasi stažuotė. Galėsiu dirbt, legaliai gausiu pinigų. O kartu gausiu ir švedišką diplomą. Žinoma, jeigu toj Prahaj užsikabinu kokio Harvardo ar Sorbonos — važiuoju ten.

Tadas ramiai atsiduso, net primiršo Giedrę. Žydraakis ramuolis nepasikeitė. Jo viskas buvo apskaičiuota, apgalvota ir sudėliota į lentynėles.

— Šaunu, Neri. Lietuvai reikia išsilavinusių žmonių. Kai grįši, galėsi jaustis viršesnis už kitus ne tik proteliu, bet ir diplomu. Šaunuolis. Kad tik pasisektų.

Nerijus mėsliai užsirūkė. Vienintelis trūkumas, bet ką padarysi: įdealūs žmonės būdavo tik komunistinėse knygose.

— Ne viską supratai, tėvai. Jeigu man pavyks kur nors rimtai užsikabinti, šita šalis matys mane kaip savo ausis. Ką aš čia pamečiau? Na, išskyrus tave su mama.

Antrąsyk šią dieną Tadas prarado amą. Šįsyk ne iš susijaudinimo — vien todėl, kad nerado, ką sakyti. Bet kokie tautiški žodžiai Nerijų būtų tik prajuokinę. Samprotavimai apie Tėvynę sukeltų jam dantų skausmo priepuolį. Nerijus yra Nerijus.

— Okej, tėvai. Nebeturiu laiko. Čiuožiu. Susiskambinsim, jei kas.

Tadas girdėjo, kaip lėtai, tvarkingai užsidaro durys. Jis liko vienas. Vienas ne tik šiame bute, o apskritai šiame pasaulyje. Lyg automatas surinko Teresės numerį, tačiau iškart numetė ragelį. Atsiliepė Teresės vyras, ir vėl gerai įkaušęs. Tebūtų šimtą kartą uždraudęs skambinti buvusiai žmonai ir visai prigrasinęs. Dabar Tadas jau tikrai liko visiškai vienas.

Jis nekenė bėgančių iš Lietuvos. Šiuosyk Giedrės bėgimas jam pasirodė mažiau svarbus už Nerijaus bėgimą. Giedrė pasiblaškys, išleis pinigų ir paršliauš pas mamą. Nerijus bėgo dėl koncepcijos. Be abejo, gerai žinojo, kad tėvas nekenčia bėgančiųjų. Jeigu jau pasisakė, vadinas, viską nusprendė kuo galutiniausiai. Bet juk tai amoralu! Tai šlykštu ir begėdiška. Kas liks čia, jeigu visi... Tadas nebe norėjo nieko galvoti. Jis nebejuto laiko. Jį kamavo baimė dėl aštuoniolikmetės dukters, kuri gali pakliūti į nelaimę — ir nė nežinosi, kurioj pasaulio šaly. Sūnus visomis išgalėmis stengėsi atitolti nuo Tėvynės, kada nors gal pakeis pilietybę. Kol kas šitaip daro tik sportininkai, tačiau ateityje...

Labiausiai Tadiui buvo baugu ir pikta, kad pasaulis visiškai nekreipė dėmesio į jį ir jo skaudulius. Lengvai pūtė vėjelis, šlamendamas nepažįstamų medžių lapus. Žvaigždės įprastai klaidžiojo po dangų. Tadas net apstulbo: išeitų, jog kelias valandas praseidėjo tuščia galva, be jokių minčių. O gal tiesiog išmoko praryti laiką.

Jis niekaip negalėjo nei susitaikyti, nei prisitaikyti. Nežinojo, ar bent kiek nusnūdo naktį. Šiaip ar taip, rytą susivokė taip ir esąs su kostiumu, nusirengė ir palindo po dušu. Jei šitaip būtų galima nuplau-

ti sunkias mintis! Matyt, vis dėlto buvo užsnūdęs, nes naktį jam kažkas nutiko. Baimė vien sustiprėjo. Jis bijojo, kad kieme prie jo prieis baisus reketininkas ir pareikalaus mokėti mėnesinę duoklę. Šiaip, už tai, kad kvėpuoja. Tačiau sykiu iš smegenų — turbūt iš stuburo, ne iš galvos smegenų — išsiran-gė keistas pasitikėjimas savimi. Sakytumei pasąmo-nė jau buvo išradusi savigynos būdą, tačiau dar ne-perdavusi sąmonei. Vėl reikėjo eiti į universitetą. Tadas sugebėjo sustumti paskaitas ir seminarus į dvi savaitės dienas, kitos liko laisvos. Dekanas smarkiai raukėsi, tačiau sutiko: bijojo prarasti paskutinįjį nors kiek garsesnę matematiką.

Laisvomis dienomis Tadas daugiausia rašė savo topologinį darbą. Nors pastaruoju metu vis dažniau tiesiog mąstydavo apie gyvenimą ir apie Lietuvą.

Tadas Gerulis negalėjo nei susitaikyti su blogu-mu, nei prisitaikyti prie ūmai pakitusio pasaulio. Lietuva demoralizavosi ir suskato vien ieškoti pini-gų. Ankstesniojo pasaulio taisyklės nebeveikė, o naujasis pasaulis žaidė žmonėmis išvis be taisyklių. Tadas žinojo, jog daugybę žmonių šitai įstūmė į juodą neviltį. Jį patį kamavo slogus baugulys. Jis bijojo susirgti nepagydoma liga, bijojo mirti. Tačiau sykiu bijojo ir gyventi, nes tokiame gyvenime triumfavo blogieji. Kamavosi dėl pinigų stygiaus, tačiau kai jam pasiūlė sudaryti stambiai firmai ben-drą veiklos algoritmą, su pasišlykštėjimu atsisakė. Nesuprato, kaip galima išduoti mokslo idėją vardan didelio honoraro. Jautėsi tarsi Paganinis, kurio pa-prašė pagriežti per vestuves. Mokslas Tadaui visad atrodė tarsi aukštas ledo kalnas, kurio viršuje sping-sėjo vos regimas Laimės žiburys. Į tą kalną įkopti

buvo sunku, veik neįmanoma. Savaime suprantama, visi žmonės privalėjo padėti tokiam nesavanaudžiui kopėjui. Juk pasiekęs Laimės žiburį, nepasiimtų jo vien sau. Tačiau Tadui, pasišventėliui kopėjui, niekas nenorėjo padėti. Sulybę nuo sunkių minčių žmonės išvien spjaudė ant mokslo ir mokslininkų. Ir net išvažiuoti, kaip Nerijus, Tadas negalėjo. Tadas galėjo gyventi tik Lietuvoje.

Kiūtindamas per Žvėryną link universiteto, Tadas galvojo apie Laimą Teišerskytę. Siutas ir nusivylimas buvo seniai atslūgę, jis vėl mąstė logiškai. Jeigu ta kurvaitė šitaip pasielgė, vadinasi, jo seksualinės problemos jau regimos iš šalies. Tadas išsiskyrė per tuos pašėlusius trejus metus, jau nė nebeprišimė kada. Prieš metus ar pusantrų. Arba prieš dvejus. Taip ir nesusirado nei meilužių, nei kokios pretendės į naujas žmonas. Net čia jį valdė nenumaldomas baugulys. Jis bijojo užsikrėsti sifiliu arba AIDS. Bijojo seksualiai badauti, tačiau bijojo ir onanizuotis. Jam rodėsi, kad jo vyriškasis organas yra kitokio pasaulio dalis — kvaila ir gyvuliška. Taisai organas labai gerai pritapo prie naujojo pasaulio, todėl buvo savotiškas paties Tado priešas. Visa tai dar buvo pakenčiama, kol liko jo vieno slaptas reikalas. Dabar, regis, ir šita jo problema pasidarys žinoma visiems.

Laimos Teišerskytės vaizdas persekiojo jį visą kelią. Ne, šįsyk ji nebuvo užsikėlusį sijonėlio, o kukliai apsirengusi ir dar kukliau nudelbusi akis. Bet vos pažvelgdavo į jį, Tadas suprasdavo, kad slapčia iš jo šaiposi ir tiki savo pergale. Vilniaus pasaulis ir be jos buvo nedarnus, tačiau ji tapo juodąja kerėtoja, ji ir sugadino tą pasaulį, mielą ir suprantamą Tado Gerulio pasaulį. Ja žūtbūt reikėjo atsikratyti: Tadas nė mirksnio nedvejojo, kad Laima sėdės

ir šiandienos seminare. Juodoji kerėtoja nebuvo jau tokia kvaila, ji tikrai pataikė į skaudžią vietą. Ji kerės ir toliau, kol galiausiai užkerės. Tokia jau kerėtojos profesija. Tadas gerai regėjo galimus padarinius: jeigu pasiduotų, patirtų keletą ar keliolika išsiliejimų, bet paskui save užgraužtų. Be to, kerėtojai tasai egzaminas tebuvo tuščias pretekstas. Čia buvo kokios lažybos ar kas panašaus. Paskui tektų pasikarti iš pasibjaurėjimo savimi.

Vos pamanius apie savižudybę, apėmė ne grau-dulys, o nesuprantamas ryžtas. Žmonės ištįsusiais veidais vangiai sliūkino pro šalį, kai kurie jų atrodė akivaizdžiai čia nereikalingi. Labiausiai nereikalinga ir net pavojinga Vilniaus pasauliui šį mirksnį buvo Laima Teišerskytė. Bet Tadas nebejuto jau nepagydoma liga virtusio savo baugulio, slapti balse-liai kažką tyliai šnabždėjo jam į ausis. Šnabždėjo nesuprantamai, tačiau Tadas juto, kad šitai jam žada išeitį. Tik dar nesuvokė kokią.

Žinoma, juodoji kerėtoja sėdėjo auditorijoje, dar-gi pirmoje eilėje. Kad po stalu jis matytų jos kelius ir šaunias šlaunikes. O jeigu ji lyg netyčia truputį pražergs kojas, kad pamatytų ir... Kaip tame filme su Sharon Stone. Prilipęs prie jos saldžiabalsis Rimas be paliovos kažką dūzgė jai į ausį, bet ji nė neklausė, vien spigino akis į Tadą. Jis nelauktai pa-sijuto galingas. Jis čia buvo valdovas. Pradėjo se-minarą ramiai. Jau rašydamas pirmąsias lygtis paju-to, kad jo ranka elgiasi keistokai. Sakytumei pati norėjo atlikti magiškus, užkeiktus judesius. Tadui buvo netgi sunkoka ją suvaldyti, teko ją verste per-versti, kad lyg niekur nieko toliau rašytų matemati-nius simbolius. Tai nebuvo nervinis tikas ar kas pa-našaus. Netgi ne ranka čia buvo svarbiausia. Ji tik bandė išreikšti slaptą aukštesniąją galią, Tadas vėl

šiek tiek pabūgo. Laisvomis dienomis neretai pamąstydavo apie aukštesniąją galią, kuri privalėtų pagaliau aptvarkyti subjurusį Lietuvos pasaulį. Tuos skustagalvius banditus ir parsiduodančias mergeles. Intelektą niekinančius milijonierius ir pakvaišusius politikus. Privalėtų nors mažumą aptvarkyti visą prakeiktą chaosą. Tadas daug apie tai galvojo, net savotiškai meldėsi. O prisišaukęs slaptąją jėgą truputėlį pabūgo. Įpratęs mąstyti vien logiškai, nenorėjo būti jokių jėgų valdomas. Tačiau buvo jau vėlu, viskas, matyt, jau buvo įvykę šią bemiegę ir belaikę naktį.

Tadas atsigręžė į studentus, svarstydamas, ką pakviesti prie lentos, kad sprendimas neužtruktų pernelyg ilgai. Laima išties pamažu praskleidė kelius, jis matė šitai akies krašteliu. Jo dešinė ranka jau visai be jo valios nubraižė ore sudėtingą ženklą. Juodoji kerėtoja Laima Teišerskytė ūmai išnyko iš pasaulio. Ji iš tiesų išnyko, bet niekas to nepastebėjo, išskyrus ją patį. Saldžiabalsis Rimas kruopščiai užsirašinėjo, seminaras vyko kuo normaliausiai. Laima išnyko iš pasaulio be žymės. Jos niekam nepristigo, tarytum jos niekad ir nebūtų buvę šiame pastaraisiais metais pakvaišusiame Vilniaus pasaulyje.

Tai galėjo būti Dievo ranka. Tačiau galėjo būti ir demono ranka. Logiškai mąstant, jeigu jau Dievas paleido kokį žmogų į pasaulį, neturėtų jo iš to pasaulio ištrinti. Laima Teišerskytė išsitrynė iš pasaulio absoliučiai. Jos pavardės neliko studentų sąrašuose nei lankomumo žurnaluose. Niekas jos nepasigedo ir neprisiminė. Jos niekada nebuvo, ir tiek.

Stebuklinga galia Tado nenudžiugino. Jis negalėjo nubrėžti ore magiškojo ženklo, kada panoręs. Jis

netgi nesuvokė, kokį ženklą brėžia. Negalėjo ištrinti iš pasaulio kokio žmogaus, logškai apsvarstęs ir apsisprendęs. Jo ranka tapdavo magišku trintuku tik tada, kai iš jo vidaus ateidavo jam pačiam nesuprantamas signalas. O kai toks ateidavo, Tadas savo valia jau nieko nebegalėdavo sustabdyti. Ranka judėdavo pati, tasai jo pasąmonės užkeiktas žmogus neišvengiamai išsitrindavo. Tiesa, paskui, viską ramiai ir logiškai apsvarstęs, Tadas nutarė, kad tokių žmonių Lietuvai iš tiesų nereikėjo. Lietuvaėjo savo keliu, juo derėjo eiti be kenksmingo balasto.

Pamažu Tadas Gerulis suvokė visą šio neregėto stebuklo prasmę ir svarbą. Jis negalėjo ištrinti iš pasaulio nė vieno žmogaus vien sava valia, tarkime, siekdamas sau naudos. Keršydamas, atsiteisdamas ar ūmai supykęs. Tuos žmones ištrindavo lyg ir ne jis pats kaip asmuo. Gal tai padarydavo visa jo partitis, jo gyvenimo apmąstymų visuma, o gal net genetinė visos tautos atmintis. Jis nesirinkdavo ką užkeikti. Tadas Gerulis tebuvo tarpininkas.

Kieno tarpininkas? — šitas klausimas jį kankino be paliovos. Skaitė visas juodosios ir baltosios magijos knygas, kurias tik pajėgdavo gauti. Logiškai suprato, kad nieko jose neras. Jeigu jam būtų norėję pranešti, ką ir kieno užsakymu jis daro, tai ir būtų pranešę. Tų knygų skaitymas tebuvo saviapgaulė, nusiramimas ir laiko užpildymas. Rašyti savosios topologinės studijos senų seniausiai nebegalėjo. Nebepajėgė žavėtis matematinių erdvių žaisme. Pajuto, kad magiškas jo dešinės rankos judesys yra svarbesnis už visą matematiką.

Rugsėjo pabaigoje parsirado Giedrė, bent kiek apdujusi, mat iš pasaulio išsitrynė jos draugeliai. Ji atsipeikėjo vienui viena kažkur Olandijoje, ačiū Dievui, turėjo lėktuvo bilietą iš Kopenhagos į Vilnių atvira data. Pusiau pėsčiomis nusigavo į tą Kopen-

hagą ir net pakliuvo į juoduosius Europos pasieniečių sąrašus, nes plaikstėsi po Vokietiją be vizos. Ir gerai, kad pakliuvo, bent trejetą metų negalės niekur pabėgti iš Lietuvos. Ji buvo išblyškusi, beveik persviečiama, rodėsi, ne tik jos dvasia, bet ir vidaus organai šaukte šaukia, kad ją pastebėtų, atkreiptų į ją dėmesį. Giedrė beprotiškai troško, kad į ją visi kreiptų dėmesį, kad pripažintų pilnavertę asmenybę. Tai buvo svarbiausia jos problema. Sprendė tą problemą sykiu su Nerijum. Jis niekur neišvažiavo, nes pranyko visa Vidurio Europos universiteto kontora. Jo veidas nuo neišvengiamos gyvenimo kančios ne sulyso, o kaip tik papurto. Pažvelgęs galėjai pamanyti, kad jis smarkiai girtauja, nors iš tiesų liko visiškai blaivininkas.

Pažvelgti į vaikus Tadas galėjo kasdien, dabar jie gyveno kartu, pas jį grįžo ir Teresė. Išsitrynė iš pasaulio jos girtuoklis vyras, jo paprasčiausiai niekad ir nebuvo. Teresė su Tadu tiesiog prieš porą metų apsiopyko, pabandė gyventi atskirai, bet nieko iš to neišėjo. Jiedu vėl pradėjo tarytum netyčia susitikinėti, kol pagaliau aistringai pasimylėjo. Tuomet te-liko susitaikyti ir vėl gyventi kartu. Tadui tik pasirodė keista, kad vaikai ne itin tuo džiaugėsi. Jie išsikeitė du butus į vieną solidų, kiekvienas turėjo po kambarį, tačiau stigo mielo bendravimo džiaugsmo, spindesio artimųjų akyse. Visi kiūtinėjo tarsi sapnuodami, nors gal taip ir turėjo būti. Gal gyvenimas išties tėra sapnas.

Vilniaus gatvės susitvarkė ir net prašviesėjo. Jau seniai niekur nesimatė skustagalvių banditų bei šliundrelių slaviškais veidais. Pamaži, tačiau užtikrintai ėmė rasti tvarka ir netgi ramybė. Tiesa, kažkodėl smarkokai sumažėjo prekių parduotuvėse, tą pastebėjo net Tadas, nors šiaip jau nė neužeidavo į

parduotuves. Naujasis švietimo ministras vos ne dėl kiekvieno žingsnio tarėsi su juo, Tadas Gerulis posėdžiavo Prezidento taryboje ir už viską gaudavo gerus pinigus. Nusipirko apynaują „Volvo“, tačiau galvojo samdytis vairuotoją, nes pats buvo begal išsiblaškęs. Visas jėgas skyrė Lietuvai, sau pačiam nei galių, nei rūpestingumo veik nelikdavo. Pagaliau vėl gyveno pilnavertį, visiems naudingą gyvenimą. Jo logiškos smegenys dirbo, net tirtėdamos iš susijaudinimo bei smagumo. Jis vėl tapo tikru žmogumi.

Tadui netgi ne itin berūpėjo jo dešinioji ranka, tasai metafizinis žmonių trintukas. Beje, ji brėždavo ore magiškus ženklus vis rečiau ir rečiau. Kartais nurimdavo ištisoms savaitėms. Vilniaus pasaulis jau buvo deramai apvalytas, jis veikė sklandžiai ir net estetiškai. Tadas net nepajėgė įsivaizduoti, jog dar taip neseniai mylimame mieste kerojo blogis, viską niokojo sumaištis. Dingo visi nelemti baugaliai, ateitis tvyrojo prieš akis šviesi ir sklidina pilnatvės. Ir Tadas matė, kad tai yra gera.

Jis vis daugiau laiko skyrė žmonėms. Atidžiai juos apžiūrinėjo, netgi savotiškai tyrinėjo. Per savo gyvenimą sužinojo, kad žmones galima ištyrinėti, jų net nepaliečiant. Reikia tik labai norėti. Reikia sekti jų akių ir veidų išraišką, jų judesius, atidžiai klausytis net tik žodžių, bet ir balso tembro. Reikia girdėti, ne tik apie ką jie kalba, bet ir tai, kas paslėpta po žodžiais, kurie tėra tikrųjų minčių kevalas. O paskui būtina užmiršti visus žodžius ir įsižiūrėti, ką žmonės daro. Žodžiai būva apgaulingi, o veiksmas visuomet išduoda tikrą teisybę. Žmogaus smegenys ir liežuvis išmokyti meluoti, tačiau jo rankos meluoti nemoka. Galbūt kaip tik todėl pats Tadas ištrinda-

vo žmones iš pasaulio ne kokiais užkeikimais, o magišku rankos judėjimu.

Iškart krito į akis, kad Vilniaus žmonės tapo ramūs. Kažkur pranyko ginčininkai, triukšmadariai bei pavojingi užsispyrėliai. Netgi nutikus kokiam svarbiam įvykiui, žmonės tikrai tyliai suošdavo tarsi pakrantės nendrynas. Visi kartu jie judėjo lyg ir darniai, lyg ir prasmingai. Bet patyrinėjus juos po vieną, greit pamatydavai, jog kiekvienas atskirai nelabai žino, ką jam veikti, kaip gyventi. Žmonių veidai buvo beveik patenkinti, akys beveik ramios. Tačiau tik beveik. Tarpais naujieji vilniečiai nužvelgdavo vienas kitą, tarsi laukdami, kad tasai kitas tuoj ką nors jam duos. Galbūt netgi privalo duoti. Jie visi žvelgė vienas į kitą su viltimi. Visi lūkuriavo pagalbos ir paramos iš kitų, ne itin pasišovę ką nors daryti patys. Nuo to lūkuriavimo ir nuolatinės vilties beveik visų žmonių veidai ištįso, raumenys prarado jautrumą. Net vaikai, visokiausių grimasų meistrai, nebedėliojo pirštų pagalba baisių veidų. Jie taip pat pasidarė ramūs ir kažko lūkuriavo. Bent jau vaikų viltys išsipildydavo: jais pasirūpindavo tėvai. O suaugėliai vis nekantriau lūkuriavo, kad ir jais kas nors pasirūpintų.

Tadui ūmai pasidingojo, kad net mylėdamiesi naujieji vilniečiai tikriausiai telaukia glamonių iš kito, patys nepasirengę ką nors duoti. Panoro įsikverbti į visų miegamuosius bei kitas meilės vietas ir patikrinti savo nuojautas, tačiau neturėjo tokios galios. Jis apskritai neturėjo kokių ypatingų galių, perdaug nesiskyrė nuo tų žmonių. Nors gal ir skyrėsi: jiedu su Terese mylėdavosi tarsi jaunystėje. Galbūt Tadas skyrėsi nuo daugumos dar ir tuo, kad jautėsi laisvas. Jis nežvelgdavo į aplinkinius su slapta viltimi, tarsi tikėdamasis iš jų ką nors gauti.

Jis jau buvo gavęs tai, ko troško. Atgavo rimtį ir pasitikėjimą savo jėgomis. Atgavo deramą vietą žmonių bendrijoje. Taip pat pragaišino tai, kas jam kliudė. Nebejuto jokių baugulių. Nebejuto baimės dėl Giedrės tylėjimo ar nenuspėjamo elgesio. Dabar ji tiesiog daug skaitė ir tarpais paprašydavo pinigų. Ko jau ko, o pinigų namuose pakako, dar prisidėjo akademiko alga. Pakako ir meilės, ja buvo persunktas visas Vilniaus oras. Kartais į Tado galvą net įšokdavo valiūkiška mintis įsitaisyti jauną meilužę, kol dar šmėkšteli tokie norai. Išrodė jis dar neblogo, kaip didžiuma liesų ir sveikų penkiasdešimtmečių. Visokiausio rango sekretorės, vertėjos ar padėjėjos žvilgčiodavo į jį gan iššaukiančiai.

Tadas Gerulis tiesiog gyveno ir kvėpavo pilna krūtine. Nejuto pavojaus tarsi gerai penimas ir prižiūrimas naminis paukštis.

Tačiau žmonės ėmė keistis. Jų metafiziškas laimės laukimas darėsi vis irzlesnis. Vėl ėmė pasitaikyti keistų žmogystų, gal kiek panašių į buvusius skustagalvius. Tiktai šie nesipūtė ir nevažinėjo prabangiais automobiliais. Jie elgėsi tyliai ir būrė žmonių grupeles atkampesnėse vietose. Tik akys jų buvo tokios pačios: be ryškesnės intelekto žymės, tačiau labai ryžtingos ir netgi nuožmokos. Žmonės nebežiūrėjo vienas į kitą, laukdami iš to kito slapto stebuklo. Tadui pasirodė, kad visi jie žvelgia viena kryptimi. Jis ir pats vis bandė pažvelgti ten pat, tačiau kiek besistengė, jokioje pusėje nieko neišvydo. Aplinkui buvo tiesiog medžiai, tiesiog namai, tiesiog neužstatytos dykvietės. O ir laiko šiaip sau dairytis nelabai beturėjo. Topologinė studija, kurios vėl ėmėsi, artėjo į pabaigą, vis dažniau užsidaryda-

vo namuose ištisoms paroms. Net nebenorėjo pasi-
mylėti su Terese. Jį vėl pakerėjo matematinių erdvių
žaismė. Beveik užmiršo savo magiškąją galią, dabar
jam nebereikėjo mainyti ir gydyti pasaulio, Tadas
skubėjo gyventi ir kurti. Vaikštinėjo gatvėmis kaip
sapnys, nė neskirdamas žmonių. Tik vieną dieną,
kai nelauktai įsiskaudėjo galvą, ūmai pamatė, kad
žmonės ištis supanašėjo. Jų anksčiau ištisę veidai
tapo kampuoti, smakrai atsikišę į priekį. Jie net ren-
gėsi beveik vienodai. Nesakytum, kad atsirado koks
uniformos prototipas. Veikiau neapčiuopiamas ir sun-
kiaai nusakomas bendras stilius: kvailai išsipūtusios
laisvos kelnės, palaidi sijonai, beformės palaidinės.
Sakytumei neradę laisvės gyvenime, bandė atpirkti
šitai pabrėžtinai laisvais rūbais. Tadas trumpam su-
sidomėjo, net pervertė užsienio madų žurnalus —
Europoje tokios mados nebuvo. Rūbų laisvė ir kam-
puoti veidai pasirodė esą grynai lietuviškas išradi-
mas. Tačiau greitai jam vėl pristigo laiko domėtis
aplinka ar žmonėmis. Jį vėl paviliojo neprilygstamas
matematikos Erosas. Topologinėse erdvėse buvo ga-
lima triskart išsiversti išvirkščiam ar išlįsti pro sa-
vo paties akį, tačiau vis vien likti tokiam pačiam.
Ten buvo galima keistis, keistis ir keistis — daryti
kaip tik tai, ko Tadas niekad nepajėgė gyvenime.

Audra atūžė visiškai nelauktai. Iš vakaro Tadas,
mažuma nuvargintas topologinių erdvių erotikos,
dar žiūrėjo per televiziją grožio konkursą. Šis visai
nepriminė ankstesniųjų, su pusnuogėmis besme-
genėmis ilgakojėmis. Merginos ir moterys vilkėjo
tautiniiais rūbais, kuriuos siuvosi pačios, rodydamos
savąjį grožio suvokimą bei fantaziją. Jos šoko ir
dainavo liaudies dainas: ne kokias kvailas stilizuo-
tas, o tikrąsias, iš pačių tautos gelmių. O ir klausi-
mai joms buvo gerai parinkti — ne juokingos pai-

kystės, bet ir ne kokie uždaviniai. Protingai parinkti klausimai. Į juos atsakant lyg ir nejučia, bet gan aiškiai matydavai, kaip veikia pretendentės galva. Tadas patenkintas krenkščiojo, tačiau jį apstulbino trumpai parodytas žiūri vaizdas. Už raudonu audeklų uždengto stalo sėdėjo daugiausia aukšto laipsnio kariškiai. Tadas nelauktai pamanė, kad praleido Lietuvos gyvenime kažką esmingo. Tie pulkininkai sėdėjo niūriais ir griežtais veidais, tarytum vertintų šaudymo pratybas. Tadas nuėjo miegoti bent kiek sunerimęs, bet buvo pernelyg nuvargęs, kad pajėgtų samprotauti. Užmigo iškart, o nubudęs patyrė, kad Lietuvos pasaulis per naktį apsivertė.

Visos televizijos vietoj rytinių programų ir tranšios muzikos klipų rodė tautinius šokius ir gamtovaizdžius. Šitai buvo pernelyg pažįstama, kad dar reikėtų abejoti. Radijo taškas monotoniškai kartojo Trispalvės ir Himno partijos pasirašytą gan beprasmią tekstą. Tadas bemat prisiminė jaunystės metus ir įsijungė BBC, paskui „Svobodą“. Apie Lietuvą žiniose kalbėjo mažai ir labai atsainiai. Tepranešė, kad Lietuvoje įvyko neaiškaus pobūdžio perversmas, bet plačiau nekomentavo.

Kada vėliau vis dėlto atsirado šiokių tokių komentarų, Tadas su nuostaba išklausė, kad apie Lietuvą kalbama tarsi apie kokią apleistą salelę pasaulio pakraštyje. Ji niekam nerūpėjo. O juk, šiaip ar taip, plytėjo geografiniame Europos centre. Deja, Europos komentatoriai jos tarytum nė nelaikė Europos dalimi.

Gatvėse ne itin kas pakito. Žmonės vaikščiojo tokie pat, tik dabar jau beveik visi su tais idiotiškais plevėsuojančiais rūbais. Tadas vis pagaudavo apstulbusius ar net priešiškus žvilgsnius, nes senu papratimu slampinėjo džinsuotas ir apsivilkęs margą

megztinį. Staiga pasijuto svetimas savame mieste. Žmonės jam nesuprantamu būdu, pagal nesuprantamus požymius skyrė kai kuriuos iš savo tarpo. Šie buvo lyg ir vertesni, tarpais kažką tyliai įsakydavo, o visi aplinkiniai bemat pakludavo. Tadas spigino į juos akis, bet niekaip neatrado, kuo tie įsakinėtojai skiriasi nuo kitų. Jokio ženkle, jokios uniformos ar kitokio regimo požymio. Dėl visa ko nedarė nieko neleistino, stengėsi elgtis kaip kiti. Dėl apsirengimo prie jo kol kas niekas nekibo. Tadas tik ėmė vengti ryškių spalvų, kurias taip mėgo.

Valdžia savaime suprantama, pasikeitė, neliko nei senojo prezidento, nei senųjų ministrų. Šitai nuliūdino Tadą mažų mažiausiai. Jau senokai nebendravo su politikais ar valdininkais, buvo paniręs į matematikos pasaulį. Bandė ką nors išsiaiškinti su savo moterimis, nes Nerijus buvo pašauktas į armiją. Pasirodė, kad reikia skubiai gintis nuo lenkiškosios agresijos. Giedrė su Terese paistė nesąmonės, jos buvo lyg drignių užėdusios. Su jomis negalėjai susišnekėti net paprasčiausiomis temomis. Tadas nervingai sukiojo radijo aparato rankenėlę, tačiau nieko negalėjo sužinoti: ir BBC, ir „Svoboda“ dingę iš eterio. Rodėsi, tas stotis kažkas trinte ištrynė. Rodėsi, jų niekad nė nebuvo.

Tik tuomet Tadas Gerulis prisiminė savo dešinę ranką, magiškąjį trintuką. Ranka, kaip ir jis pats, nė nežinojo, kaip elgtis. Ji nenustygo, išvien drebėjo tarsi alkoholiko, tačiau nebraižė jokių ženklų. Savai-me suprantama: Tadas nė neįsivaizdavo, kam derėtų skirti savąjį užkeikimą. Jis dar tik bandė susivokti, kas aplinkui dedasi. Pamažu ėmė skirti iš kitų žmonių tuos įsakinėtojus. Pagal akis ir eigastį. Jų akys buvo labai siaurais vyzdžiais tarsi narkomanų. O vaikščiojo jie šiek tiek palinkę į priekį ir sunkiai

dėliodami kojas it pilnapadžiai. Tadas vis bandė prisiskambinti kolegoms, tačiau niekas nekėlė ragelio. Lyg tyčia buvo studentų vasaros atostogos, universitetas liko tuščias kaip dykuma. Didžiajame hole vaikštinėjo keletas tų įsakinėtojų. Jie nestabdė Tado, nieko neklausinėjo, tik nužvelgė kone bevyzdėmis akimis. Katedra buvo užrakinta, visi kambariai koridoriuje buvo užrakinti. Universiteto pastatas priminė kalėjimą, kuriame kol kas stinga grotų ir kalinių. Bet tik kol kas.

Tarsi dantų skausmas grįžo senieji bauguliai. Tadas staiga išsigando, kad pirmasis šio kalėjimo klientas yra jis pats. Ta kvaila idėja jį tiesiog užkamavo. Jis vėl pasijuto visiškai vienišas nesuprantamame Vilniaus mieste. Netgi nebuvo įsitikinęs, kad kitą rytą tikrai patekės saulė.

Kai keletas siauravyzdžių atėjo jo išsivežti, jam netgi paliko ramiau. Pagaliau sužinos, kokiame pasaulyje gyvena ir ko iš jo norima. Pakeliui pabandė prakalbinti tuos pilnapadžius, bet anie abejingai tylėjo. Tadas nejuto jiems neapykantos, nors su viltimi žvelgė į savo dešinę ranką, nekantriai laukdamas. Jis negalėjo pats, savo valia iššaukti magiškojo ženklo. Tačiau jo smegenys jau pritvinko padrikų jausmų bei minčių, ranka vis dažniau neramiai sujudėdavo. Kartais net pakildavo nuo kelių ir bandydavo kažką braižyti ore. Jo metafizinės galios pasireiškimas vis artėjo, tetrūko vieno žingsnelio. Tadas troško, kad siauravyzdžiai jį sumuštų ar apspjaudytų — gal vien to būtų pakakę, kad ranka pagaliau nubrėžtų ženklą.

Atvežtas ligi saugumo rūmų, Tadas tik nusišypsojo. Jis šypsojosi vedamas koridoriais, šypsojosi ir kažki kokio nupieptelio kabinete. Jis virto išvien besišypsančia Tado Gerulio statula.

— Tadas Gerulis? — saldžiai pasiteiravo nupiepėlis.

— Tikrai taip.

— Tariamasis akademikas ir tariamojo prezidento artimas draugas?

— Ne toks jau artimas, — taikiai atsiliepė Tadas.

Jam labai nepatiko vis kartojams žodis „tariamasis“, tačiau netgi šitai neištrynė iš jo veido ramios šypsenos. Jis težvelgė į savo dešinę ranką, ši jau višąlaik kybojo ore priešais krūtinę, buvo visai pasirengusi. Tereikėjo, kad kuris nors iš kambaryje stovinčių vyrų padarytų ką šlykštaus, ir Tado ranka būtų bemat ištrynusi jį iš pasaulio.

— Tu taip ir neradai reikalo ateiti pas mus, — konstatavo nupiepėlis, — tave reikėjo atvežti. Bergždžiai deginti tautinį benzina. Tu net nesusipratai apsivilkti Rūbo, atėjai čia su tariamaisiais džinsais. Manau, viskas aišku.

Tadui niekas nebuvo aišku. Jis vien žiūrėjo į savo ranką, tačiau ši vis dar lūkuriavo. Jai reikėjo slaptojo demono įsakymo, ji nejuto būtinybės brėžti magiškąjį ženklą. Tačiau Tadas žinojo, kad demonas neapvils. Pradės veikti: jei ne šiandien, tai rytoj. Jis dar turėjo laiko. Galybes laiko susigaudyti realybėje ir net susivokti, ko pats pridarė, kuo yra nusikaltęs. Reikės tik išties logiškai pamąstyti. Tačiau jokios logikos galvoje neliko. Tadas tik beviltiškai troško atsibusti.

— Perpjaukit tam idiotui gerklę, — švelniai pratarė nupiepėlis.

Pasirodė, kad tie siauravyzdžiai įsakymus vykdo akimirksniu.

VILNIAUS ARHATAS

SKIRIU JOHN LEE HOOKER IR MUDDY WATERS

Aurelijus ūmai perprato gyvenimo esmę. Tatai įvyko ne taip jau paprastai. Ir anksčiau daug galvodavo apie gyvenimo esmę. Tačiau perprato ją tik tada, kai pasikorė.

Aurelijus pasikorė lietingą penktadienį Karoliniškių landšaftiniame draustinyje, tam tyčia nusipirkęs ilgą brezentinį pavadį dideliam šuniui.

Anaiptol nesijautė esąs didelis šuo. Tą penktadienį jautėsi esąs tiesiog niekas. Aurelijaus gyvenimas buvo netekęs prasmės.

Kitados, rodės, neatmenamais laikais, Aurelijus buvo mokytojas. Nesąmonė, pataisė pats save Aurelijus — kitados jis dirbo mokytoju, o paskui jau nebe. Tačiau mokytojas buvo ir bus ligi amžių pabaišos. Jis gimė tam, kad mokytų jaunos žmones. Įrašai jo likimo knygoje neleido elgtis niekaip kitaip. Į jo pamokas verždavosi net kitų klasių moksleiviai. Aurelijus mokė bendrojo pasaulio mokslo, mokė visko iš esmės, todėl mokyklos direktorius bei šiaip valdžia jo nekenė ir visą laiką grasino atleisti iš darbo. Aurelijus dėstė literatūrą, tačiau jo pamokos anaiptol nebuvo literatūros pamokos. Taip, jis kalbėjo apie literatūrą. Tačiau taip pat apie menų apskritai, apie politinę filosofiją, erotiką ir net ekonomiką. Jis taip manė: literatūroje yra visi šitie dalykai ir dar daugybė kitokių. Jis neklausė jokių direktorių, jokių švietimo ministerijų, jokių inspektorių. Jis mokė paauglius suprasti pasaulį. O gal mokė kaip tik to, kad pasaulis yra iš esmės neperprantamas.

Visos mokyklos merginos, išskyrus gal porą, buvo beprotiškai jį įsimylėjusios. Neįtikėtinas dalykas: juk Aurelijus buvo nedidukas, neišvaizdus ir netgi nė trupučio ne „sexy“. Tačiau merginos kraustėsi dėl jo iš proto kone tiesiogine prasme. Kai kurios

net bandė žudyti, žinoma, grynai vaikiškai. Jei būtų buvęs seksualinis maniakas, būtų miręs nuo išsekimo, nuo persisotinimo jaunas mergiškais kūnais. Tačiau teturėjo vieną vienintelę jaunutę meiluzę iš dešimtos klasės. Jų meilė buvo tokia tyli, taip paslėpta nuo viso pasaulio, jog kartais Aurelijus suabejodavo, ar ši išties egzistuoja. Ar tikrai yra tos beprotiškos meilės valandos po pamokų ir neįmanomai slapti tarpusavio ženklai. Sakytumei Aurelijus slėpė šitai netgi nuo pats savęs. Sakytumei tatau buvo tik panorėta ar veikiau susapnuota.

Aurelijus rašydavo pažymius į žurnalą, išvesdavo trimestrinis, tačiau tai tebuvo apgaulė, skirta kvaišiams aplinkiniams. Iš tikrųjų težymėdavo vienintelį pažymį. Vadino jį visapusiško žmogaus koeficientu. Išvesdavo tą koeficientą pagal sudėtingą savo sumanytą schemą. Jo mokomi paaugliai anaip tol nebuvo stebuklingi. Dešimtuko per visą jo mokytojavimo laiką tenusipelnė du žmonės. Absoliučiai pablūdęs išverstakis vaikinai ir labai graži, bet labai romi mergina. Aurelijus neprisiminė jų vardų nei pavardžių, nesidomėjo, ką jiedu pasiekė realiame gyvenime. Jį labiau domino, ką pasiekė jis pats. O pasiekė jis didelę didelę gyvenimo špygą.

Iš pradžių atėjo atgimimas ir tautinės mokyklos koncepcija. Aurelijaus niekad nestebino žmonių idiotizmas, tad ir tąsyk nenustebo. Toliau dėstė savo pamokas apie viską ir spjovė į visus tikrintojus. Mokytojų jau ėmė stigti, tad atleisti jo vis vien negalėjo. Jo buvusi dešimtokė pamažu baigė mokyklą ir dingo. Studijavo dizainą Paryžiuje. Iš pradžių kone kasdien rašė aistros kupinus laiškus, paskui liovėsi. Tatau Aurelijui nelabai terūpėjo, jis buvo užimtas kuo kitu. Bandė suprasti, kodėl pasaulis jo taip nemyli.

Klaikų pinigų stygių pirmiausia pajuto pirkdamas knygas. Jų lyg tyčia atsirado visokiausių, tačiau visos buvo neįmanomai brangios. Keletą mėnesių Aurelijus gyveno pusbadžiu, bet kai prisiejo net iš tiesų pabadauti, parašė direktoriui prašymą atleisti. Knygų atsisakyti Aurelijus negalėjo. Jis mąstė lengvai ir paprastai: mokytojo algos knygoms nepakanka, nepakanka apskritai niekam. Vadinas, reikia ieškoti kito užsiėmimo, kuris užtikrintų ganėtiną pajamą. Aurelijus nesirengė mestis į verslą ar kitokias nesąmones. Jis buvo gimęs mokytoju, tik mokytoju ir rengėsi likti.

Tokia buvo didžioji jo gyvenimo klaida. Mieste knibždėte knibždėjo jaunų milijonierių, tad Aurelijus ėmė ramiai ieškotis privačios mokyklos, kur išties padoriai uždirbtų. Jau po dviejų savaitių jį apėmė neviltis. Rado muzikos mokyklą, anglų kalbos mokyklą, daugybę biznio mokyklų. Netgi vieną dizaino mokyklą. Tačiau nė kvapo vienintelio dalyko, kurio nuoširdžiai ieškojo. Šiame mieste niekam nereikėjo visapusiško žmogaus mokyklos. Jaunieji milijonieriai pirkė elektroninius autopianinus už septyniasdešimt tūkstančių dolerių ir rentėsi pilis su keturiais baseiniais. Tačiau, bent kol kas, visiškai nesirūpino savo vaikų ateitimi. Gal jų vaikai tiesiog buvo dar per maži? Aurelijus šitame mieste buvo niekam nereikalingas.

Pirmiausia jis labai pasipiktino. Buvo tikras savo darbo profesionalas, kokių reta. Galbūt apskritai vienintelis toks šiame mieste. Jam privalėjo mokėti po šimtą dolerių už valandą ar dar daugiau. Bet niekas to nepripažino, o formaliai Aurelijus tebuvo bedarbis literatūros mokytojas. Naujasis Vilniaus pasaulis jo nepamilo. Dar blogiau: šis pasaulis jį ignoravo. Šitam pasauliui joks Aurelijus paprasčiau-

siai neegzistavo. Tad jis nusprendė ištis nebeegzistuoti.

Žinoma, nusprendė anaipol ne iškart. Pirmiausia pabandė įrodyti, jog vis dėlto egzistuoja. Padirbėjo keliose vietose vertėju, bet mažai tepešė. Mokėjo bent keturias kalbas, tačiau tik tiek, kad galėtų apylaisviai skaityti. Vertėjauti aukštu lygiu jam buvo per sunku, be to, beviltiškai neįdomu. Tad Aurelijus pabandė mokyti privačiai. Repetitorių pasaulėlyje pasijuto išvis beviltiškai. Niekam nereikėjo žinių, visiems tereikėjo garantuotai įstoti į universitetus. O šia prasme Aurelijus buvo vėpla, jis netgi nieko nepažinojo tuose universitetuose. Gal jau tada būtų nusipirkęs ilgą brezentinį pavadį, tačiau sutiko buvusį mokinį. Jo pavardės, kaip ir visų kitų, neprisiminė.

Visi buvę mokiniai Aurelijų dievino. Tasai mie-las praturtėjęs jaunuolis be ilgų šnekų įteikė jam tūkstantį dolerių. Kokių gerų knygų tąsyk Aurelijus prisipirko! Taip pat atrado reikšmingą žaidimą. Nuėjo į senąją mokyklą ir persirašė buvusių mokinių pavardes bei adresus. Greit surado tuos, kurių tėvai arba jie patys smarkiai praturtėjo. Tūkstančių jam niekas nebedalijo. Tačiau savaitgaliais Aurelijus pientaudavo ir vakarieniamdavavo karališkai. Netgi ėmė nusimanyti apie brangvynių rūšis. Tačiau šis žaidimas labai greitai įstrigo gerklėje — kone tiesiogine prasme. Kažkurią dieną, kramtydamas lašišą, Aurelijus ūmai mintyse primetė, kiek gerų knygų netrukus suvalgys. Dar keletą karališkų pietų bei vakarienių įstengė pakelti, o paskui pasidavė. Sužiaumoti tokius kiekius puikiausių knygų tapo nebepakeliamu. Jis išvien jautė burnoje rišyklos klijų skonį.

Mokytojai kaipsyk rengėsi streikuoti dėl menkų algų. Aurelijaus skola už komunalines paslaugas au-

go vis grėsmingiau. Jam jau prigrasė išjungti dujas bei elektrą. Negana to, jis suprato, jog didžiausius turtus susikrovė anaipol ne tie jo mokiniai, kurių visapusiško žmogaus koeficientas buvo didžiausias. Nesakytumei, kad praturtėjo vieni kvailiai — bet tarp Aurelijaus koeficiento ir gero gyvenimo jokio tiesioginio ryšio nebuvo. Aurelijaus egzistavimas neteko prasmės. Tuomet jis ir nusipirko ilgą brezenčinį pavadį dideliam šuniui, nors jokio šuns neturėjo. Aurelijus rengėsi pasikarti.

Penktadienis buvo lietingas, jis ilgokai laukė, kol lietus daugmaž liovėsi. Sunkoka buvo išsirinkti gerą šaką, visi medžiai buvo kreivi ir nupiepę. Tačiau Aurelijus buvo atkaklus žmogus. Jis pasiekė savo tikslą.

Palaimingai sūpavosi ant šakos, jau beveik užduso, jau patyrė priešmirtinę erekciją, tačiau paskutinį akimirksnį vis dėlto nuburbėjo žemėn. Gyvenimas dar sykį parodė jam didelę špygą. Gyvenimo špyga kvepėjo šlapiais spygliais ir Karoliniškių draustinio šiukšlėmis. Aurelijus mirtinai panoro tuoj pat praveisti ypatingą pamoką, tačiau nebuvo kam. Tad pabandė mokyti pats save. Šitai pasirodė netikėtai malonu. Dar kybodamas kilpoje, Aurelijus patyrė keistą praregėjimą. Gal japonišką satori, gal indišką nirvaną. O veikiausiai grynai lietuvišką Vilniaus pasaulio praregėjimą. Aurelijus ūmai perprato gyvenimo esmę.

Gyvenimo esmė labai paprasta. Atsisakymas — štai visa ko esmė, mokė save Aurelijus. Joks žmogus šiame pasaulyje negali patenkinti visų savo norų. Žmogaus norai beribiai, o pasaulio siūlomos galimybės ribotos. Vilniaus pasaulis yra itin savotiškas — jo siūlomos galimybės visai ribotos. Išminingas vyras, mokė save Aurelijus, atsisako savo no-

rų, idant pritaptų prie bet kokio pasaulio. Tarkime, ir pats tikrai turėjo seksualinių norų, bet šit buvo atsisakęs jų jau bent keletas mėnesių. Gyvenimo esmė ta, toliau mokė save Aurelijus, kad atsisakytumei kuo didesnio kiekio norų, tada būsi laimingas.

Žmogus nori gyventi patogiai, šiltai name. Tačiau tai tėra noras. Maža ko galima geisti. Galima įsigeisti nuosavos viduramžių pilies. Tačiau išmintingas vyras gali gyventi griuvėsiuose, rūsiuose, šildymo trasų požemiuose. Jis gali gyventi kartono dėžėje ar pašiūrėje ant Neries kranto ir vis vien studijuoti išminčių knygas.

Žmogus nori važinėti automobiliu ar nors troleibusu. Tačiau tai tėra noras. Galima vaikščioti pėsčiomis, Vilnius nėra jau toks didelis miestas. Ir po Lietuvą galima vaikščioti pėsčiomis, Lietuva nėra jau tokia didelė šalis. Žiūrint išmintingo vyro akimis — visas pasaulis nėra jau toks didelis. Kur reikėtų skubėti? Kam? Kuriems galams keliauti? Apskritai pajudėti iš vietos? Kyla nenumaldomas noras? Pirmyn! Kelionės Lietuvos keliais ir miškais nūdien būtų sklidinios nuotykių, pavojų, galbūt net raganų ir slibinų. Išmintingas vyras savo valia atsisako transporto. Išmintingas vyras gyvena pėsčias.

Kuo mažiau norų — ir pasaulis nuolankiai guls prie tavo kojų. Jei Vilniaus pasaulis nenori Aurelijui nieko duoti — juo blogiau Vilniaus pasauliui. Aurelijus kilo į kalną, išlipdamas iš landšaftinio draustinio lengvai ir su skaidria nuotaika. Ką išmintingam vyrui reiškia moterys? Nieko! Jos tėra noras. Noras patenkinti gamtinį geismą, noras turėti šeimą ir vaikų. Tokius norus sunaikinti visai lengva. Juos it rūką išpusto žvarbus Karoliniškių vėjas. Nėra jokių moterų, kantriai mokė save Aurelijus, jos visos tėra norai, kurių galima atsisakyti. Jos visos tėra

niekingi norai su niekingomis noro skylutėmis, kurias išmintingas vyras gali paprasčiausiai amžiams pamiršti. Jos visos tėra metafizinės laimės norai, kurie niekuomet neišsipildo. Štai kas yra moterys. Kitaip tariant, jų iš esmės lyg ir nėra.

Rodės, sunkėliau bus su maistu. Žmogus jaučia keistą norą valgyti. Tačiau ir šį norą galima nugaldėti. Vilniaus pasaulis nebesiūlė Aurelijui maisto. Tad jis valgė vis mažiau ir mažiau. Iš pradžių buvo tikrai sunku. Tačiau Aurelijus ne vien badavo, jis be paliovos mokė ir mokė save. Ėmė misti savo paties mokymu. Jam tekėlė skaidrią šypseną aplinkinių nusiskundimai, esą trūksta šito ir ano. Tie žmonės neperprato gyvenimo esmės. Jie gyveno klaidingai. O Aurelijus pasilypėjo viena pakopa aukštyr — jis apskritai liovėsi valgęs. Tik neišmintingų norų pasaulyje šitai rodėsi neįmanoma. O Aurelijus jau pasiekė pirmąją arhatą, visagalio išminčiaus stadiją, perėjo pro pirmuosius užkerėtus vartus. Išmoko patenkinti alkį kvapais arba valgančių žmonių vaizdu. Į valgančiuosius buvo galima žiūrėti už dyką. O kvapų buvo pilnas visas Vilnius, nuo jų stačiai tekdavo gintis, kad nepersivalgytum. Kvepėjo medžiai ir automobiliai, žmonės ir šunys. Kvepėjo Vilniaus bažnyčių skliautai ir jaunos dailios merginos su niekingomis noro skylutėmis. Kad nepersivalgytų, Aurelijus dažnai vaikščiojo, užspaudęs skudurėliu nosį. Atsisakydamas norų, vis labiau plėtė pasaulį. Rado jame tokių dalykų, kokių nė neįtarė esant. Išmoko sugerti saulės spindulių energiją kaip gėlę. Kasdien iš ryto rinkdavosi, kokia gėlė šiandien virsti. Vieną dieną būdavo kvapni, puri rožė. Kitą — elegantiška trapi gerbera. Bet dažniausiai — karališkoji chrizantema, išdidžiai nevystanti ištisas savaites. Netrukus užslinko ūkanoti orai, tad saulės spin-

duliai tapo ypatingu delikatesu, vertesni už visas lašišas. Saulės spindulių nereikėjo kramtyti. Viskas ėjo tik į gerą. Saulė Vilniuje jau išvis nebesirodė, bet Aurelijus išmoko naudoti kosminių spindulių energiją. Kol kas gan primityviai — jo kūno sistemos dar neveikė vien kosminių spindulių dėka. Jam vis dar reikėjo vandens. Jis vis dar gėrė, taip pat kvėpavo. Jam dar reikėjo tobulėti, be galo be krašto tobulėti. Turėjo tapti tikru arhatu. Būti vienusyk keliose vietose ir skraidyti. Gerti žmonių dvasią, o kvėpuoti muzika.

Žmonės Aurelijų jaudino labiausiai. Jie taip ir liko be galo netobuli, jie buvo sklidini įvairiausių norų. Jie valgė, gėrė ir mylėjosi vienas su kitu. Nė nebūdė tobulėti, juo labiau virsti arhatais. O didysis mokytojas Aurelijus visai nebenorėjo nieko mokyti. Kartu su kitais norais išnyko ir noras mokyti. Taip pat ir noras skaityti. Aurelijus vien žaidė žmonių likimais, stumdė žmones tarsi šachmatų figūreles. Tačiau žaidė vien gėrio žaidimą. Jau mokėjo iškart atskirti gerus žmones nuo blogų. Jų skyrėsi viskas: akys, kvapas, kosminė aura. Gerų žmonių aura buvo panaši į kokį gerą dalyką: gėlę, šunį ar knygą. Blogų žmonių aura būdavo negeros formos: panaši į slibinus, mirtį arba politikus. Gerus žmones Aurelijus palaikė. Retsykiais telepatiškai perduodavo jiems patarimą, kokių norų derėtų atsisakyti pirmiausia. Blogus žmones Aurelijus baudavo. Įteigdavo jiems kuo daugiau neįvykdomų norų, kad visą gyvenimą kankintųsi. Gėrė jų dvasinę energiją, nors ji ir buvo neskani. Kas nors juk privalėjo valyti dvasiškai užterštą pasaulį. Tiesa, Aurelijus nejuoto jokios pareigos. Tačiau vis vien baudė blogus žmones. Gal toks elgesys tebuvo senųjų norų likutis, o gal jam tiesiog reikėjo ką nors gerti.

Gerti vandenį ar šiaip kokius skysčius Aurelijus liovėsi antradienį, sausio septynioliktąjį. Jis vis dar sekė laiką — iš papratimo, nors jau seniai žinojo, kad laikas neturi jokios prasmės. Jam vis mažiau kas beturėjo prasmę. Gal tik oro sudėtis, nes jis vis dar kvėpavo. Ir dar — kad ir kaip būtų keista — žmonės. Kai pats dar buvo žmogus, ne arhatas, Aurelijus patyrė daug skausmo, bet ir savotiškos laimės akimirkų. Vis dar prisiminė, ką reiškia būti žmogumi, tad žmonės jam buvo įdomūs. Galiausiai, arhatas tėra išeivis iš žmogiškojo pasaulio, jam natūraliai rūpi jo kilmė. Net žmonių pasauliui rūpi, iš ko jis yra kilęs.

Aurelijui taipogi rūpėjo, iš ko jis yra kilęs. Iš tikrai keistos padermės. Toji padermė elgėsi nenuspėjamai, siekė nežinia ko ir kamavosi dėl savo trūkumų. O paskui, į valias pasikamavusi, tuos trūkumus kruopščiai puoselėdavo. Žmonių padermė buvo draskoma prieštarų norų — kokį norą beišpildydavo, vis vien likdavo nelaiminga. Padermė, iš kurios buvo kilęs Aurelijus, su smagumu žudydavo pati save, o paskui raudodavo dėl pralieto kraujo. Visa tai nebežeidė ir nebeskaudino Aurelijaus. Į bet ką pasaulyje tegalėjo žvelgti su skaidria šypsena. Turėjo arhatišką laimės sampratą. Pasaulis buvo toks, koks jis buvo, ir neturėjo pabaigos. Jeigu Vilniaus miestas ūmai būtų virtęs beore erdve — tatau nebūtų reikę pasaulio pabaigos. Aurelijus jau galėjo nebevėpuoti. Net jeigu jo paties mintys būtų virtusios nirvanos tuštuma — tatau nebūtų reikę pasaulio pabaigos.

Aurelijus tebevaikščiojo Vilniaus gatvėmis dieną ir naktį — miego jam senų seniausiai nebereikėjo. Pamaži ėmė nebesugaudyti, ko jam apskritai bereikia. Kodėl apskritai vaikšto tomis beprasmingomis be-

reikšmio miesto gatvėmis. Kitados, kai buvo žmogus, stengėsi tarnauti kitiems žmonėms, juos mokyti. O dabar atsisakė visų norų, bet ir visų pareigų. Jis tapo tikru arhatu, lyg ir nebe žmogum, taigi žmonės jam ėmė neberūpėti. Svarbiausia, kad jam neberūpėjo nė pats Aurelijus, kuris juk irgi tebuvo žmogus. Tuomet ir suprato, jog pagaliau pasiekė galutinį tikslą.

Arhato esmė labai paprasta. Jeigu pats sau neberūpi — vadinas, tavęs nebėra.

TURINYS

Taikos balandis
6

Sidabraakis
24

Užrašai iš savigarbos
54

Tikroji tikrybė
76

Nukryžiavimas
100

Naikintojas
114

Vilniaus arhatas
138

Gavelis R.

**Ga 581 Taikos balandis: 7 Vilniaus apsakymai /
Iliustr. M. Liugaila. — V.: Alma littera,
1995. — 147 p.**

ISBN 9986-02-095-6

**Žinomo lietuvių prozininko apsakymų knyga,
kurioje nagrinėjamos skaudžios dabarties proble-
mos.**

UDK 888.2-3

Ričardas Gavclis
TAIKOS BALANDIS

Dailininkas M. Liugaila
Techninė redaktorė B. Tolvaišienė
Korektorė A. Gedzevičienė
Kompiuteriu maketavo V. Keturkaitė

SL 412. 6,82 leidyb. aps. 1. Tir. 5000 egz.
Užsakymas 672. Leidykla „Alma littera“,
Šermukšnių 3, 2600 Vilnius. Spausdino „Spindulio“
spaustuvė, Gedimino 10, 3000 Kaunas

Kaina sutartinė

Beveik dešimtmetį nerašęs apsakymų, magiškai pajutau, kad privalau vėl jų imtis, privalau parašyti apsakymų knygą. Vardą šiai knygai beveik simboliškai davė senas apsakymas. Tas vardas yra liūdnei sarkastiškas — “Taikos balandis”. Prieš dešimtmetį vilnie tiškas taikos balandis teatnešė personažui neapykantą ir troškimą naikinti. Deja, tas nelemtas balandis perskrido ir į šias dienas. Nėra taikos po Vilniaus alyvomis. Čia metafizinė meilė virsta menamu nusikaltimu. Čia šunys rašo kruvinus dienoraščius. Čia visažinis arhatas tepajėgia ištirpti Karoliniškių ore. O visa tai niūriai stebi nusmurgę, raiši miesto karveliai, neegzistuojančios taikos balandžiai.

RIČARDAS GAVELIS

ISBN 9986-02-095-6